

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA HISTÒRIA DE L'ART
HISTÒRIA DE L'ART
COMUNITAT VALENCIANA

IES ENRIC VALOR. PEGO

1. INTRODUCCIÓ

A) JUSTIFICACIÓ DE LA PROGRAMACIÓ

La Programació Didàctica Història de l'Art -VICENS VIVES- de Batxillerat es fonamenta, en el que fixa el Reial Decret 1105/2014 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, del 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria, i en el Decret 87/2015 de la Conselleria d'Educació de la Comunitat Valenciana pel qual s'estableix el Currículum de l'Educació Secundària Obligatòria i de Batxillerat per a aquesta Comunitat.

El nostre projecte educatiu concep el batxillerat com una etapa fonamental en la vida de l'alumnat amb una doble finalitat. D'una banda, pretén proporcionar a l'alumnat formació, maduresa intel·lectual i humana, coneixements i habilitats que els permetin desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida adulta amb responsabilitat. D'altra banda, i de forma complementària, aspira a capacitar l'alumnat per accedir a l'educació superior i als diferents nivells d'estudis no obligatoris en funció de les pròpies aspiracions i competències.

Per assolir aquests fins proposem un model d'ensenyament i aprenentatge comprensiu que s'emmarca dins del paradigma de l'educació integral i que entronca amb els models i propostes educatives que Vicens Vives ha desenvolupat en les diferents etapes de l'educació obligatòria.

El nostre model pretén prosseguir i desenvolupar la tasca iniciada en anteriors etapes educatives. La nostra aspiració és que tots els estudiants adquireixin les diferents competències necessàries per tenir èxit en la vida a través de l'adquisició i el desenvolupament de les competències clau. Aquest model segueix les directrius dels diferents estudis promoguts per instàncies nacionals i internacionals, entre els quals destaca el projecte DeSeCo (Definició i Selecció de Competències Clau) de l'OCDE, l'informe Eurydice, el programa PISA, els diferents informes i projectes educatius abordats des de l'àmbit del projecte de la Unió Europea Estratègia Europa 2020 i, de manera particular, el PIAAC o Programa per a l'Avaluació Internacional de les Competències dels Adults.

Entenem que la funció de l'ensenyament és facilitar l'aprenentatge dels alumnes i les alumnes i ajudar-los a construir, adquirir i desenvolupar les competències clau que els permetin integrar-se en la societat del coneixement i afrontar els continus canvis que imposen en tots els àmbits de la nostra vida els ràpids avenços científics, la nova economia global i els diversos entorns acadèmics i laborals que l'alumnat haurà d'afrontar en etapes posteriors de la seva vida.

Per competències s'entén, en un sentit ampli, la concatenació de sabers que articulen una concepció de l'ésser, del saber, del saber fer i saber conviure. En aquest sentit DeSeCo (2003) defineix competència com "la capacitat de respondre a demandes complexes i portar a terme feines diverses de forma adequada". La competència suposa una combinació d'habilitats pràctiques, coneixements, motivació, valors ètics, actituds, emocions i altres components socials i de comportament que es mobilitzen conjuntament per aconseguir una acció eficaç.

La inclusió de les competències clau en el currículum té com a finalitat que els alumnes i les alumnes: a) puguin assolir el ple exercici de la ciutadania en el marc de la societat de referència; b) construeixin un projecte de vida satisfactori; c) aconseguixin un desenvolupament emocional i afectiu equilibrat, i d) accedeixin a altres processos educatius i formatius posteriors amb garanties d'èxit.

En una societat en constant canvi les demandes que té un individu varien d'una situació a una altra i també al llarg del temps. Per aquest motiu defensem un model de competència holístic, dinàmic i funcional, que sorgeix de la combinació d'habilitats pràctiques, coneixements (inclòs el coneixement tàcit), motivació, valors ètics, actituds, emocions i altres components socials i de comportament que es mobilitzen conjuntament per aconseguir una acció eficaç.

Ser competent significa ser capaç d'activar i utilitzar, davant un problema, el coneixement que l'alumne o l'alumna té. Des d'aquesta perspectiva, ser competent suposa "mobilitzar els coneixements, destreses, actituds i valors per donar resposta a les situacions plantejades, dotar de funcionalitat els aprenentatges i aplicar el que s'aprèn des d'un plantejament integrador" (*Ordre ECD/65/2015 del Ministeri d'Educació i Ciència, per la qual es desenvolupen les competències clau*).

Només a partir d'aquestes premisses pensem que és possible l'aplicació d'un dels eixos fonamentals de la Programació

didàctica d'Història de l'Art Vicens Vives: la funcionalitat dels aprenentatges. Per aprenentatge funcional entenem que les competències puguin ser aplicades i transferides a situacions i contextos diferents per aconseguir objectius diversos, resoldre diferents tipus de problemes i portar a terme diferents tipus de feines.

A aquesta funcionalitat cal donar-li una altra dimensió: que els alumnes i les alumnes aprenguin a aprendre. Un aprenent competent és aquell que coneix i regula els seus processos de construcció del coneixement, tant des del punt de vista cognitiu com emocional, i que pot fer un ús estratègic dels seus coneixements i ajustar-los a les circumstàncies específiques del problema al qual s'enfronta (Bruer, *Escoles per a pensar*, 2003).

L'eficàcia d'aquests principis quedaria incompleta si no fóssim capaços de presentar els continguts de les diferents matèries de forma articulada per facilitar el procés d'aprenentatge i el desenvolupament de les competències clau a través dels estàndards d'aprenentatge fixats per a cada matèria.

Tenint en compte que cadascuna de les matèries contribueix al desenvolupament de diferents competències i, al seu torn, cadascuna de les competències s'assolirà com a conseqüència del treball en diverses matèries, la Programació didàctica d'Història de l'Art Vicens Vives adopta una perspectiva globalitzadora a la vegada que centra l'atenció en aquells aprenentatges que es consideren imprescindibles des d'un plantejament integrador i orientat a l'aplicació dels sabers adquirits.

Així, l'aprenentatge de les competències clau, encara que va lligat a les matèries o a les àrees de coneixement i als estàndards d'aprenentatge que s'hi estableixen, és global i s'adquirirà a partir de la seva contextualització en situacions reals i pròximes a l'alumne perquè aquest pugui integrar diferents aprenentatges, tant els formals com els informals i no formals, i utilitzar-los de manera efectiva quan li resultin necessaris en diferents situacions i contextos.

En aquesta línia, hem volgut incidir amb especial èmfasi en la relació dels continguts i materials tractats al llarg de la nostra Programació didàctica d'Història de l'Art Vicens Vives en les noves realitats tecnològiques, tan pròximes i atractives per a l'alumnat.

L'aplicació o desenvolupament dels coneixements tractats en la matèria dins àmbits com Internet, l'ús de suports informàtics o l'anàlisi de la informació transmesa per mitjans audiovisuals constitueixen un element gratificant i motivador i, alhora, un aprenentatge imprescindible per a l'adaptació de l'alumnat a diferents àmbits acadèmics o laborals.

Si hi afegim la presència d'uns continguts que per la seva especial rellevància en la nostra societat han d'impregnar moltes de les activitats d'aprenentatge, així com l'interès per fomentar la capacitat de l'alumnat per regular el seu propi procés d'aprenentatge i seguir aprenent al llarg de la vida, tindrem els pilars sobre els quals hem elaborat la present Programació didàctica d'Història de l'Art Vicens Vives.

1. INTRODUCCIÓ

B) CONTEXTUALITZACIÓ

1.1 Objectius i àmbits de la LOMQE

La Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMQE) sorgeix com a resposta a una sèrie de reptes educatius als quals es pretén donar resposta amb la consecució de los objectius següents:

PRINCIPALS REPTES EDUCATIUS	OBJECTIUS DE LA LOMQE
-Elevades taxes d'abandonament a l'inici de l'escolarització.	-Canalitzar els estudiants cap a trajectòries adequades a les seues potencialitats.
-Baix nivell formatiu en relació amb els estàndards internacionals (PISA, ...).	-Millorar els resultats augmentant el nombre de titulats de l'ESO.
- Reduït nombre d'alumnes que aconseguix l'excel·lència.	-Elevat els nivells d'educació i augmentar el nombre d'alumnes excel·lents.
- Inadequació del sistema educatiu davant les noves demandes de formació.	-Millorar les possibilitats de trobar feina i estimular l'esperit emprenedor de l'alumnat.

Per tal d'aconseguir aquests objectius, la LOMQE centra la seua atenció en:

- **La racionalització de l'oferta educativa.** El currículum se simplificarà i es prioritzaran les matèries troncales per adquirir les competències educatives.
- **La flexibilització de les trajectòries educatives.** S'estableixen diferents itineraris educatius a partir de l'ESO.
- **L'autonomia dels centres educatius.** Permetrà prendre decisions per tal de millorar l'oferta educativa i comportarà retre comptes dels resultats obtinguts.
- **El reforç de la capacitat de gestió en la direcció dels centres.** Els directors assumiran el lideratge pedagògic i de gestió.
- **La implantació d'avaluacions externes.** Aquestes es duran a terme al final de cada etapa educativa: 6è Curs de Primària, 4t curs d'ESO i 2n curs de Batxillerat.

A més, la LOMQE defineix tres nous àmbits d'actuació que incidiran especialment en la transformació del nostre sistema educatiu:

- **La incorporació generalitzada de les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC).** A través de les TIC es facilitarà la personalització de l'educació.
- **El foment del plurilingüisme.** Fixat per la Unió Europea, s'aconseguirà per la incorporació en el currículum d'una segona llengua estrangera.
- **La modernització de la Formació Professional.** S'adaptarà a les noves exigències dels sectors productius i s'implicarà les empreses en la formació de l'alumnat.

Seguint les recomanacions de les institucions europees, la LOMCE incorpora l'educació cívica i constitucional com a contingut transversal en totes les assignatures de l'educació bàsica. L'objectiu és transmetre i posar en pràctica valors com la llibertat individual, la responsabilitat, la ciutadania democràtica, la solidaritat, la tolerància o la igualtat.

1.2 PRINCIPIS DEL SISTEMA EDUCATIU

Per dur a terme tots els àmbits d'actuació detallats en l'epígraf anterior, es concep la LOMQE com una llei orgànica que només modifica parcialment la prèvia Llei Orgànica d'Educació (LOE) de l'any 2006. En aquest sentit, i pel que fa als principis que inspiren el Sistema Educatiu, s'han incorporat els següents:

- **L'equitat i la igualtat de drets i oportunitats** que garanteixen el ple desenvolupament de la personalitat de l'alumnat a través de l'educació..
- El reconeixement **dels progenitors i tutors com a primers responsables** de l'educació dels seus fills.

- **L'educació per a la prevenció i resolució pacífica de conflictes**, així com el foment de la no-violència i la prevenció de l'assetjament escolar
- El desenvolupament de valors que fomenten **la igualtat efectiva entre homes i dones** i que ajuden a previndre la violència de gènere.
- **La llibertat d'ensenyament**, que reconeix a les famílies l'elecció del tipus d'educació i la selecció del centre educatiu.

Per tal de garantir el desenvolupament d'aquests principis es defineix el Sistema Educatiu com el conjunt d'Administracions educatives, professionals de l'educació i altres agents, públics i privats, que desenvolupen funcions de regulació, de finançament o de prestació de serveis per a l'exercici del dret a l'educació.

A més s'estableixen els òrgans de participació de la comunitat educativa en la programació i assessorament del govern.

1.3 ELEMENTS DEL CURRÍCULUM A LA LOMQE

La LOMQE modifica els elements que componen el currículum com a regulador dels processos d'ensenyament i aprenentatge per a cada una de les etapes educatives.

Aquests elements passen a ser els següents:

- - Els objectius de cada matèria i etapa educativa.
- - Les competències o capacitats per a aplicar els continguts de cada ensenyament i etapa educativa.
- Els continguts, o conjunts de coneixements, habilitats, i actituds que contribueixen a l'assoliment dels objectius i a l'adquisició de competències.

Els continguts s'ordenen en assignatures, que es classifiquen en matèries, àmbits, àrees i mòduls en funció dels ensenyaments i les etapes educatives.

- - Els estàndards i resultats d'aprenentatge avaluables, que permeten mesurar els èxits dels resultats d'aprenentatge en cada assignatura.
- Els criteris d'avaluació del grau d'adquisició de les competències i de l'assoliment dels objectius de cada ensenyament i etapa educativa.
- La metodologia didàctica, que comprén tant la descripció de les pràctiques docents com l'organització del treball dels docents.

2. OBJECTIUS

A) OBJECTIUS DEL BATXILLERAT

OBJECTIUS	COMPETÈNCIES CLAU
a) Exercir la ciutadania amb plenitud democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució i els drets humans, que fomenti la coresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
b) Consolidar una maduresa personal i social que permeti als alumnes i a les alumnes actuar de forma responsable i autònoma, desenvolupar el seu esperit crític i preveure i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
c) Fomentar la igualtat efectiva de drets i oportunitats d'homes i dones, analitzar i valorar críticament les desigualtats i discriminacions existents, en particular la violència contra les dones, i impulsar la igualtat real i la no-discriminació de les persones per qualsevol condició o circumstància personal o social, amb atenció especial a les persones amb discapacitat.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
d) Afermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina com a condicions necessàries per a l'eficax aprofitament de l'aprenentatge i com a mitjà de desenvolupament personal.	Consciència i expressions culturals. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Comunicació lingüística.
e) Dominar, tant en l'expressió oral com escrita, la llengua castellana.	Comunicació lingüística. Consciència i expressions culturals. Aprendre a aprendre.
f) Expressar-se amb fluïdesa i correcció en una o més llengües estrangeres.	Comunicació lingüística. Consciència i expressions culturals. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
g) Utilitzar amb solvència i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació.	Competència digital. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competències socials i cíviques.
h) Conèixer i valorar críticament les realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seva evolució. Participar de forma solidària en el desenvolupament i millora del seu entorn social.	Competències socials i cíviques. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Consciència i expressions culturals.
i) Accedir als coneixements científics i tecnològics fonamentals i dominar les habilitats bàsiques pròpies de la modalitat elegida.	Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Aprendre a aprendre.
j) Comprendre els elements i procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de forma crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com afermar la sensibilitat i el respecte pel medi ambient.	Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Aprendre a aprendre.
k) Afermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.

mateix i sentit crític.

l) Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.

m) Utilitzar l'educació física i l'esport per afavorir el desenvolupament personal i social.

n) Afermar actituds de respecte i prevenció en l'àmbit de la seguretat viària.

Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.

Consciència i expressions culturals.
Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Aprendre a aprendre.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Aprendre a aprendre.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
Aprendre a aprendre.
Competències socials i cíviques.

2. OBJECTIUS I FINS

B) FINS DE BATXILLERAT

FINS	COMPETÈNCIES CLAU
a) Aprofundir en l'acció educativa, per a proporcionar a l'alumnat formació, maduresa intel·lectual i humana, coneixements i habilitats que els permeten desenrotllar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i competència.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre. Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques.
b) Capacitar l'alumnat per a accedir a l'educació superior.	Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
c) Dotar l'alumnat d'una formació i uns coneixements generals en relació amb les competències de caràcter més transversal; junt amb una preparació especialitzada, en el marc de la modalitat, i si és el cas via, de Batxillerat triada.	Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques. Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia. Comunicació lingüística.
d) Consolidar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres.	Aprendre a aprendre. Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques.
e) Consolidar una escala de valors que incloga el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç, la superació personal i la responsabilitat en la presa de decisions per part de l'alumnat, la igualtat, la solidaritat, la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència de gènere.	Aprendre a aprendre. Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques.
f) Potenciar la participació activa i democràtica de l'alumnat en l'aula i en el centre, així com en l'exercici de drets i obligacions.	Aprendre a aprendre. Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques.
g) Desenrotllar metodologies didàctiques actives i innovadores que incloguen l'ús de mètodes i tècniques d'investigació per part de l'alumnat per a aprendre per si mateix, el treball autònom i en equip, l'aplicació dels aprenentatges en contextos reals, i l'ús sistemàtic de les tecnologies de la informació i la comunicació.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre. Competència digital.
h) Basar la pràctica docent en la formació permanent del professorat, en la innovació educativa i en l'avaluació de la pròpia pràctica docent.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre. Competència digital.
i) Elaborar materials didàctics orientats a l'ensenyança i l'aprenentatge basats en l'adquisició de competències.	Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre. Competència digital.
j) Utilitzar el valencià, el castellà i les llengües estrangeres com a llengües vehiculars d'ensenyament, valorant les possibilitats comunicatives de totes estes.	Consciència i expressions culturals. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.

2. OBJECTIUS GENERALS DE LA MATÈRIA

C) HISTÒRIA DE L'ART

OBJECTIUS	COMPETÈNCIES CLAU
1. Descriure i explicar les característiques principals dels diferents estils, períodes i corrents de l'art occidental, i valorar la seva influència i pervivència en etapes posteriors.	Comunicació lingüística. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competències socials i cíviques.
2. Comentar i analitzar una obra d'art tenint en compte els aspectes històrics, formals i sociològics, la funció per a la qual va ser creada així com la valoració dels seus aspectes iconogràfics.	Aprendre a aprendre. Competències socials i cíviques. Comunicació lingüística.
3. Reconèixer i identificar en el temps i en l'espai les obres més importants de l'art occidental, situar-les en l'estil artístic corresponent i contextualitzar-les en el moment històric i cultural.	Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
4. Entendre una obra d'art com a resultat de la creativitat humana susceptible de ser gaudida per si mateixa i de ser valorada com a resultat d'una època i de la seva cultura.	Competències socials i cíviques. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Aprendre a aprendre.
5. Comprendre i conèixer l'evolució sociològica de l'art valorant en els diferents períodes històrics la relació entre artistes i clients.	Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
6. Conèixer i apreciar el patrimoni artístic nacional i europeu com a fonament de la nostra memòria col·lectiva i com a projecte social de futur.	Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
7. Utilitzar i adquirir amb precisió la terminologia específica de la Història de l'Art en exposicions orals i escrites, dominant amb precisió els principals conceptes, elements i tècniques de les tres disciplines artístiques: arquitectura, escultura i pintura.	Comunicació lingüística. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
8. Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, i contribuir de manera activa a conservar-lo com a font de riquesa i llegat que s'ha de transmetre a les generacions futures rebutjant aquells comportaments que el deterioren.	Competències socials i cíviques. Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor.
9. Desenvolupar la sensibilitat estètica, el gust personal i el sentit crític, i aprendre a expressar idees pròpies davant la contemplació de l'obra d'art respectant la diversitat de percepcions i superant estereotips i prejudicis.	Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competències socials i cíviques.
10. Obtindre i analitzar informació sobre el passat a partir de fonts diverses, bibliogràfiques i visuals corresponents a aspectes importants de la Història de l'Art, i ser capaç de processar-la, sintetitzar-la i exposar-la en treballs d'investigació utilitzant les noves tecnologies.	Aprendre a aprendre. Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor. Competència digital.

3. CONTINGUTS DE LA MATÈRIA

3.1 CONTINGUTS, CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 1: Continguts comuns a l'aprenentatge d'Història de l'Art

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
Estratègies per a definir problemes i formular preguntes i hipòtesis entorn dels canvis en el fet artístic, el seu significat, els factors que intervenen en el procés creatiu i el significat històric de les obres d'art.	Crit. Aval. BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre l'evolució en la història del concepte d'art i dels objectes artístics, per mitjà de la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i elaborar un pla ordenat i flexible d'accions, que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal de forma autònoma.
Aportació de solucions originals a estes qüestions.	Est. Apr. 1.1. Realitza un treball d'investigació sobre Fídies.
Estratègies per a l'elaboració de guions o plans per a indagar sobre fets i processos propis de la història de l'art.	Est. Apr. 1.2. Realitza un treball d'investigació sobre el procés de construcció de la nova basílica de Sant Pere del Vaticà al llarg dels segles XVI i XVII.
Responsabilitat i eficàcia en la resolució de tasques.	Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació.
Procés estructurat de presa de decisions.	Est. Apr. 2.1. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art antic que es conserven a la seva comunitat autònoma.
Estimació d'oportunitats i riscos.	Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seva comunitat autònoma.
Avaluació de processos i resultats.	Est. Apr. 2.3. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art dels segles XVI al XVIII que es conserven a la seva comunitat autònoma.
Valoració de l'error com a oportunitat.	Est. Apr. 2.4. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants de l'art del segle XIX que es conserven a la seva comunitat autònoma.
Ús de diversos procediments per a obtenir i registrar informació sobre fets historicoartístics a partir de fonts variades presentats en diferents llenguatges (verbal, audiovisual) pertanyents a diversos gèneres i obtinguts per diversos mitjans com a ús de biblioteques, eixides de camp, visites a museus o Internet.	Crit. Aval. BL1.3. Interpretar i analitzar les dades, evidències i informació directament de l'obra d'art o presentades en forma d'imatges, gràfiques, diagrames, taules, mapes conceptuals o esquemes i evitar juís sobre el passat en termes exclusius dels valors del present.
Ús crític de buscadors en Internet: consideració de la qualitat, fiabilitat i biaix de les fonts.	Est. Apr. 3.1. Realitza un treball d'investigació sobre el tractament iconogràfic i el significat de la visió apocalíptica de Crist i del Judici Final en l'art medieval.
Classificació i ús crític de fonts d'informació.	Crit. Aval. BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.
Procediments de citació de fonts.	Est. Apr. 4.1. Realitza un treball d'investigació sobre les exposicions universals del segle XIX i la seva importància des del punt de vista arquitectònic.
Ús d'estratègies de comprensió lectora i oral adequades al seu nivell.	Crit. Aval. BL1.5. Usar diferents ferramentes informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint la informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.
Foment de la lectura de textos divulgatius sobre temes relacionats amb la història de l'art: biografies d'artistes, etc.	Est. Apr. 5.1. Realitza un treball d'investigació sobre la influència de la fotografia i el gravat japonès en el desenvolupament de l'Impressionisme, amb referències a obres concretes.
Ús de diversos procediments per a la classificació, organització, anàlisi i representació de la informació: esquemes, mapes conceptuals, taules i línies de temps.	
Ús de procediments d'anàlisi de diversos documents per a establir comparacions, identificar els canvis i continuïtats, les relacions de causalitat entre diversos fets artístics.	
Ús de ferramentes TIC per a organitzar (marcadors socials), interpretar la	

informació i crear continguts en diferents formats: textos, línies de temps, blog, wiki, web, presentació de diapositives, murals, pòsters, vídeo, debats, exposicions orals, etc.

Ús d'entorns d'aprenentatge col·laboratiu.

Habilitats de comunicació pròpies del seu nivell.

Assumpció de diferents rols en equips de treball.

Solidaritat, tolerància, respecte i amabilitat.

Tècniques d'escolta activa: parafrasejar, resumir.

Diàleg igualitari.

Coneixement d'estructures i tècniques d'aprenentatges cooperatiu.

Imaginació i creativitat.

Autoconeixement. Valoració de fortaleses i debilitats. Autoconcepte positiu.

Proactivitat.

Autoregulació d'emocions, control de l'ansietat i incertesa i capacitat d'automotivació. Resiliència, superar obstacles i fracassos. Perseverança, flexibilitat.

Procés estructurat de presa de decisions. Estratègies de pensament: pensament alternatiu, causal i conseqüencial, mitjans-fi, de perspectiva i alternatiu.

Sentit crític i de la responsabilitat.

Crit. Aval. BL1.6. Argumentar la necessitat de conservació del patrimoni artístic i cultural i de conèixer els criteris utilitzats per a la seua restauració aportant raons, fets i evidències sobre el valor social de les obres d'art, la seua consideració i conservació en la història, el paper de la normativa legal, de les institucions i dels mecenes i aplicar esta argumentació a casos concrets de conservació o restauració que siguen o hagen sigut objecte de debat social.

Est. Apr. 6.1. Explica l'origen i els objectius del Patrimoni Mundial de la UNESCO.

Est. Apr. 6.2. Realitza un treball d'investigació relacionat amb els béns artístics d'Espanya inscrits en el catàleg del Patrimoni Mundial de la UNESCO.

Crit. Aval. BL1.7. Organitzar un equip de treball distribuint responsabilitats i gestionant recursos perquè tots els seus membres participen i arriben a les metes comunes, influir positivament en els altres i generar implicació en la tasca i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies actuant amb responsabilitat i sentit ètic.

Est. Apr. 7.1. Realitza un treball d'investigació sobre el GATEPAC (Grup d'Artistes i Tècnics Espanyols Per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània).

Crit. Aval. BL1.8. Gestionar de forma eficaç tasques o projectes, fer propostes creatives i confiar en les seues possibilitats, mostrar energia i entusiasme durant el seu desenrotllament, prendre decisions raonades assumint riscos i responsabilitzar-se de les pròpies accions i de les seues conseqüències.

Est. Apr. 8.1. Selecciona una obra arquitectònica, una escultura o una pintura de la primera meitat del segle XX de les existents a la seva comunitat autònoma i justifica la seva elecció.

Crit. Aval. BL1.9. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb la història de l'art i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenrotllament i compararles amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.

Est. Apr. 9.1. Realitza un treball d'investigació sobre el debat al voltant de l'autoria grega o romana del grup escultòric Laocoont i els seus fills.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 2: Arrels de l'art europeu: el llegat de l'art clàssic

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
Grècia i la creació del llenguatge clàssic. Principals manifestacions artístiques. Nocions d'orde i cànon. Evolució de l'art grec: l'hel·lenisme. La visió del classicisme a Roma. L'ús de models grecs i la innovació romana. L'art al servici del poder: arquitectura civil i religiosa, retrat, relleu històric, pintura i mosaic. El llegat artístic de la Hispània romana.	<p>Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art.</p> <p>Est. Apr. 1.1. Descriu els diferents tipus de temple grec, amb referència a les característiques arquitectòniques i la decoració escultòrica.</p> <p>Est. Apr. 1.2. Descriu les característiques del teatre grec i la funció de cadascuna de les seves parts.</p> <p>Est. Apr. 1.3. Explica l'evolució de la figura humana masculina en l'escultura grega a partir del Kouros d'Anavyssos, el Dorífor (Policlet) i l'Apoxiòmenos (Lisip).</p> <p>Est. Apr. 1.4. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gregues: Partenó, tribuna de les cariàtides de l'Erectèon, temple d'Atena Nike, teatre d'Epidaure.</p> <p>Est. Apr. 1.5. Identifica, analitza i comenta les següents escultures gregues: Kouros d'Anavyssos, Auriga de Delfos, Discòbol (Miró), Dorífor (Policlet), una mètopa del Partenó (Fidias), Hermes amb Dionís infant (Praxíteles), Apoxiòmenos (Lisip), Victòria de Samotràcia, Venus de Milo, fris de l'altar de Zeus a Pèrgam (detall d'Atena i Gea).</p> <p>Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques i funcions dels principals tipus</p>

d'edifici romans.

Est. Apr. 1.7. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques romanes següents: Maison Carrée de Nimes, Panteó de Roma, teatre de Mèrida, Colosseu de Roma, basílica de Maxenci i Constantí a Roma, pont d'Alcàntara, aqüeducte de Segòvia, arc de Titus a Roma, columna de Trajà a Roma.

Est. Apr. 1.8. Identifica, analitza i comenta les escultures romanes següents: August de Prima Porta, estàtua eqüestre de Marc Aureli, relleu de l'Arc de Titus (detall dels soldats amb el canelobre i altres objectes del Temple de Jerusalem), relleu de la columna de Trajà.

Crit. Aval. BL2.2. Reconèixer els conceptes d'orde i cànon en les manifestacions artístiques clàssiques i en les posteriors, exemplificar amb obres d'art i altres documents la seua evolució i comprovar la influència formal i conceptual de l'art grec en els moviments artístics posteriors.

Est. Apr. 2.1. Defíneix el concepte d'ordre arquitectònic i compara els tres ordres de l'arquitectura grega.

Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses.

Est. Apr. 3.1. Especifica les aportacions de l'arquitectura romana amb relació a la grega.

Est. Apr. 3.2. Compara el temple i el teatre romans amb els seus respectius grecs.

Est. Apr. 3.3. Especifica les innovacions de l'escultura romana amb relació a la grega.

Est. Apr. 3.4. Explica les característiques essencials de l'art grec i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

Est. Apr. 3.5. Explica les característiques essencials de l'art romà i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

Est. Apr. 3.6. Explica els trets principals de la ciutat romana a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

Est. Apr. 3.7. Descriu les característiques generals dels mosaics i la pintura a Roma a partir d'una font històrica o historiogràfica.

Est. Apr. 3.8. Especifica qui eren els principals clients de l'art grec, i la consideració social de l'art i dels artistes.

Est. Apr. 3.9. Especifica qui eren els principals clients de l'art romà, i la consideració social de l'art i dels artistes.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 3: El naixement de la tradició artística occidental: l'art medieval

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
L'aportació del cristianisme a l'arquitectura i la iconografia: edificacions; pintura i mosaic; Bizanci. Configuració i desenrotllament de l'art romànic: el preromànic a la península Ibèrica; esglésies i monestirs; la iconografia romànica; escultura i pintura; el camí de Sant Jaume. L'aportació del gòtic, expressió d'una cultura urbana: la catedral i l'arquitectura civil; escultura; catedrals mediterrànies. La	Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.1. Explica les característiques essencials de l'art paleocristià i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques. Est. Apr. 1.2. Descriu l'origen, característiques i funció de la basílica paleocristiana. Est. Apr. 1.3. Descriu les característiques i funció dels baptisteris, mausoleus i martyria paleocristians. Funció de cadascuna de les seves parts. Est. Apr. 1.4. Explica l'evolució de la pintura i el mosaic en l'art paleocristià, amb especial referència a la iconografia.

llarga duració del gòtic a la península Ibèrica. Nocions d'asincronia i continuïtat.

La pintura italiana i flamenca, origen de la pintura moderna.

Est. Apr. 1.5. Explica les característiques essencials de l'art bizantí a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

Est. Apr. 1.6. Explica l'arquitectura bizantina a través de l'església de Santa Sofia de Constantinoble.

Est. Apr. 1.7. Descriu les característiques del mosaic bizantí i dels temes iconogràfics del Pantocràtor, la Verge i la Deisi, així com la seva influència en l'art occidental.

Est. Apr. 1.8. Identifica, analitza i comenta el mosaic del seguici de l'emperadriu Teodora a San Vitale de Ravenna.

Est. Apr. 1.9. Defineix el concepte d'art preromànic i especifica les seves manifestacions a Espanya.

Est. Apr. 1.10. Identifica i classifica enraonadament en el seu estil les següents obres: San Pedro de la Nave (Zamora), Santa María del Naranco (Oviedo) i San Miguel de la Escalada (Lleó).

Est. Apr. 1.11. Explica les característiques de l'escultura i la pintura romàniques, amb especial referència a la iconografia.

Est. Apr. 1.12. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques romàniques: Sant Vicenç de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista, Catedral de Santiago de Compostel•la.

Est. Apr. 1.13. Identifica, analitza i comenta les següents escultures romàniques: El dubte de sant Tomàs en l'angle del claustre de Santo Domingo de Silos (Burgos), Judici Final en el timpà de Santa Fe de Conques (França), Últim Sopar del capitell del claustre de Sant Joan de la Peña (Osca), Pòrtic de la Glòria de la catedral de Santiago.

Est. Apr. 1.14. Identifica, analitza i comenta les següents pintures murals romàniques: volta de l'Anunciació als pastors en el Panteón de los Reyes de San Isidoro de Lleó; absis de Sant Climent de Taüll (Lleida).

Est. Apr. 1.15. Descriu les característiques i evolució de l'arquitectura gòtica i especifica els canvis introduïts respecte a la romànica.

Est. Apr. 1.16. Explica les característiques i evolució de l'arquitectura gòtica a Espanya.

Est. Apr. 1.17. Descriu les característiques i evolució de l'escultura gòtica i especifica les seves diferències tipològiques, formals i iconogràfiques respecte a l'escultura romànica.

Est. Apr. 1.18. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gòtiques: façana occidental de la catedral de Reims, interior de la planta superior de la Sainte-Chapelle de París, façana occidental i interior de la catedral de Lleó, interior de la catedral de Barcelona, interior de l'església de San Juan de los Reyes de Toledo.

Est. Apr. 1.19. Identifica, analitza i comenta les següents escultures gòtiques: Grup de l'Anunciació i la Visitació de la catedral de Reims, timpà de la Puerta del Sarmental de la catedral de Burgos, Retaule de Gil de Siloé de la Cartoixa de Miraflores (Burgos).

Est. Apr. 1.20. Explica les característiques generals de l'art islàmic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

Est. Apr. 1.21. Descriu els trets essencials de la mesquita i el palau islàmics.

Est. Apr. 1.22. Explica l'evolució de l'art hispanomusulmà.

Est. Apr. 1.23. Explica les característiques de l'art mudèjar i especifica, amb exemples d'obres concretes, les diferències entre el mudèjar popular i el cortesà.

Est. Apr. 1.24. Identifica, analitza i comenta les següents obres hispanomusulmanes: Mesquita de Còrdova, Aljaferia de Saragossa, Giralda de Sevilla, Alhambra de Granada.

Crit. Aval. BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant

diverses fonts històriques.

Est. Apr. 2.1. Descriu les característiques generals de l'art romànic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

Est. Apr. 2.2. Descriu les característiques i funció de les esglésies i monestirs en l'art romànic.

Est. Apr. 2.3. Descriu les característiques generals de l'art gòtic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

Est. Apr. 2.4. Especifica les relacions entre els artistes i els clients de l'art romànic.

Est. Apr. 2.5. Especifica les relacions entre els artistes i els clients de l'art gòtic, i la seva variació respecte al romànic.

Est. Apr. 2.6. Explica la importància de l'art romànic al camí de Santiago.

Crit. Aval. BL3.3. Reconèixer les innovacions de la pintura del segle XIV en el nord d'Itàlia (Giotto) i la del segle XV a Flandes (Van Eyck, El Bosch, Van der Weyden) com a resultat de les corresponents tradicions artístiques i com l'anunci d'alguns trets de la pintura moderna per mitjà de la comparació de l'obra d'estos artistes amb la pintura gòtica i argumentar el valor d'estes innovacions en la història de l'art.

Est. Apr. 3.1. Reconeix i explica les innovacions de la pintura de Giotto i del Trecento italià respecte a la pintura romànica i bizantina.

Est. Apr. 3.2. Explica les innovacions de la pintura flamenca del segle XV i cita algunes obres dels seus principals representants.

Est. Apr. 3.3. Identifica, analitza i comenta les següents pintures gòtiques: escena de La fugida a Egipte, de Giotto, a la Capella degli Scrovegni de Pàdua; el Matrimoni Arnolfini, de Jan van Eyck; El davallament de la creu, de Rogier van der Weyden; El Jardí de les Delícies, d'El Bosch.

Contingus i Criteris d'Avaluació del Bloc 4: El desenrotllament i l'evolució de l'art europeu en el món modern

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
El Renaixement: origen i desenrotllament del nou llenguatge artístic: proporció i harmonia, perspectiva, referents clàssics, humanisme; Aportacions dels grans artistes del renaixement italià. El manierisme. La recepció de l'estètica renaixentista a la península Ibèrica. El Barroc: unitat i diversitat, el llenguatge artístic al servici del poder civil i eclesiàstic; l'urbanisme, esglésies i palaus. El barroc hispànic. Urbanisme i arquitectura. Imatgeria barroca. L'aportació de la pintura espanyola: les grans figures del Segle d'Or. El segle XVIII: la pervivència del barroc; el refinament rococó. El desenrotllament del mercat de l'art: l'obra com a valor d'intercanvi; la posició social de l'artista; mecenes, antiquaris i col·leccionistes.	Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.1. Especifica les característiques de l'arquitectura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del Quattrocento al Manierisme. Est. Apr. 1.2. Especifica les característiques de l'escultura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del Quattrocento al Manierisme. Est. Apr. 1.3. Especifica les característiques de la pintura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del Quattrocento al Manierisme. Est. Apr. 1.4. Compara la pintura italiana del Quattrocento amb la dels pintors gòtics flamencs contemporanis. Est. Apr. 1.4. Compara la pintura italiana del Quattrocento amb la dels pintors gòtics flamencs contemporanis. Est. Apr. 1.5. Explica la peculiaritat de la pintura veneciana del Cinquecento i en cita els artistes més representatius. Est. Apr. 1.6. Especifica les característiques peculiars del Renaixement espanyol, que compara amb les de l'italià. Est. Apr. 1.7. Descriu l'evolució de l'arquitectura renaixentista espanyola. Est. Apr. 1.8. Explica la peculiaritat de l'escultura renaixentista espanyola. Est. Apr. 1.9. Explica les característiques essencials del Barroc. Est. Apr. 1.10. Especifica les diferències entre la concepció de l'art barroca i la renaixentista. Est. Apr. 1.10. Especifica les diferències entre la concepció de l'art barroca i la

renaixentista.

Est. Apr. 1.11. Compara l'arquitectura barroca amb la renaixentista.

Est. Apr. 1.11. Compara l'arquitectura barroca amb la renaixentista.

Est. Apr. 1.12. Explica les característiques generals de l'urbanisme barroc.

Est. Apr. 1.13. Compara l'escultura barroca amb la renaixentista a través de la representació de David per Miquel Àngel i per Bernini.

Est. Apr. 1.13. Compara l'escultura barroca amb la renaixentista a través de la representació de David per Miquel Àngel i per Bernini.

Est. Apr. 1.14. Descriu les característiques generals de la pintura barroca i especifica les diferències entre l'Europa catòlica i la protestant.

Est. Apr. 1.15. Distingeix i caracteritza les grans tendències de la pintura barroca a Itàlia i els seus principals representants.

Est. Apr. 1.16. Especifica les peculiaritats de la pintura barroca flamenca i holandesa.

Est. Apr. 1.17. Explica les característiques de l'urbanisme barroc a Espanya i l'evolució de l'arquitectura durant el segle XVII.

Est. Apr. 1.18. Explica les característiques de la imatgeria barroca espanyola del segle XVII i compara l'escola castellana amb l'andalusa.

Est. Apr. 1.19. Explica les característiques generals de la pintura espanyola del segle XVII.

Est. Apr. 1.20. Compara el Barroc tardà i el Rococó i especifica les diferents concepcions de la vida i de l'art que representen un i altre.

Est. Apr. 1.21. Explica les raons del sorgiment del Neoclassicisme i les seves característiques generals en arquitectura, escultura i pintura.

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen.

Est. Apr. 2.1. Explica les característiques essencials del Renaixement italià i la seva periodització a partir de fonts històriques o historiogràfiques.

Est. Apr. 2.2. Explica el segle XVIII com una època en què coexisteixen vells i nous estils artístics en un context històric de canvis profunds.

Est. Apr. 2.2. Explica el segle XVIII com una època en què coexisteixen vells i nous estils artístics en un context històric de canvis profunds.

Est. Apr. 2.3. Distingeix entre els corrents tradicional i classicista de l'arquitectura barroca espanyola del segle XVIII.

Est. Apr. 2.4. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Renaixement italià següents: cúpula de Santa Maria del Fiore i interior de l'església de San Lorenzo, de Brunelleschi, a Florència; Palau Medici-Riccardi, de Michelozzo, a Florència; façanes de Santa Maria Novella i del Palau Rucellai, d'Alberti, a Florència; temple de San Pietro in Montorio, de Bramante, a Roma; cúpula i projecte de planta de Sant Pere del Vaticà, de Miquel Àngel; Il Gesù, de Giacomo della Porta i Jacopo Barozzi da Vignola, a Roma; Villa Capra (Villa Rotonda), de Palladio, a Vicenza.

Est. Apr. 2.5. Identifica, analitza i comenta les escultures del Renaixement italià següents: primer panell de la Porta del Paradís (de la creació del món a l'expulsió del Paradís), de Ghiberti; David i Gattamelata, de Donatello; Pietat del Vaticà, David, Moisés i Tombes medicees, de Miquel Àngel; El rapte de les sabines, de Giambologna.

Est. Apr. 2.6. Identifica, analitza i comenta les pintures del Renaixement italià següents: El tribut de la moneda i La Trinitat, de Masaccio; Anunciació del convent de San Marc, a Florència, de Fra Angelico; Madonna del Duc d'Urbino, de Piero della Francesca; Mare de Déu de les roques, L'últim sopar i La Gioconda, de Leonardo da Vinci; L'escola d'Atenes, de Rafael; la volta i el Judici Final de la Capella Sixtina, de Miquel Àngel; La tempesta, de Giorgione; Venus d'Urbino i Carles V a Mühlberg, de Tiziano; El lavatori, de Tintoretto; Noces de Canà, de Veronese.

Est. Apr. 2.7. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Renaixement espanyol següents: façana de la Universitat de Salamanca; Palau de Carles V a l'Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; Monestir de San Lorenzo d'El Escorial, de Juan de Herrera.

Est. Apr.2.8. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del Renaixement espanyol següents: Sacrifici d'Isaac del retaule de San Benito de Valladolid, d'Alonso Berruguete; Sant enterrament, de Juan de Juni.

Est. Apr. 2.9. Identifica, analitza i comenta les següents pintures d'El Greco: L'espoliació, La Santa Lliga o Adoració del nom de Jesús, El martiri de Sant Maurici, L'enterrament del senyor d'Orgaz, L'adoració dels pastors, El cavaller de la mà al pit.

Est. Apr. 2.10. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Barroc europeu del segle XVII següents: façana de Sant Pere del Vaticà, de Carlo Maderno; columnata de la plaça de Sant Pere del Vaticà, de Bernini; Sant Carles de les Quatre Fonts, a Roma, de Borromini; Palau de Versalles, de Le Vau, J. H. Mansart i Le Nôtre.

Est. Apr. 2.11. Identifica, analitza i comenta les escultures de Bernini següents: David, Apol•lo i Dafne, L'èxtasi de Santa Teresa, Càtedra de Sant Pere.

Est. Apr.2.12. Identifica, analitza i comenta les pintures del Barroc europeu del segle XVII següents: Vocació de Sant Mateu i Mort de la Verge, de Caravaggio; Triomf de Bacus i Ariadna, a la volta del Palau Farnese de Roma, d'Annibale Carraccio; Adoració del nom de Jesús, volta d'Il Gesu a Roma, de Gaulli (Il Baciccia); Adoració dels Mags, Les tres Gràcies i El jardí de l'Amor, de Rubens; La lliçó d'anatomia del Dr. Nicolaes Tulp, La ronda de nit, de Rembrandt.

Est. Apr. 2.13. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Barroc espanyol del segle XVII següents: Plaza Mayor de Madrid, de Juan Gómez de Mora; Retaule de San Esteban de Salamanca, de José Benito de Churriguera.

Est. Apr. 2.14. Identifica, analitza i comenta les escultures del Barroc espanyol del segle XVII següents: Pietat, de Gregorio Fernández, Inmaculada Concepció, d'Alonso Cano; Magdalena penitent, de Pedro de Mena.

Est. Apr. 2.15. Identifica, analitza i comenta les pintures espanyoles del Barroc espanyol del segle XVII següents: Martiri de Sant Felip, El somni de Jacob i El sancallós, de Ribera; Bodegó del Museo del Prado, de Zurbarán; L'aiguader de Sevilla, Els borratxos, La farga de Vulcà, La rendició de Breda, El Príncep Baltasar Carles a cavall, La Venus del mirall, Las meninas, Les filadores, de Velázquez; La Sagrada Família de l'ocellet, La Inmaculada d'El Escorial, Els nens de la petxina, Nens jugant als daus, de Murillo.

Est. Apr. 2.16. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del segle XVIII següents: façana del Real Hospicio del Ave María y San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; façana de l'Obradoiro de la catedral de Santiago de Compostel•la, de Casas i Novoa; Palau Reial de Madrid, de Juvara i Sachetti; Panteó de París, de Soufflot; Museo del Prado de Madrid, de Juan de Villanueva.

Est. Apr. 2.16. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del segle XVIII següents: façana del Real Hospicio del Ave María y San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; façana de l'Obradoiro de la catedral de Santiago de Compostel•la, de Casas i Novoa; Palau Reial de Madrid, de Juvara i Sachetti; Panteó de París, de Soufflot; Museo del Prado de Madrid, de Juan de Villanueva.

Est. Apr. 2.17. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del segle XVIII següents: L'oració a l'hort, de Salzillo; Eros i Psique i Paulina Bonaparte, de Canova.

Est. Apr. 2.17. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del segle XVIII següents: L'oració a l'hort, de Salzillo; Eros i Psique i Paulina Bonaparte, de Canova.

Est. Apr. 2.18. Identifica, analitza i comenta les obres de David següents: El jurament dels Horacis i La mort de Marat.

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produïxen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística.

Est. Apr. 3.1. Descriu la pràctica del mecenatge en el Renaixement italià, i les noves reivindicacions dels artistes en relació amb el seu reconeixement social i la naturalesa de la seva feina.

Est. Apr. 3.2. Descriu el paper desenvolupat al segle XVIII per les acadèmies a tot Europa i, en particular, pel Saló de París.

Est. Apr. 3.3. Explica les característiques de la pintura del Greco a través d'algunes de les seves obres més representatives.

Est. Apr. 3.4. Descriu les característiques i l'evolució de la pintura de Velázquez a través d'algunes de les seves obres més significatives.

Est. Apr. 3.5. Comenta l'escultura neoclàssica a través de l'obra de Canova.

Est. Apr. 3.6. Especifica les possibles coincidències entre el Neoclassicisme i el Romanticisme en la pintura de David.

Est. Apr. 3.7. Explica la figura de Salzillo com a últim representant de la imatgeria religiosa espanyola en fusta policromada.

Est. Apr. 3.8. Analitza l'evolució de l'obra de Goya com a pintor i com a gravador, des de la seva arribada a la Cort fins al seu exili final a Bordeus.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 5: El segle XIX: l'art d'un món en transformació

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
<p>L'art de la Il·lustració a la revolució burgesa: La figura de Goya.</p> <p>Neoclassicisme i romanticisme.</p> <p>La revolució industrial i l'impacte en l'art: l'evolució i renovació del llenguatge artístic; el realisme; l'impressionisme; Rodin; el simbolisme: els postimpressionistes i el germen de les avantguardes del segle XX.</p> <p>Els nous materials en l'arquitectura.</p> <p>L'historicisme. El modernisme.</p> <p>L'Escola de Chicago. El naixement de l'urbanisme modern.</p> <p>El paper de les acadèmies i museus en la valoració de les obres d'art. El mercat de l'art: salons, galeries privades i marxants.</p> <p>La consideració social de l'artista i la seua obra.</p>	<p>Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric.</p> <p>Est. Apr. 1.1. Explica les característiques del neoclassicisme arquitectònic durant l'Imperi de Napoleó.</p> <p>Est. Apr. 1.2. Descriu les característiques i evolució de l'arquitectura del ferro al segle XIX, en relació amb els avenços i necessitats de la revolució industrial.</p> <p>Est. Apr. 1.3. Explica les característiques de l'historicisme en arquitectura i la seua evolució cap a l'eclecticisme.</p> <p>Est. Apr. 1.4. Explica les característiques i principals tendències de l'arquitectura modernista.</p> <p>Est. Apr. 1.5. Especifica les aportacions de l'Escola de Chicago a l'arquitectura.</p> <p>Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques i objectius de les remodelacions urbanes de París, Barcelona i Madrid en la segona meitat del segle XIX.</p> <p>Est. Apr. 1.7. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques: Temple de la Magdalena a París, de Vignon; Houses of Parliament de Londres, de Barry i Pugin; Auditori de Chicago, de Sullivan i Adler; Torre Eiffel de París; Temple de la Sagrada Família a Barcelona, de Gaudí.</p> <p>Est. Apr. 1.8. Explica les característiques de la renovació escultòrica empresa per Rodin.</p> <p>Est. Apr. 1.9. Identifica, analitza i comenta les obres de Rodin següents: El pensador i Els burgesos de Calais.</p> <p>Est. Apr. 1.10. Descriu les característiques del Romanticisme en la pintura i distingeix entre el romanticisme de la línia d'Ingres i el romanticisme del color de Gericault i Delacroix.</p> <p>Est. Apr. 1.11. Compara les visions romàntiques del paisatge en Constable i</p>

Turner.

Est. Apr. 1.12. Explica el Realisme i la seva aparició en el context dels canvis socials i culturals de mitjans del segle XIX.

Est. Apr. 1.13. Compara el Realisme amb el Romanticisme.

Est. Apr. 1.14. Descriu les característiques generals de l'Impressionisme i el Neoimpressionisme.

Est. Apr. 1.15. Defineix el concepte de postimpressionisme i especifica les aportacions de Cézanne i Van Gogh com a precursors dels grans corrents artístics del segle XX.

Est. Apr. 1.16. Explica el Simbolisme de finals del segle XIX com a reacció davant el Realisme i l'Impressionisme.

Est. Apr. 1.17. Identifica, analitza i comenta les obres de Goya següents: El para-sol, La família de Carles IV, El 2 de maig de 1808 a Madrid, Els afusellaments del 3 de maig de 1808; Desastre núm. 15, I no hi ha remei, de la sèrie Els desastres de la guerra; Saturn devora el seu fill i La lletera de Bordeus.

Est. Apr. 1.18. Identifica, analitza i comenta les pintures del segle XIX següents: El bany turc, d'Ingres; El rai de la Medusa, de Gericault; La llibertat guia el poble, de Delacroix; El carro de fenc, de Constable; Pluja, vapor i velocitat, de Turner; Un enterrament a Ornans, de Courbet; L'àngel, de Millet; Dinar sobre l'herba, de Manet; Impressió, sol naixent i la sèrie sobre la Catedral de Rouen, de Monet; Le moulin de la Galette, de Renoir; Una tarda de diumenge a la Grande Jatte, de Seurat; Els jugadors de cartes i Taronges i pomes, de Cézanne; La nit estelada i El segador, de Van Gogh; Visió després del sermó i Avui no anirem al mercat ("Ta Matete"), de Gauguin.

Crit. Aval. BL5.2. Argumentar el nou concepte d'obra d'art sorgit de la tensió entre tradició (concepte d'obra d'art, convencionalismes expressius) i innovació (nous materials i usos, modificació del codi lingüístic) i contrastar les raons, opinions i creacions dels partidaris de la tradició acadèmica i les dels que defenen les novetats en l'ús de materials i formes de llenguatge artístic per mitjà de l'anàlisi d'obres, textos i documents significatius (epistolaris, manifestos, crítiques d'art, etc.).

Est. Apr. 2.1. Relaciona la producció i l'academicisme dominant en l'escultura del segle XIX amb les transformacions portades a terme a les ciutats (monuments commemoratius en places, parcs i avingudes, i escultures funeràries en els nous cementiris).

Est. Apr. 2.2. Compara la visió de Goya en les sèries de gravats Els capritxos i Els disbarats o proverbis.

Crit. Aval. BL5.3. Explicar les transformacions en l'activitat creadora dels artistes i en els interessos dels clients que es produeixen per l'aparició d'un nou mercat de l'art, els canvis en la consideració social de l'art i dels artistes, el seu procés d'aprenentatge de l'ofici i exemplificar-les fent referència a obres d'art, dades biogràfiques i esdeveniments rellevants.

Est. Apr. 3.1. Explica les diferències entre enginyers i arquitectes a la primera meitat del segle XIX.

Est. Apr. 3.2. Explica els canvis que es produeixen al segle XIX en les relacions entre artistes i clients, referits a la pintura.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 6: La ruptura de la tradició: l'art en la primera mitat del segle XX

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
El fenomen de les avantguardes: fauvisme; cubisme; futurisme. Els moviments artístics fins a la II Guerra Mundial: tendències objectives, subjectives i utòpiques. Renovació del llenguatge arquitectònic:	Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arreglen la duració aproximada i de diagrames.

els nous materials, el funcionalisme.
Ús d'estratègies per al debat. Elaboració
d'arguments. Procediments de cita.
Estratègies per a l'escolta activa.

- Est. Apr. 1.1. Descriu l'origen i característiques del Fauvisme.
- Est. Apr. 1.2. Descriu el procés de gestació i les característiques del Cubisme, tot distingint entre el Cubisme analític i el sintètic.
- Est. Apr. 1.3. Descriu l'ideari i principis bàsics del Futurisme.
- Est. Apr. 1.4. Identifica els antecedents de l'Expressionisme al segle XIX, explica les característiques generals del moviment i especifica les diferències entre els grups alemanys El pont i El genet blau.
- Est. Apr. 1.5. Descriu el procés de gestació i les característiques la pintura abstracta, en distingeix el vessant cromàtic i el geomètric, i especifica alguns dels seus corrents més significatius, com el Suprematisme rus o el Neoplasticisme.
- Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques del Dadaisme com a actitud provocadora en un context de crisi.
- Est. Apr. 1.7. Explica l'origen, característiques i objectius del Surrealisme.
- Est. Apr. 1.8. Explica la importància dels pintors espanyols Picasso, Miró i Dalí en el desenvolupament de les avantguardes artístiques.
- Est. Apr. 1.9. Explica el procés de configuració i els trets essencials del Moviment Modern en l'arquitectura.
- Est. Apr. 1.10. Especifica les aportacions de l'arquitectura orgànica al Moviment Modern.
- Crit. Aval. BL6.2. Debate sobre les relacions que hi ha entre la producció artística i el paper que s'assigna a l'art en el model de societat que defenen els creadors o els clients, per mitjà de l'anàlisi d'algunes obres, biografies d'artistes, manifestos, textos teòrics i altres documents rellevants i constatar la seua influència en l'evolució de l'activitat artística.
- Est. Apr. 2.1. Defineix el concepte d'avantguarda artística en relació amb l'accelerat ritme de canvis a la societat de l'època i la llibertat creativa dels artistes iniciada en la centúria anterior.
- Crit. Aval. BL6.3. Analitzar les distintes tendències i moviments artístics atenent la seua concepció de l'art (funcional, objectiu... o bé subjectiu, expressionista fantàstic, etc.) i a les seues formes de llenguatge (figuració, abstracció, etc.) a partir de documents i textos històrics, exemples d'obres d'art i plantilles que continguin criteris de classificació.
- Est. Apr. 3.1. Explica la renovació temàtica, tècnica i formal de l'escultura a la primera meitat del segle XX, i distingeix les obres que estan relacionades amb les avantguardes pictòriques i les que utilitzen recursos o llenguatges independents.
- Est. Apr. 3.2. Identifica, analitza i comenta les obres següents: L'alegria de viure, de Matisse; Les senyorettes d'Avinyó, Retrat d'Ambroise Vollard, Natura morta amb cadira de reixeta i Guernica, de Picasso; La ciutat que emergeix, de Boccioni; El crit, de Munch; El carrer, de Kirchner; Lírica i Sobre blanc II, de Kandinsky; Quadrat negre, de Màlevitx; Composició II, de Mondrian; L.H.O.O.Q., de Duchamp; L'elefant de les Cèlebes, d'Ernst; La clau dels camps, de Magritte; El carnaval de l'Arlequí i Dona i ocell a la llum de la lluna, de Miró; El joc lúgubre i La persistència de la memòria, de Dalí.
- Est. Apr. 3.3. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques següents: El profeta, de Gargallo; Formes úniques de continuïtat en l'espai, de Boccioni; Font, de Duchamp; Dona davant el mirall, de Juli González; Mademoiselle Pogany I, de Brancusi; Llagosta, nansa i cua de peix, de Calder; Figura reclinada, de Henry Moore.
- Est. Apr. 3.4. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques següents: Escola de la Bauhaus a Dessau (Alemanya), de Gropius; Pavelló alemany a Barcelona, de Mies van der Rohe; Vil·la Savoia a Poissy (França), de Le Corbusier; Casa Kaufman o casa de la Cascada, de Frank Lloyd Wright.

Continguts i Criteris d'Avaluació del Bloc 7: La universalització de l'art des de la segona mitat del segle XX

CONTINGUTS	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE
<p>L'estil internacional en arquitectura i altres tendències: high tech, l'arquitectura postmoderna.</p> <p>Les arts plàstiques: de les segones avantguardes a la postmodernitat.</p> <p>Nous sistemes visuals: fotografia, cine i televisió, cartells, còmic.</p> <p>La combinació de llenguatges expressius.</p> <p>L'impacte de les noves tecnologies en la difusió i la creació artística.</p> <p>Art i cultura visual de masses.</p>	<p>Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet.</p> <p>Est. Apr. 1.1. Explica les raons de la pervivència i difusió internacional del Moviment Modern.</p> <p>Est. Apr. 1.2. Distingeix i descriu les característiques d'altres tendències arquitectòniques al marge del Moviment Modern o Estil Internacional, en particular la high tech, la postmoderna i la desconstrucció.</p> <p>Est. Apr. 1.3. Explica i compara l'Informalisme europeu i l'Expressionisme abstracte nord-americà.</p> <p>Est. Apr. 1.4. Explica l'abstracció postpictòrica.</p> <p>Est. Apr. 1.5. Explica el Minimalisme.</p> <p>Est. Apr. 1.6. Explica l'art cinètic i l'op art.</p> <p>Est. Apr. 1.7. Explica l'art conceptual.</p> <p>Est. Apr. 1.8. Explica l'Arte povera.</p> <p>Est. Apr. 1.9. Distingeix i explica algunes de les principals corrents figuratives: Pop art, nova figuració, hiperrealisme.</p> <p>Est. Apr. 1.10. Explica en què consisteixen les següents manifestacions d'art no durador: happening, body art i land art.</p> <p>Est. Apr. 1.11. Descriu els plantejaments generals de la postmodernitat, referida a les arts plàstiques.</p> <p>Est. Apr. 1.12. Identifica, analitza i comenta les següents obres: Unitat d'habitació a Marsella, de Le Corbusier; el Seagram Building a Nova York, de M. van der Rohe i Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; la Sydney Opera House, de J. Utzon; el Centre Pompidou de París, de R. Piano i R. Rogers; l'AT&T Building de Nova York, de Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.</p> <p>Est. Apr. 1.13. Identifica l'autor i el corrent artístic (no necessàriament el títol), analitza i comenta les obres següents: Pintura (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tàpies; Crit núm. 7, d'Antonio Saura; One: number 31, 1950, de J. Pollock; Ctesiphon III, de F. Stella; Equivalent VIII, de Carl André; Vega 200, de Vasarely; Una i tres cadires, de J. Kosuth; Iglú amb arbre, de Mario Merz; Marilyn Monroe (serigrafia de 1967), d'Andy Warhol; Estudi del retrat d'Innocenci X de Velázquez, de Francis Bacon; La Gran Via de Madrid, d'Antonio López.</p> <p>Crit. Aval. BL7.2. Inferir els efectes que tenen les noves tecnologies per a la creació artística i per a la difusió de l'art a partir de l'estudi i anàlisi de textos i obres d'art.</p> <p>Est. Apr. 2.1. Explica el paper desenvolupat en el procés d'universalització de l'art pels mitjans de comunicació de masses i les exposicions i fires internacionals d'art.</p> <p>Crit. Aval. BL7.3. Identificar el llenguatge expressiu particular en els productes audiovisuals (cine, televisió, còmic, cartells...) i en alguns objectes de la vida quotidiana (roba, útils domèstics, mobiliari urbà...) i exemplificar a partir de casos concrets l'aplicació dels llenguatges de les tendències artístiques estudiades.</p> <p>Est. Apr. 3.1. Explica breument el desenvolupament dels nous sistemes visuals i les característiques del seu llenguatge expressiu: fotografia, cartell, cine, còmic, produccions televisives, videoart, art per ordinador.</p> <p>Est. Apr. 3.2. Defineix el concepte de cultura visual de masses i descriu els seus trets essencials.</p> <p>Est. Apr. 3.3. Identifica l'art en els diferents àmbits de la vida quotidiana.</p>

3. CONTINGUTS DE LA MATÈRIA

3.2 DISTRIBUCIÓ TEMPORAL DE LES UNITATS DIDÀCTIQUES

PRIMER TRIMESTRE: SETEMBRE

UNITAT 1. L'ART

1.1 L'art

- L'art com a matèria d'estudi
- L'art com a document social
- L'art com a patrimoni
- Els museus i l'art
- Les tipologies artístiques

1.2 L'urbanisme

1.3 L'arquitectura

- Tipologies arquitectòniques
- Característiques de l'arquitectura
- Elements materials i tècnics

1.4 La plàstica

1.5 L'escultura

- Els materials
- Els instruments
- La forma de l'escultura

1.6 La pintura

- Els instruments
- Els suports
- Les tècniques

1.7 El dibuix

1.8 El gravat

1.9 Altres tipologies artístiques

1.10 L'art en la cultura de masses

- La fotografia
- El cinema
- El cartell
- El còmic
- El vídeo i les noves tecnologies

1.11 Anàlisi de l'obra d'art: urbanisme

i arquitectura

- Urbanisme
- Arquitectura

1.12 Anàlisi de l'obra d'art: escultura i pintura

- Escultura
- Pintura

PRIMER TRIMESTRE: SETEMBRE-OCTUBRE

UNITAT 2. ART CLÀSSIC: GRÈCIA

2.1 Referents històrics

2.2 Localització i evolució artística

2.3 Antecedents: l'art cretomicènic

- Art cretenc o minoic
- Art micènic

2.4 Característiques generals de l'art grec

2.5 Urbanisme: la construcció de la democràcia

2.6 Arquitectura: l'ordre i la raó

- Estils arquitectònics
- Arquitectura religiosa
- Arquitectura civil

2.7 Escultura: un ideal de bellesa

- Període geomètric
- Escultura monumental

2.8 Ceràmica: el testimoni pictòric

2.9 El mosaic: una tècnica nova

Fitxes

- F.1 Partenó
- F.2 Erectèon
- F.3 Atena Àptera o Atena Nike
- F.4 Teatre d'Epidaure
- F.5 Kouros i Kore
- F.6 L'Auriga de Delfos
- F.7 Discòbol
- F.8 Dorífor
- F.9 Mètopa 27 del Partenó
- F.10 Hermes i Dionís nen
- F. 11 Apoxiòmenos
- F.12 Victòria de Samotràcia
- F.13 Venus de Milos
- F.14 Fris de l'Altar de Zeus a Pèrgam (Atena i Gea)

PRIMER TRIMESTRE: OCTUBRE-NOVEMBRE

UNITAT 3. ART CLÀSSIC: ROMA

- 3. 1 Referents històrics
- 3.2 Localització i evolució artística
- 3.3 L'art etrusc com a precedent
 - Referents històrics
 - L'arquitectura etrusca
 - El realisme escultòric
 - La pintura funerària
- 3.4 Característiques generals de l'art romà
- 3.5 Urbanisme i arquitectura: l'homogeneïtzació de l'Imperi
 - Tipologies arquitectòniques
 - Materials
- 3.6 Realisme i idealisme de l'escultura romana
 - El retrat
 - El relleu històric
- 3.7 La decoració pictòrica
- 3.8 El detallisme del mosaic romà
- 3.9 Art paleocristià o tardoromà
 - L'arquitectura al servei del culte
 - La cristianització de les imatges

Fitxes

- F.15 Maison Carrée
- F.16 Panteó de Roma
- F.17 Teatre romà de Mèrida
- F.18 Colosseu o Amfiteatre Flavi
- F.19 Basílica de Maxenci i Constantí
- F.20 Pont d'Alcántara
- F.21 Aqüeducte romà de Segòvia
- F.22 Arc de Titus
- F.23 Columna Trajana
- F.24 Escultura eqüestre de Marc Aureli
- F.25 Relleus de l'arc de Titus
- F.26 August de Prima Porta

PRIMER TRIMESTRE: NOVEMBRE-DESEMBRE

UNITAT 4. ART BIZANTÍ

- 4. 1 Referents històrics
- 4.2 Localització i evolució artística
- 4.3 Característiques generals
- 4.4 Arquitectura: la basílica bizantina
- 4.5 El delicat treball del vori
- 4.6 La riquesa decorativa del mosaic i la pintura

Fitxes

- F.27 Santa Sofia de Constantinoble
- F.28 La Deisi
- F.29 Mosaic de Teodora

PRIMER TRIMESTRE: DESEMBRE

UNITAT 5. L'ART ISLÀMIC I L'ART MUDÈJAR

- 5.1 Referents històrics
- 5.2 Localització i evolució artística
- 5.3 Característiques generals
 - Influències artístiques
 - Influència religiosa
 - Evolució de l'art hispanomusulmà
- 5.4 Les característiques de l'arquitectura islàmica
 - Arquitectura religiosa
 - Arquitectura civil
- 5.5 L'art mudèjar
 - Localització i evolució artística
- 5.6 La diversitat de l'arquitectura mudèjar
 - Mudèjar castellanolleonès
 - Mudèjar toledà
 - Mudèjar aragonès
 - Mudèjar andalús

Fitxes

- F.30 Mesquita de Còrdova
- F.31 Palau de l'Aljaferia
- F.32 La Giralda
- F.33 L'Alhambra

SEGON TRIMESTRE: GENER

UNITAT 6. ART PREROMÀNIC

- 6.1 Referents històrics
 - 6.2 Localització i evolució artística
 - 6.3 Característiques generals
 - 6.4 El preromànic europeu
 - 6.5 L'art visigòtic
 - L'arquitectura
 - L'escultura i l'orfebreria
 - 6.6 L'art asturià
 - Arquitectura
 - Escultura, pintura i orfebreria
 - 6.7 L'art mossàrab
 - L'arquitectura
 - Les miniatures
- Fitxes
- F.34 Església de Santa María del Naranco
 - F.35 Església de San Pedro de la Nave
 - F.36 Església de San Miguel de la Escalada

UNITAT 7. ART ROMÀNIC

- 7.1 Referents històrics
- 7.2 Localització i evolució artística
- 7.3 Característiques generals
- 7.4 L'arquitectura al servei de Déu
 - Catedrals i esglésies
 - Els conjunts monacals
 - El caràcter defensiu de l'arquitectura civil
- 7.5 Les imatges de l'escultura
 - Les escultures devocionals
- 7.6 La pintura com a imatge sagrada
 - Estils pictòrics

Fitxes

- F.37 Església de Sant Vicenç de Cardona
- F.38 Església de San Martín de Tours de Frómista
- F.39 Catedral de Santiago de Compostel·la
- F.40 Pòrtic de la Glòria
- F.41 Timpà de l'església de Santa Fe de Conques
- F.42 L'Últim sopar. Claustre de San Joan de la Peña
- F.43 El dubte de sant Tomàs
- F.44 Anunciació als pastors
- F.45 Frescos de l'absis de Sant Climent de Taüll

SEGON TRIMESTRE: FEBRER

UNITAT 8. ART GÒTIC

- 8.1 Referents històrics
- 8.2 Localització i evolució artística
- 8.3 Característiques generals
- 8.4 L'arquitectura
 - Elements arquitectònics principals
 - Edificis religiosos
 - Edificis civils
- 8.5 La humanització de l'escultura
- 8.6 La diversitat pictòrica

Fitxes

- F.46 Monestir de San Juan de los Reyes
- F.47 Sainte-Chapelle
- F.48 Catedral de Lleó
- F.49 Interior de la catedral de Barcelona
- F.50 Catedral de Reims
- F.51 Anunciació i Visitació de la catedral de Reims
- F.52 Timpà de la Puerta del Sarmental
- F.53 Retaule major de la cartoixa de Miraflores
- F.54 La fugida a Egipte
- F.55 El matrimoni Arnolfini
- F.56 El davallament de la creu
- F.57 El jardí de les delícies

UNITAT 9. ART RENAIXENTISTA

- 9.1 Referents històrics
- 9.2 Localització i evolució artística
- 9.3 Característiques generals
- 9.4 Urbanisme i arquitectura
 - El *Quattrocento*
 - El *Cinquecento*
 - El Manierisme
 - Urbanisme ideal i urbanisme de jardins
 - La nova formulació dels edificis religiosos
 - L'arquitectura civil
- 9.5 Espanya: entre l'ornamentació i el purisme
- 9.6 L'escultura: del Classicisme al Manierisme
 - L'escultura del *Quattrocento*
 - L'escultura del *Cinquecento*
 - La influència italiana a Espanya
- 9.7 La pintura: de la norma a l'antinorma
 - La pintura florentina
 - Les escoles del nord
 - El *Cinquecento*
 - El Renaixement nòrdic
- 9.8 La pintura renaixentista a Espanya
 - El Greco, un artista singular

Fitxes

- F.58 Cúpula de Santa Maria del Fiore
- F.59 Església de San Lorenzo

F.60 Palau Medici-Riccardi
 F.61 Façana de Santa Maria Novella
 F.62 Palau Rucellai
 F.63 San Pietro in Montorio
 F.64 Cúpula de Sant Pere del Vaticà
 F.65 II Gesù
 F.66 Villa Capra (la Rotonda)
 F.67 Façana de la Universidad de Salamanca
 F.68 Palau de Carles V
 F.69 Monestir d'El Escorial
 F.70 Porta del Paradís
 F.71 David
 F.72 Monument eqüestre al *condottiero* Gattamelata
 F.73 Pietat
 F.74 David
 F.75 Moisès
 F.76 Sagristia Nova i tombes medicees
 F.77 El rapte de les sabines
 F.78 Sacrifici d'Isaac
 F.79 Sant Enterrament
 F.80 El tribut de la moneda
 F.81 Trinitat
 F.82 Anunciació
 F.83 Madonna de Senigallia
 F.84 Mare de Déu de les Roques
 F.85 La Gioconda o Mona Lisa
 F.86 Últim Sopar o *Cenacolo*
 F.87 L'escola d'Atenes
 F.88 Volta de la Capella Sixtina i Judici Final
 F.89 Retrat eqüestre de Carles V a Mühlberg
 F.90 Venus d'Urbino
 F.91 La Tempesta
 F.92 El Lavatori
 F.93 Noces de Canà
 F.94 El cavaller de la mà al pit
 F.95 L'espoliació
 F.96 L'adoració dels pastors
 F.97 La Lliga Santa o Adoració del nom de Jesús
 F.98 Martiri de Sant Maurici i dels deu mil màrtirs
 F.99 L'enterrament del senyor d'Orgaz

SEGON TRIMESTRE: MARÇ

UNITAT 10. ART BARROC I ROCOCÓ

- 10.1 Referents històrics
- 10.2 Localització i evolució artística
- 10.3 Característiques generals
 - El Barroc
 - El Rococó
- 10.4 Barroc: urbanisme i arquitectura
 - Urbanisme: de la ciutat papal a la ciutat del rei
 - Els jardins
 - El palau: de la reialesa a la noblesa
 - L'església, entre la litúrgia i l'especulació espacial
- 10.5 El moviment: un nou concepte escultòric
 - Bernini com a model
 - La imatgeria espanyola
 - Exuberància i intimisme de l'escultura rococó
- 10.6 La pintura: del naturalisme al Rococó
 - Tendències artístiques del segle XVII
 - Continuïtat i ruptura en la pintura rococó
- 10.7 El segle d'or de la pintura espanyola
 - Entre el Manierisme i el naturalisme
 - Ribera: un espanyol napolità

- Entre el naturalisme i el classicisme: Velázquez, Zurbarán i Cano
- El triomf del Barroc

Fitxes

- F.100 Façana i columnata de Sant Pere del Vaticà
- F.101 San Carlo alle Quattro Fontane
- F.102 Palau de Versalles
- F.103 Plaza Mayor de Madrid
- F.104 Retaule de San Esteban
- F.105 Real Hospicio del Ave María
- F.106 Façana de l'Obradoiro
- F.107 Èxtasi de Santa Teresa
- F.108 David
- F.109 Apol·lo i Dafne
- F.110 Pietat
- F.111 Oració a l'hort
- F.112 Immaculada Concepció
- F.113 Magdalena penitent
- F.114 Vocació de sant Mateu
- F.115 La mort de la Verge
- F.116 Triomf de Bacus i Ariadna
- F.117 Adoració del nom de Jesús
- F.118 Adoració dels Mags
- F.119 Les tres Gràcies
- F.120 El Jardí de l'Amor
- F.121 La lliçó d'anatomia del Dr. Nicolaes Tulp
- F.122 La ronda de nit
- F.123 El martiri de sant Felip
- F.124 El somni de Jacob
- F.125 El sancallós
- F.126 Natura morta d'atuell
- F.127 L'aiguader de Sevilla
- F.128 Els borratxos o El triomf de Bacus
- F.129 La farga de Vulcà
- F.130 Les llances o La rendició de Breda
- F.131 El príncep Baltasar Carles, a cavall
- F.132 La Venus del mirall
- F.133 Les filadores o La falla d'Aracne
- F.134 Las Meninas
- F.135 La Sagrada Família de l'ocellet
- F.136 Immaculada d'El Escorial
- F.137 Nens jugant als daus
- F.138 Els nens de la petxina

TERCER TRIMESTRE: ABRIL

UNITAT 11. NEOCLASSICISME I ROMANTICISME

- 11.1 Referents històrics
- 11.2 Localització i evolució artística
- 11.3 Neoclassicisme: característiques generals
- 11.4 Un retorn als models arquitectònics de l'antiguitat clàssica
- 11.5 La idealització de l'escultura clàssica
- 11.6 L'ordre i la fredor de la pintura neoclàssica
- Goya: entre la tradició i la ruptura
- 11.7 El Romanticisme: característiques generals
- 11.8 La pintura romàntica
- La contraposició romàntica i classicista a França
- El Romanticisme alemany
- La diversitat anglesa

Fitxes

- F.139 Palacio Real
- F.140 Panteó
- F.141 Museo del Prado
- F.142 Església de La Madeleine
- F.143 Eros i Psique

F.144 Paulina Bonaparte
F.145 El jurament dels Horacis
F.146 La mort de Marat
F.147 El bany turc
F.148 El rai de la medusa
F.149 La llibertat guia el poble
F.150 El carro de fenc
F.151 El para-sol
F.152 La família de Carles IV
F.153 El 3 de maig a Madrid
F.154 El 2 de maig de 1808 a Madrid
F.155 Desastre núm. 15, I no hi ha remei
F.156 Saturn devora el seu fill
F.157 La lletera de Bordeus

UNITAT 12. DEL REALISME AL MODERNISME

12.1 Referents històrics
12.2 Localització i evolució artística
12.3 L'urbanisme: entre la realitat i la utopia
12.4 L'arquitectura: recuperació del passat i nous materials
• L'eclecticisme de l'arquitectura historicista
• Les noves possibilitats del ferro
• L'escola de Chicago: la llavor del funcionalisme
12.5 L'escultura
12.6 Tendències i "ismes" pictòrics
• La "fotografia objectiva" del Realisme
• La captació atmosfèrica de l'impressionisme
• Postimpressionisme: un pont cap a l'avantguarda
• La pervivència de la pintura acadèmica
• El moviment simbolista
12.7 El Modernisme
• El Modernisme a Espanya

Fitxes

F.158 Houses of Parliament
F.159 Auditori de Chicago
F.160 Torre Eiffel
F.161 Sagrada Família
F.162 El pensador
F.163 Els burgesos de Calais
F.164 Pluja, vapor i velocitat
F.165 Un enterrament a Ornans
F.166 L'àngelus
F.167 Dinar campestre
F.168 Sol ixent. Impressió
F.169 La catedral de Ruan
F.170 Le moulin de la Galette
F.171 Una tarda de diumenge a la Grande Jatte
F.172 Els jugadors de cartes
F.173 Taronges i pomes
F.174 La nit estelada
F.175 El segador
F.176 Visió després del sermó
F.177 Avui no anirem al mercat / Ta Matete

TERCER TRIMESTRE: MAIG

UNITAT 13. PRIMERES AVANTGUARDES

13.1 Referents històrics
13.2 Localització i evolució artística
13.3 Característiques generals
13.4 L'arquitectura
• Funcionalisme
• Organicisme

- Arquitectura d'avantguarda
- 13.5 Les Primeres Avantguardes artístiques (1905-1945)
- Fauvisme
- Expressionisme
- Cubisme
- Futurisme
- Dadaisme
- Art abstracte
- Surrealisme
- L'escola de París
- 13.6 El Noucentisme català
- 13.7 Mestres espanyols d'Avantguarda
- Picasso: un geni d'avantguarda
- El surrealisme oníric de Dalí
- El món microscòpic de Miró
- 13.8 Avantguardisme a Hispanoamèrica i als Estats Units

Fitxes

- F.178 Escola de la Bauhaus
- F.179 Pavelló alemany
- F.180 Vil·la Savoia
- F.181 Casa Kaufmann o casa de la Cascada
- F.182 El profeta
- F.183 Formes úniques de continuïtat en l'espai
- F.184 La Font
- F.185 Dona davant el mirall
- F.186 Mademoiselle Pogany I
- F.187 Figura reclinada
- F.188 Llagosta, nansa i cua de peix
- F.189 L'alegria de viure
- F.190 Les senyorettes d'Avinyó
- F.191 Retrat d'Ambroise Vollard
- F.192 Natura morta amb cadira de reixeta
- F.193 Guernica
- F.194 La ciutat que emergeix
- F.195 Lírica
- F.196 El crit
- F.197 El carrer
- F.198 Sobre blanc II
- F.199 Composició II en vermell, groc i blau
- F.200 Quadrat negre
- F.201 L.H.O.O.Q. (La Gioconda)
- F.202 L'elefant de les Cèlebes
- F.203 La clau dels camps
- F.204 El carnaval de l'arlequí
- F.205 Dona i ocell a la llum de la lluna
- F.206 El joc lúgubre
- F.207 La persistència de la memòria

TERCER TRIMESTRE: JUNY

UNITAT 14. SEGONES AVANTGUARDES I ÚLTIMES TENDÈNCIES

- 14.1 Referents històrics
- 14.2 Localització i evolució artística
- 14.3 Característiques generals
- 14.4 Del funcionalisme a l'arquitectura d'autor
- L'herència funcionalista
- La crisi del Moviment Modern: l'arquitectura postmoderna
- High-tech i arquitectura d'autor
- 14.5 Segones Avantguardes artístiques
- Informalisme
- Expressionisme abstracte
- *Pop art*
- Nou realisme francès
- Abstracció postpictòrica i *minimal art*

- Art acció i art conceptual
- Art cinètic o *op art*
- *Arte povera*
- Hiperrealisme i fotorealisme
- Individualitats artístiques
- Tendències postmodernes
- Altres tendències a partir de 1980

14.6 Escultura

14.7 Art digital

14.8 La realitat de l'art actual

Fitxes

F.208 Unitat d'habitació

F.209 Museu Guggenheim

F.210 Sydney Opera House

F.211 Centre Pompidou

F.212 Seagram Building

F.213 AT&T Building

F.214 Museu Guggenheim de Bilbao

F.215 Equivalent VIII

F.216 Una i tres cadires

F.217 Iglú amb arbre

F.218 Pintura

F.219 U

F.220 Crit núm. 7

F.221 Ctesiphon I

F.222 Vega 200

F.223 Díptic Marilyn

F.224 Estudi del retrat d'Innocenci X de Velázquez

F.225 La Gran Via de Madrid

Glossari

3. CONTINGUTS DE LA MATÈRIA

3.3 CONTINGUTS MÍNIMS EXIGIBLES PER SUPERAR LA MATÈRIA

Amb la finalitat de garantir el dret de l'alumnat perquè el seu rendiment escolar sigui valorat conforme a criteris de plena objectivitat, hauran de fer-se públics els criteris generals que s'hagin aplicat per a l'avaluació dels aprenentatges, promoció i titulació.

S'informarà al començament del període lectiu sobre els continguts mínims exigibles per a la superació de les diferents matèries, els procediments de recuperació i de suport previstos, i els criteris d'avaluació i els procediments de qualificació aplicables.

A continuació, i per a cadascuna de les unitats d'aquest curs, s'indiquen els continguts mínims exigibles que l'alumnat haurà d'haver adquirit per superar la matèria de Història de l'Art de Batxillerat

UNITAT 1. L'ART

- El valor social i cultural de l'art.
- Característiques generals de les principals manifestacions artístiques: arquitectura, escultura i pintura; dibuix i gravat.
- Altres tipologies artístiques: miniatura, vitrall, mosaic, ceràmica.
- Els nous llenguatges artístics: fotografia, cine, vídeo, cartell i còmic.
- L'anàlisi d'una obra d'art: elements a examinar i tipus d'anàlisi.

UNITAT 2. ART CLÀSSIC: GRÈCIA

- Contextualització històrica de la cultura i de l'art grec.
- Principals característiques dels dos antecedents de l'art grec: l'art cretenc o minoic, i l'art micènic.
- Estils arquitectònics i principals edificis de l'arquitectura grega.
- L'evolució de l'escultura grega.
- Altres manifestacions de l'art grec: la ceràmica i el mosaic.

UNITAT 3. ART CLÀSSIC: ROMA

- Contextualització històrica de l'art romà.
- Antecedents de l'art romà: l'art etrusc.
- Característiques generals de l'arquitectura romana i tipologies d'edificis.
- L'escultura i la pintura romana: gèneres i estils.
- La basílica romana i la nova iconografia cristiana.

UNITATS 4, 5 I 6 . ART BIZANTÍ, ART ISLÀMIC I MUDÈJAR, I ART PREROMÀNIC

- Principals etapes de l'art bizantí, l'art islàmic i mudèjar, i de l'art preromànic.
- Característiques de l'arquitectura, l'escultura i el mosaic bizantins.
- Elements de l'arquitectura islàmica i de l'art mudèjar.
- Definició del concepte d'art « preromànic ».
- Art visigòtic, art asturià i art mossàrab: arquitectura i orfebreria.

UNITAT 7. ART ROMÀNIC

- Contextualització històrica i cultural de l'art romànic.
- Principals elements de les catedrals i esglésies romàniques.
- Altres edificis de l'art gòtic: monestirs i castells.
- Característiques temàtiques i formals de l'escultura romànica: portades de catedrals i escultures devocionals.
- Les principals manifestacions pictòriques del romànic: característiques i estils.

UNITAT 8. L'ART GÒTIC

- Contextualització històrica i cultural de l'art gòtic.

- Els principals elements arquitectònics de la catedral gòtica.
- Els estils de l'arquitectura gòtica: civil i religiosa.
- El procés d'humanització de l'escultura gòtica.
- Característiques formals, temàtica i estils de la pintura gòtica.

UNITAT 9. ART RENAIXENTISTA (I)

- Contextualització històrica i cultural del Renaixement i de l'art renaixentista.
- El desenvolupament de l'arquitectura renaixentista italiana: el *Quattrocento* i el *Cinquecento*.
- Els projectes urbanístics del Renaixement i les noves formulacions de l'arquitectura civil i religiosa.
- Els estils del Renaixement a Espanya: plateresc, classicista i herreria.
- L'evolució de l'escultura renaixentista italiana: el *Quattrocento* i el *Cinquecento*.

UNITAT 9. ART RENAIXENTISTA (II)

- Masaccio i la renovació de la pintura renaixentista.
- Temàtica i tècniques de la pintura renaixentista.
- Les escoles pictòriques del Renaixement i els seus principals artistes.
- La pintura renaixentista a Espanya.
- Principals característiques de l'obra d'El Greco.

UNITAT 10. ART BARROC I ROCOCÓ (I)

- Contextualització històrica i cultural de l'art barroc i rococó.
- La ciutat, els jardins i els palaus en el Barroc.
- Principals conceptes plàstics de l'església barroca.
- L'escultura barroca i l'escultura rococó: tipologia, temàtica i materials.
- Bernini: antecedents i obres més significatives.

UNITAT 10. ART BARROC I ROCOCÓ (II)

- Funció i temàtica de la pintura barroca.
- Característiques dels corrents pictòrics del segle XVII: Classicisme, Naturalisme, Realisme, Academicisme i Barroc.
- La pintura rococó: característiques formals, temàtiques i artistes més destacats.
- Definició de l'anomenat *Segle d'Or* de la pintura espanyola.
- Diego Velázquez: evolució de la seva obra i pintures més importants.

UNITAT 11. NEOCLASSICISME I ROMANTICISME

- Contextualització històrica i cultural del Neoclassicisme i del Romanticisme.
- L'arquitectura neoclàssica: els seus referents principals i les seves obres més representatives.
- Característiques formals i temàtiques de l'escultura i la pintura neoclàssiques.
- Goya: evolució de la seva obra i pintures seves significatives.
- La ideologia del Romanticisme i les característiques principals de la seva pintura.

UNITAT 12. DEL REALISME AL MODERNISME

- Contextualització històrica i cultural de la societat europea i el seu art en la segona meitat del segle XIX.
- Els nous plans urbanístics del segle XIX.
- L'arquitectura historicista, l'arquitectura del ferro i l'Escola de Chicago.
- L'escultura i la pintura en la segona meitat del segle XIX: principals tendències i moviments.
- El Modernisme a Europa i a Espanya.

UNITAT 13. PRIMERES AVANTGUARDES

- Contextualització històrica i cultural de la societat europea i el seu art en la primera meitat del segle XX.
- Funcionalisme, Organicisme, i avantguardes arquitectòniques: artistes i obres més representatives.

- Principals característiques i plantejaments dels “ismes” de la primera meitat del segle XX: fauvisme, expressionisme, cubisme, futurisme, dadaisme, art abstracte i surrealisme.
- Definició del Noucentisme català.
- Picasso, Dalí i Miró: característiques principals del seu art i obres significatives.

UNITAT 14. SEGONES AVANTGUARDES

- Contextualització històrica i cultural de la societat europea i el seu art des de la segona meitat del segle XX.
- Corrents de l'arquitectura contemporània: funcionalisme, postmodernisme, high-tech, desconstructivisme i d'autor.
- L'escultura i la pintura des de la segona meitat del segle XX: principals tendències i artistes.
- La influència de les noves tecnologies en l'art contemporani.
- Problemàtiques de l'art actual: qüestionament de conceptes estilístics tradicionals i d'una definició d'*art*.

4. COMPETÈNCIES

4.1 LES COMPETÈNCIES CLAU EN EL CURRÍCULUM

L'adquisició de competències és un llarg procés que abasta tota la vida de les persones. S'inicia en l'etapa acadèmica i prossegueix en la vida adulta. Però els anys de formació escolar són fonamentals per al posterior desenvolupament personal, social i professional.

Precisament per afavorir al màxim aquest desenvolupament, s'han identificat un grup de set competències, que, pel seu rol vertebrador, s'han denominat com a Competències Clau:

- Competència lingüística
- Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia
- Competència digital
- Aprendre a aprendre
- Competències socials i cíviques
- Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor
- Consciència i expressions culturals

COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

La competència en comunicació lingüística és el resultat de l'acció comunicativa en un context social i cultural determinat.

És una competència complexa que inclou tant aspectes pròpiament lingüístics com socials, culturals i pràctics.

El seu desenvolupament s'articula al voltant de cinc components relacionats amb els seus àmbits d'aplicació o dimensions:

- El **component lingüístic** se centra, principalment, en les dimensions lèxica, gramatical, semàntica, fonològica, ortogràfica i ortològica.
- El **component pragmaticodiscursiu** contempla les dimensions relacionades amb l'aplicació del llenguatge i els discursos en contextos comunicatius concrets.
- El **component sociocultural** inclou les dimensions centrades en el coneixement del món i la dimensió intercultural.
- El **component estratègic** se centra en el desenvolupaments de destreses i estratègies comunicatives per a la lectura, l'escriptura, la parla, l'escolta i la conversa.
- El **component personal** potencia l'actitud, la motivació i els trets de la personalitat a través de la interacció comunicativa.

COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIES BÀSIQUES EN CIÈNCIA I TECNOLOGIA

a) La competència matemàtica

La competència matemàtica implica la capacitat d'aplicar el raonament matemàtic i les seves eines per descriure, interpretar i predir diferents fenòmens en el seu context. Aquesta competència requereix coneixements sobre:

- Els nombres, les mesures i les estructures.
- Les operacions i les representacions matemàtiques.
- La comprensió dels termes i conceptes matemàtics.

La competència matemàtica comporta, al seu torn, el desenvolupament d'una sèrie de destreses que se centren en:

- L'aplicació de les eines i coneixements matemàtics en diferents contextos personals, socials, professionals o científics.
- La realització de judicis fonamentats i de cadenes argumentals en la realització de càlculs.
- L'anàlisi de gràfics i representacions matemàtiques i la manipulació d'expressions algebraiques.

Aquests coneixements i destreses s'articulen en quatre àrees interrelacionades entre si i relatives als nombres, l'àlgebra, la geometria i l'estadística:

- La quantitat se centra en la quantificació dels atributs dels objectes, les relacions, les situacions i les entitats del món.

- L'espai i la forma inclouen fenòmens del nostre entorn visual i físic com propietats, posicions d'objectes o descodificació d'informació visual.
- El canvi i les relacions se centren en els objectes i les circumstàncies en què aquests s'interrelacionen.
- La incertesa i les dades són un element central de l'anàlisi matemàtic present en diferents moments del procés de resolució de problemes.

b) Les competències bàsiques en ciència i tecnologia

Les competències bàsiques en ciència i tecnologia proporcionen un acostament al món físic que afavoreix:

- La interacció responsable amb el medi natural a través d'accions tendents a la conservació del medi natural.
- El desenvolupament del pensament científic amb l'aplicació dels mètodes propis de la racionalitat científica i les destreses tecnològiques.

Els àmbits que han d'abordar-se per a l'adquisició de les competències en ciència i tecnologia són:

- Sistemes físics que estan associats al comportament de les substàncies en l'àmbit fisicoquímic.
- Sistemes biològics propis dels éssers vius dotats d'una complexitat orgànica que cal conèixer per preservar-los i evitar el seu deteriorament.
- Sistemes de la Terra i de l'espai des de la perspectiva geològica i cosmogònica, centrada en l'origen de l'univers i de la Terra.
- Sistemes tecnològics derivats, bàsicament, de l'aplicació dels sabers científics als usos quotidians d'instruments, màquines i eines.

COMPETÈNCIA DIGITAL

La competència digital implica l'ús creatiu, crític i segur de les tecnologies de la informació i la comunicació per afavorir el seu ús a l'entorn laboral, potenciar l'aprenentatge, gestionar el temps lliure i contribuir a la participació en la societat.

Per assolir aquests fins, el desenvolupament de la competència s'articula al voltant dels següents àmbits:

- La informació, particularment la gestió de la informació, el coneixement dels suports a través dels quals es difon i l'ús de motors de recerca.
- La comunicació, mitjançant el coneixement dels mitjans de comunicació digital i la utilització de paquets de *software* de comunicació
- La creació de contingut, centrat en l'ús de diversos formats (text, àudio, vídeo, imatges) i programes o aplicacions per crear continguts.
- La seguretat, que implica conèixer els riscos associats a l'ús de les tecnologies o de recursos *online* i les estratègies o actituds adequades per evitar-los.
- La resolució de problemes, centrada en l'ús de dispositius digitals per resoldre problemes i la identificació de fonts per buscar ajuda teòrica o pràctica.

APRENDRE A APRENDRE

La competència aprendre a aprendre es caracteritza per l'habilitat per iniciar, organitzar i persistir en l'aprenentatge.

És una competència fonamental per facilitar l'aprenentatge al llarg de la vida i s'articula al voltant de:

- La capacitat per motivar-se per aprendre, que depèn de la curiositat i la consciència de la necessitat d'aprendre de l'alumnat.
- L'organització i gestió de l'aprenentatge, que requereix conèixer i controlar els propis processos d'aprenentatge en la realització de les tasques d'aprenentatge.

Al seu torn, l'organització i gestió de l'aprenentatge es desenvolupa a través de dos aspectes clau de la competència per aprendre a aprendre:

- La comprensió de processos mentals implicats en l'aprenentatge: què se sap o desconeix i el coneixement de disciplines i estratègies per dur a terme una tasca.
- L'adquisició de destreses d'autoregulació i control fonamentats en el desenvolupament d'estratègies de planificació, revisió i avaluació.

COMPETÈNCIES SOCIALS I CÍVIQUES

a) La competència social

La competència social es relaciona amb el benestar personal i col·lectiu en relació amb la salut, tant física com mental, i a l'estil de vida saludable que l'afavoreix.

Aquesta competència està estretament lligada als entorns socials immediats de l'alumnat i s'articula a través de:

- Els coneixements que permeten comprendre i analitzar de manera crítica els codis de conducta i els usos de diferents societats i entorns.
- La comprensió de conceptes bàsics relatius a l'individu, al grup, a l'organització del treball, a la igualtat i a la no-discriminació.
- El reconeixement de les dimensions intercultural i socioeconòmica de les societats europees.

b) La competència cívica

La competència cívica es basa en el coneixement dels conceptes de democràcia, justícia, igualtat, ciutadania i drets civils. Aquest coneixement comporta, al seu torn:

- La comprensió de com es formulen aquests conceptes en la Constitució, la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea i altres declaracions internacionals.
- L'aplicació d'aquests conceptes en diverses institucions a escala local, regional, nacional, europea i internacional.
- La identificació dels esdeveniments contemporanis més destacats i la comprensió de processos socials i culturals de la societat actual.

La competència cívica comporta, també, el desenvolupament d'una sèrie de destreses que se centren en:

- L'habilitat per interactuar eficaçment en l'àmbit públic i per manifestar solidaritat i interès per resoldre els problemes que afectin a la comunitat.
- La reflexió crítica i creativa i la participació constructiva en les activitats de la comunitat o de l'àmbit mediat i immediat.
- La presa de decisions en els contextos local, nacional o europeu i, en particular, mitjançant l'exercici del vot i de l'activitat social i cívica.

SENTIT D'INICIATIVA I ESPERIT EMPRENEDOR

La competència sentit d'iniciativa i esperit emprenedor implica la capacitat de transformar les idees en actes, per a la qual cosa es requereix:

- Adquirir consciència de la situació a intervenir o resoldre.
- Planificar i gestionar els coneixements, destreses o habilitats i actituds necessaris amb criteri propi, amb la finalitat d'assolir l'objectiu previst.

Aquests fins s'assoleixen en la competència sentit d'iniciativa i esperit emprenedor a través dels següents àmbits:

- La capacitat creadora i d'innovació centrada en el desenvolupament de la creativitat, l'autoconeixement, l'autonomia, l'esforç i la iniciativa.
- La capacitat proactiva per gestionar projectes que implica destreses com la planificació, la gestió i presa de decisions o la resolució de problemes.
- La capacitat per gestionar el risc i la incertesa en diferents contextos i situacions.
- Les qualitats de lideratge i de treball, tant a nivell individual com formant part d'un equip o liderant-lo.
- El sentit crític i de la responsabilitat, especialment en tot allò que fa referència a l'assumpció de les pròpies responsabilitats.

CONSCIÈNCIA I EXPRESSIONS CULTURALS

La competència en consciència i expressions culturals s'articula al voltant dels aspectes següents:

- Conèixer les manifestacions culturals i artístiques i valorar-les com una font d'enriquiment personal i com a part del patrimoni dels pobles.
- Desenvolupar la pròpia capacitat estètica i creadora vinculada al domini de les capacitats relacionades amb diferents codis artístics i culturals.

Aquests aspectes de la competència en consciència i expressions culturals es desenvolupa, al seu torn, a través de:

- El coneixement de gèneres, estils, tècniques i llenguatges artístics.
- El desenvolupament de la capacitat i interès per expressar-se i comunicar idees.

- La potenciació de la iniciativa, la creativitat i la imaginació.
- L'interès per les obres artístiques i la participació en la vida cultural de la comunitat.
- La capacitat d'esforç i la disciplina necessàries per a la producció artística.

4. COMPETÈNCIES

4.2 INDICADORS I DESCRIPTORS DE LES COMPETÈNCIES CLAU

COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA

INDICADORS	DESCRIPTORS
1. Expressar i comprendre textos orals.	Captar el sentit de les expressions orals: ordres, explicacions, indicacions, relats...
	Expressar oralment de manera ordenada i clara qualsevol mena d'informació.
	Desenvolupar la dicció, l'expressivitat i la capacitat per representar textos literaris.
2. Llegir i comprendre textos.	Gaudir amb la lectura.
	Entendre textos en una lectura comprensiva.
	Utilitzar estratègies per comprendre.
	Desenvolupar l'afició per la lectura.
	Adquirir hàbits de lectura de forma autònoma.
3. Redactar textos breus.	Escriure textos a partir del coneixement de les tipologies textuals i l'aplicació de pautes.
	Utilitzar estratègies per redactar correctament un text.
	Emprar les tecnologies de la informació en la redacció i presentació de textos.
4. Identificar i aplicar els aspectes bàsics de la llengua.	Conèixer els elements de la comunicació.
	Assumir la importància del coneixement gramatical i la seva aplicació.
	Familiaritzar-se amb les estructures sintàctiques bàsiques de la llengua.
	Assumir la importància de conèixer i usar correctament les normes ortogràfiques.
5. Desenvolupar la capacitat i l'interès per expressar-se en diverses llengües	Mantenir converses en altres llengües sobre temes quotidians en diferents contextos.
	Valorar positivament la realitat plurilingüe.

COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIES BÀSIQUES EN CIÈNCIA I TECNOLOGIA

a) La competència matemàtica

INDICADORS	DESCRIPTORS
1. Conèixer i usar elements matemàtics bàsics.	Aplicar les operacions a realitzar amb nombres sencers.
	Establir relacions de proporcionalitat directa i inversa.
	Conèixer i utilitzar els elements matemàtics bàsics: operacions, magnituds, percentatges, proporcions, formes geomètriques, criteris de mesura i codificació numèrica, etc.
	Expressar-se amb propietat emprant llenguatge matemàtic.
2. Desenvolupar el raonament lògic-matemàtic	Realitzar argumentacions en qualsevol context amb esquemes logicomatemàtics.
	Seguir passos lògics i d'operativitat matemàtica en la resolució de problemes.
3. Utilitzar conceptes i procediments matemàtics per resoldre problemes quotidians o de diferents àrees de coneixement.	Utilitzar tècniques de registre i de representació gràfica i numèrica.
	Emprar escales i sistemes de representació.
	Aplicar estratègies de resolució de problemes en situacions de la vida quotidiana.
	Organitzar la informació utilitzant procediments matemàtics.
	Aplicar tècniques d'orientació en mapes i plans.

b) Les competències bàsiques en ciència i tecnologia

INDICADORS	DESCRIPTORS
------------	-------------

1. Comprendre i explicar el món natural i tecnològic	Reconèixer els aspectes bàsics dels ecosistemes i el medi natural.
	Desenvolupar la pròpia consciència mediambiental i pautes de consum sostenible.
	Reconèixer la importància de la ciència en la nostra vida quotidiana.
2. Reconèixer els trets claus de la ciència i la tecnologia	Familiaritzar-se amb els criteris que ha de complir una vaig disciplina per ser considerada científica.
	Assimilar els aspectes i elements bàsics d'una ciència i del coneixement científic.
3. Entendre i emprar el pensament, la metodologia i els coneixements científics.	Desenvolupar la capacitat per formular hipòtesis i teories de forma raonada.
	Manejar els coneixements sobre el funcionament dels objectes i aparells per solucionar problemes i comprendre el que passa al voltant nostre.
	Aplicar mètodes científics rigorosos per millorar la comprensió de la realitat circumdant en diferents àrees de coneixement.
	Manejar els coneixements sobre ciència i tecnologia per solucionar problemes, comprendre el que passa al voltant nostre i respondre preguntes.

COMPETÈNCIA DIGITAL

INDICADORS	DESCRIPTORS
1. Interpretar la informació obtinguda per diversos mitjans i transformar-la en coneixement	Interpretar i utilitzar correctament la informació obtinguda d'Internet.
	Realitzar petites investigacions o cerques d'informació.
2. Utilitzar correctament les TIC i els seus llenguatges	Emprar correctament diferents processadors de text.
	Editar informació en fulls de càlcul per organitzar la informació.
	Redactar i enviar correus electrònics.
	Emprar presentacions digitals com a mitjà de suport en la transmissió de coneixements.
	Aplicar criteris ètics en l'ús de les tecnologies.
3. Familiaritzar-se de forma crítica amb els mitjans de comunicació.	Utilitzar els diferents canals de comunicació audiovisual per transmetre informacions diverses.
	Comprendre els missatges que vénen dels mitjans de comunicació.
	Desenvolupar l'esperit crític davant els missatges publicitaris.

APRENDRE A APRENDRE

INDICADORS	DESCRIPTORS
1. Regular les pròpies capacitats acadèmiques i d'aprenentatge.	Organitzar els espais i els temps dedicats a l'estudi i al treball de forma autònoma.
	Desenvolupar estratègies que afavoreixin la comprensió rigorosa dels continguts.
	Realitzar una autoavaluació dels processos d'aprenentatge i dels seus resultats.
2. Identificar i estimular les pròpies capacitats intel·lectuals i personals.	Aplicar estratègies per a la millora del pensament creatiu, crític, emocional, interdependent,
	Identificar les inclinacions vocacionals i les pròpies motivacions.
	Desenvolupar les diferents intel·ligències múltiples.

COMPETÈNCIES SOCIALS I CÍVIQUES

a) La competència social

INDICADORS	DESCRIPTORS
1. Desenvolupar les habilitats bàsiques de relació social.	Realitzar treballs i activitats de forma col·laborativa i cooperativa.
	Dialogar en grup respectant les normes.
	Desenvolupar actituds de respecte per les opinions i formes de ser alienes.

2. Assumir capacitats i sentiments d'empatia i solidaritat.	Adoptar una actitud flexible i dialogant en situacions problemàtiques.
	Complir els acords adoptats.
	Mostar disposició d'ajuda i solidaritat amb relació als problemes d'altres persones.
	Analitzar les conseqüències de l'incompliment de les normes.
	Desenvolupar actituds i estratègies de comunicació assertiva.
	Reconèixer i potenciar les pròpies habilitats socials i d'empatia.

b) La competència cívica

INDICADORS	DESCRIPTORS
1. Conèixer i interpretar la realitat social en diferents escales: local, nacional i internacional	Conèixer les activitats humanes i adquirir una idea de la realitat històrica a partir de diferents fonts.
	Identificar les implicacions que té viure en un estat social i democràtic de dret ratificat per una constitució.
	Valorar positivament la democràcia i conèixer el seu funcionament i institucions bàsiques.
2. Desenvolupar l'exercici actiu de la ciutadania.	Aplicar drets i deures de la convivència ciutadana en el context de l'escola.
	Assumir els valors i normes de convivència democràtics en diferents àmbits.

SENTIT D'INICIATIVA I ESPERIT EMPRENEDOR

INDICADORS	DESCRIPTORS
1. Desenvolupar la pròpia autonomia personal.	Prendre consciència de les pròpies capacitats i de les estratègies per potenciar-les.
	Optimitzar recursos personals recolzant-se en les fortaleces pròpies.
	Dirimir la necessitat d'ajuda en funció de la dificultat de la tasca.
	Assumir les responsabilitats encomanades i saber donar-ne compte.
2. Entendre i assumir en què consisteix l'emprenedoria	Optimitzar l'ús de recursos materials i personals per a la consecució d'objectius.
	Mostrar iniciativa personal per iniciar o promoure accions noves.
	Assumir riscos en el desenvolupament de les tasques o projectes.
3. Assumir i potenciar la pròpia creativitat.	Adoptar una actitud de curiositat i de recerca de solucions imaginatives davant problemes diversos.
	Realitzar investigacions i projectes de forma autònoma i creativa.

CONSCIÈNCIA I EXPRESSIONS CULTURALS

INDICADORS	DESCRIPTORS
1. Conèixer i apreciar diferents manifestacions artístiques..	Conèixer i valorar els llenguatges artístics.
	Descriure el contingut o la intencionalitat d'una obra artística.
	Mostrar respecte pel patrimoni cultural mundial en les seves diferents vessants i cap a les persones que han contribuït al seu desenvolupament.
	Gaudir de les manifestacions artístiques.
2. Realitzar diferents expressions culturals i artístiques	Emprar correctament diferents llenguatges artístics en l'elaboració de les pròpies produccions.
	Apreciar la bellesa de les expressions artístiques i les manifestacions de creativitat i gust per estètica en l'àmbit quotidià.
	Elaborar treballs i presentacions amb sentit estètica.

4. COMPETÈNCIES

4.3 CONTRIBUCIÓ DE LA MATÈRIA AL DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES CLAU PER A L'ETAPA

HISTÒRIA DE L'ART: LES COMPETÈNCIES CLAU EN LA HISTÒRIA DE L'ART

L'aprenentatge de la Història de l'Art ha de contribuir a l'adquisició, per part dels alumnes i les alumnes, de les competències clau, tal com recull el Reial Decret 1105/2014 del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, de 26 de desembre, el qual estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat.

A continuació s'indiquen aquestes competències, ordenades per la importància que tenen dins de la matèria d'Història de l'Art:

1) Competència de consciència i expressions culturals

La contribució de la Història de l'Art a aquesta competència esdevé fonamental a causa de les característiques pròpies d'aquesta disciplina. Així doncs, mitjançant la caracterització dels diferents estils artístics, i amb el comentari i l'anàlisi de les principals obres de l'art occidental en relació amb el seu context històric, social i cultural, s'exercita plenament aquesta competència. També es potencia a través de l'aprenentatge de les tècniques i els elements de les diferents disciplines artístiques: arquitectura, escultura i pintura.

Les diverses característiques i funcions de tota obra d'art són inseparables del seu marc cultural, així com del context social, econòmic, polític, ideològic, religiós i biogràfic en què va ser ideada i realitzada l'obra d'art.

Igualment, la Història de l'Art fomenta la creativitat i la sensibilitat artística perquè també invita a valorar una obra d'art des d'un punt de vista purament estètic, cosa que, al seu torn, estimula el respecte cap a diferents valoracions i interpretacions subjectives.

Finalment, la visita de museus, fundacions i altres centres artístics promou la involucració de l'alumnat en la vida cultural de la societat i el fa particip, com a receptor i públic, del procés artístic contemporani.

2) Competències socials i cíviques

La seva contribució és molt destacable perquè convida a valorar el patrimoni artístic com un llegat que s'ha de preservar i transmetre a les generacions venidores mitjançant la participació activa en la seva conservació. Al mateix temps, mitjançant l'estudi de la relació entre clients i artistes al llarg de la història, es desplega una evolució sociològica que emfatitza la comprensió de l'art com a producte eminentment social.

Així mateix, en la realització de treballs d'investigació sobre artistes o obres específics es promou la planificació, organització i presa de decisions personals deliberades i degudament justificades. Amb això es pretén contribuir a l'assentament de les bases per a una ciutadania que resolgui els seus problemes mitjançant el respecte mutu i l'acceptació d'opinions diferents, argumentant sempre de manera dialogada i tenint en compte els diferents punts de vista.

3) Competència en comunicació lingüística

L'àrea d'aquesta matèria és humanística, fet que afavoreix especialment el desenvolupament de la competència lingüística perquè s'han de caracteritzar i descriure els estils artístics de l'art mitjançant la terminologia específica de la Història de l'Art. Al mateix temps, s'exercita contínuament l'expressió i la comprensió escrita perquè s'utilitzen i manegen diferents tipus de textos: explicatius, descriptius i informatius. Concretament, a partir d'aquests textos els alumnes i les alumnes elaboren i processen la informació per poder exposar-la posteriorment de manera comprensible, oral o escrita.

A més a més, com que un dels objectius fonamentals de la matèria és el comentari, l'anàlisi i la valoració d'obres d'art, s'estimula la comprensió de llenguatges icònics i simbòlics de representació.

4) Competència d'aprendre a aprendre

De diverses maneres, la matèria de la Història de l'Art contribueix a desenvolupar adequadament aquesta competència. En primer lloc, a partir d'un tipus de comentari d'obres d'art que inclou aspectes històrics, formals, sociològics i iconogràfics, l'alumne adquireix autonomia per aplicar aquests coneixements en les seves pròpies anàlisis, i llavors pot elaborar catàlegs amb breus comentaris d'obres on pot associar el que ha après a noves experiències artístiques viscudes. Amb això també s'estimula la reflexió i adquisició de les dificultats trobades en el procés dut a terme.

En segon lloc, els continguts específics de l'àrea estimulen el desenvolupament d'estratègies per organitzar la informació, aprendre-la i poder aplicar-la en contextos diferents: per exemple, les característiques d'un estil artístic permeten la seva aplicació en diferents obres tant de contextos pròxims com llunyans.

Finalment, l'estudi de la pervivència de les característiques estilístiques d'alguns períodes en etapes posteriors contribueix a construir els nous aprenentatges sobre els ja realitzats.

5) Competència de sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

Aquesta matèria promou, a través de diversos treballs, el desenvolupament de la capacitat de posar en pràctica habilitats de planificació i organització de l'estudi. Específicament, en l'elaboració de catàlegs de comentaris d'obres d'art i, de la mateixa manera, també en la confecció dels treballs d'investigació, es requereix l'ús d'habilitats per planificar, organitzar, analitzar, comunicar, fer i informar, així com habilitats per treballar de manera cooperativa i flexible com a part d'un equip, assumint una actitud de participació activa i decisiva i responent de manera positiva a les novetats.

6) Competència digital.

S'exercita i desenvolupa aquesta competència a partir de l'ús habitual en la matèria de diferents tipus d'informació digital. Efectivament, l'anàlisi i el comentari de les obres d'art, així com la caracterització dels diferents estils artístics corresponents, comporta el visionat d'imatges de les obres, i, quan correspon, de plantes, alçats, vídeos, projeccions isomètriques o del recorregut d'algunes grans obres en tres dimensions.

A més a més, en els treballs d'investigació es requerirà que l'alumne utilitzi les tecnologies de la informació, tant en la recerca de la informació com en el processament i l'exposició d'aquesta.

Finalment, gràcies a l'aportació d'altres manifestacions procedents de les noves tecnologies i els mitjans de comunicació visual, la Història de l'Art s'ha renovat de manera que l'accés a la imatge forma part de la nostra realitat quotidiana.

7) Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

Aquesta és una de les competències que s'exercita menys dins de la Història de l'Art. Malgrat això, en moltes obres d'art sí que es treballa ocasionalment, ja sigui a partir de l'estudi de proporcions, cànons, esquemes compositius, dimensions, i relacions entre les parts, i entre les parts i el tot. El desenvolupament d'aquesta competència, per tant, es podrà practicar especialment en l'estudi d'obres clàssiques o influenciades pel món clàssic, així com en els patrons geomètrics utilitzats en alguns sistemes de decoració.

Una altra manera de treballar aquesta competència és la reflexió sobre al valor que alguns quadres han adquirit els últims anys en els mercats de subhastes.

HISTÒRIA DE L'ART: CONCRECIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU

L'aprenentatge de la Història de l'Art se centrarà en el desenvolupament dels següents objectius competencials per a cadascuna de les competències:

Consciència i expressions culturals

- Desenvolupar la sensibilitat estètica i valorar la bellesa de les diferents manifestacions artístiques al llarg de la història.
- Aprendre a reconèixer, mitjançant l'anàlisi d'obres seleccionades, les característiques de les principals manifestacions artístiques de la història de l'art, des de l'antiguitat fins a la contemporaneïtat.
- Valorar les diferents funcions que ha tingut l'art al llarg de la història, des de l'Antiguitat clàssica fins a l'actualitat.
- Identificar l'herència de les diferents tradicions precedents en el sorgiment d'un nou estil artístic.
- Apreciar la diversitat artística en un mateix període cronològic.
- Comprendre la necessitat de protegir i conservar el patrimoni artístic, i desenvolupar una actitud activa en relació amb la protecció i la conservació del patrimoni artístic.
- Cultivar el sentit estètic i la capacitat d'emocionar-se davant les obres d'art.
- Valorar la creativitat i l'experimentació constant en determinats períodes de la història.
- Identificar i valorar els elements positius continguts al llarg de la història de l'art.
- Prendre consciència de la rellevància dels coneixements artístics per al desenvolupament d'una cultura pròpia àmplia.
- Conscienciar de les relacions operades al llarg de la història entre context històric i desenvolupament de tendències i moviments artístics.
- Comprendre el sentit social, polític i/o cultural que l'art ha jugat en diferents moments de la història humana.
- Valorar la rellevància i necessitat de conèixer i apreciar el llegat artístic de la humanitat.

Competències socials i cíviques

- Identificar el sentit social, polític o religiós de determinats moviments i tendències artístiques al llarg de la història.
- Expressar-se i relacionar-se de manera correcta en el marc de grup a proposat de l'estudi de les obres d'art.

- Eradicar els usos discriminatoris del llenguatge per referir-se a produccions artístiques concretes, detectant prejudicis i imatges estereotipades del món.
- Realitzar activitats en grup per a l'anàlisi d'obres artístiques extraient ensenyaments de les aportacions realitzades per altres persones.
- Aplicar els coneixements adquirits en l'àmbit de la història de l'art per a una millor convivència en societat.
- Expressar-se de manera assertiva i mostrar una actitud favorable al diàleg i al treball cooperatiu.
- Valorar la reflexió estètica i les diferents teories i propostes artístiques respectant els criteris dels seus creadors o creadores.

Comunicació lingüística

- Descriure i analitzar obres d'art utilitzant la terminologia pròpia de la història de l'art.
- Reconèixer el vocabulari específic per anomenar els principals elements i tècniques d'obres arquitectòniques, escultòriques i pictòriques.
- Comprendre i compondre textos com a mitjà per optimitzar l'aprenentatge i la reflexió sobre el desenvolupament de les diferents manifestacions i estils artístics en la història.
- Familiaritzar-se amb el lèxic propi de l'àrea i entendre les diferents accepcions d'un mateix terme en funció del context històric en què s'empra.
- Definir conceptes fent ús del llenguatge específic de l'àrea.
- Comunicar-se argumentant les idees pròpies i respectant els torns de paraula dins d'un grup.
- Exposar opinions de manera argumentada al llarg d'un debat.
- Recórrer a l'ús actiu de mecanismes que permeten l'ampliació i la consolidació del vocabulari.
- Aprendre a reconèixer el significat d'un terme a partir del seu context.
- Valorar la llengua i el seu correcte ús com a instrument bàsic de reflexió i desenvolupament personal.

Competència per aprendre a aprendre

- Identificar els elements de contingut i forma presents en les obres d'art.
- Identificar semblances i diferències entre obres d'art i moviments o tendències artístiques diverses.
- Analitzar l'origen i el desenvolupament dels diferents moviments i tendències artístics al llarg de la història de l'art.
- Contrastar els coneixements, criteris i percepcions pròpies amb les expressades en el text sobre les obres d'art i els moviments i tendències artístics estudiats.
- Desenvolupar el gust per l'aprenentatge continu i l'actualització permanent.
- Limitar les pròpies opinions o coneixements amb altres fonts de coneixement o opinió.
- Plantejar interrogants i aportar respostes pròpies a preguntes sobre el contingut estudiat.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

- Expressar opinions pròpies sobre el contingut, la forma i la tècnica emprada en diferents obra d'art.
- Identificar i comentar les relacions existents entre les obres d'art i els moviments artístics i el context en què aquests sorgeixen i es desenvolupen.
- Analitzar i proposar interpretacions diverses sobre obres d'art, escultures, obres d'arquitectura o temes urbanístics al llarg de la història de l'art.
- Proposar interpretacions possibles al contingut de les obres estudiades.
- Fer petites investigacions de manera autònoma.
- Analitzar críticament els propis valors, prejudicis i opinions pel que fa a continguts específics.

Competència digital

- Analitzar de manera crítica la informació rebuda a través dels mitjans de comunicació i Internet.
- Aplicar coneixements i habilitats propis de la història de l'art per a la cerca i selecció d'informació en mitjans digitals i informàtics.
- Proporcionar coneixements i destreses per a la cerca d'informació rellevant.
- Recórrer a suports electrònics en el procés d'escriptura.
- Adquirir habilitats per a la reutilització de la informació en l'anàlisi de continguts artístics.
- Utilitzar adequadament les biblioteques i Internet.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i en tecnologia

- Identificar diferents maneres d'entendre la història de l'art i el seu desenvolupament en relació amb la tècnica i el context històric, econòmic i polític al llarg de la Història.
- Valorar l'aplicació de procediments d'anàlisi propis de la ciència, les matemàtiques o la tecnologia per a l'estudi de la història de l'art.
- Desenvolupar actituds d'interès pel coneixement de diferents matèries i ciències a través de la lectura i l'apreciació de temes artístics.
- Analitzar, comprendre i transmetre informació relativa a diferents àmbits de la història de l'art on incideixin elements propis del desenvolupament de les ciències naturals, la indústria o la tecnologia.
- Estudiar en obres clàssiques o influenciades pel món clàssic proporcions, així com en els patrons geomètrics utilitzats en alguns sistemes de decoració, cànons, esquemes compostius, dimensions, i relacions entre les parts i entre les parts i el tot.
- Reflexionar sobre al valor que alguns quadres han adquirit els últims anys en els mercats de subhastes, i avaluar la relació entre la qualitat artística de l'obra i el seu valor econòmic, social o polític.

4. COMPETÈNCIES

4.4 AVALUACIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.2. Descriu l'origen, característiques i funció de la basílica paleocristiana.	T. 03	P. 073-074
1. Com. Lingüíst.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art. Est. Apr. 1.1. Descriu els diferents tipus de temple grec, amb referència a les característiques arquitectòniques i la decoració escultòrica.	T. 02	P. 036
1. Com. Lingüíst.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art. Est. Apr. 1.2. Descriu les característiques del teatre grec i la funció de cadascuna de les seves parts.	T. 02	P. 037
1. Com. Lingüíst.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art. Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques i funcions dels principals tipus d'edifici romans.	T. 03	P. 066-067
1. Com. Lingüíst.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.2. Reconèixer els conceptes d'orde i cànon en les manifestacions artístiques clàssiques i en les posteriors, exemplificar amb obres d'art i altres documents la seua evolució i comprovar la influència formal i conceptual de l'art grec en els moviments artístics posteriors. Est. Apr. 2.1. Defineix el concepte d'ordre arquitectònic i compara els tres ordres de l'arquitectura grega.	T. 02	P. 034-035
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.3. Descriu les característiques i funció dels baptisteris, mausoleus i <i>martyria</i> paleocristians. Funció de cadascuna de les seves parts.	T. 03	P. 074
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.7. Descriu les característiques del mosaic bizantí i dels temes iconogràfics del <i>Pantocràtor</i> , la Verge i la <i>Deisi</i> , així com la seva influència en l'art occidental.	T. 04	P. 090, P. 094-95, P. 098 F. 028
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.21. Descriu els trets essencials de la mesquita i el palau islàmics.	T. 05	P. 104-106
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.9. Defineix el concepte d'art preromànic i especifica les seves manifestacions a Espanya.	T. 06	P.118, P. 122-123
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.15. Descriu les característiques i evolució de l'arquitectura gòtica i especifica els canvis introduïts respecte a la romànica.	T. 08	P. 155-159
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.17. Descriu les característiques i evolució de l'escultura gòtica i especifica les seves diferències tipològiques, formals i iconogràfiques respecte a l'escultura romànica.	T. 08	P. 160-161, P. 171-172 F. 051-052

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant diverses fonts històriques. Est. Apr. 2.1. Descriu les característiques generals de l'art romànic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 07	P. 131-132
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant diverses fonts històriques. Est. Apr. 2.2. Descriu les característiques i funció de les esglésies i monestirs en l'art romànic.	T. 07	P. 133-136
1. Com. Lingüíst.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant diverses fonts històriques. Est. Apr. 2.3. Descriu les característiques generals de l'art gòtic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 08	P. 153-154
1. Com. Lingüíst.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.7. Descriu l'evolució de l'arquitectura renaixentista espanyola.	T. 09	P. 186-187
1. Com. Lingüíst.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.10. Descriu les característiques del Romanticisme en la pintura i distingeix entre el romanticisme de la línia d'Ingres i el romanticisme del color de Gericault i Delacroix.	T. 11	P. 311
1. Com. Lingüíst.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.14. Descriu les característiques generals de l'Impressionisme i el Neoimpressionisme.	T. 12	P. 345-348
1. Com. Lingüíst.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.15. Defineix el concepte de postimpressionisme i especifica les aportacions de Cézanne i Van Gogh com a precursors dels grans corrents artístics del segle XX.	T. 12	P. 348-349
1. Com. Lingüíst.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arpleguen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.1. Descriu l'origen i característiques del Fauvisme.	T. 13	P. 380
1. Com. Lingüíst.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arpleguen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.2. Descriu el procés de gestació i les característiques del Cubisme, tot distingint entre el Cubisme analític i el sintètic.	T. 13	P. 382
1. Com. Lingüíst.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arpleguen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.3. Descriu l'ideari i principis bàsics del Futurisme.	T. 13	P. 383

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
1. Com. Lingüíst.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arregen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.5. Descriu el procés de gestació i les característiques de la pintura abstracta, en distingeix el vessant cromàtic i el geomètric, i especifica alguns dels seus corrents més significatius, com el Suprematisme rus o el Neoplasticisme.	T. 13	P. 384
1. Com. Lingüíst.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Debatre sobre les relacions que hi ha entre la producció artística i el paper que s'assigna a l'art en el model de societat que defenen els creadors o els clients, per mitjà de l'anàlisi d'algunes obres, biografies d'artistes, manifestos, textos teòrics i altres documents rellevants i constatar la seua influència en l'evolució de l'activitat artística. Est. Apr. 2.1. Defineix el concepte d'avantguarda artística en relació amb l'accelerat ritme de canvis a la societat de l'època i la llibertat creativa dels artistes iniciada en la centúria anterior.	T. 13	P. 376
1. Com. Lingüíst.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.11. Descriu els plantejaments generals de la postmodernitat, referida a les arts plàstiques.	T. 14	P. 438-440
1. Com. Lingüíst.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.3. Identificar el llenguatge expressiu particular en els productes audiovisuals (cine, televisió, còmic, cartells...) i en alguns objectes de la vida quotidiana (roba, útils domèstics, mobiliari urbà...) i exemplificar a partir de casos concrets l'aplicació dels llenguatges de les tendències artístiques estudiades. Est. Apr. 3.2. Defineix el concepte de cultura visual de masses i descriu els seus trets essencials.	T. 01	P. 022-023
3. Comp. Digital.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Inferir els efectes que tenen les noves tecnologies per a la creació artística i per a la difusió de l'art a partir de l'estudi i anàlisi de textos i obres d'art. Est. Apr. 2.1. Explica el paper desenvolupat en el procés d'universalització de l'art pels mitjans de comunicació de masses i les exposicions i fires internacionals d'art.	T. 14	P. 443
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art. Est. Apr. 1.4. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gregues: Partenó, tribuna de les cariàtides de l'Erectèon, temple d'Atena Nike, teatre d'Epidaure.	T. 02	P. 042-047 F. 001-004
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art. Est. Apr. 1.3. Explica l'evolució de la figura humana masculina en l'escultura grega a partir del <i>Kouros d'Anavyssos</i> , el <i>Dorífor</i> (Policlet) i l' <i>Apoxiòmenos</i> (Lisip).	T. 02	P. 048 F. 005, P. 051 F. 007, P. 054 F. 011
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art. Est. Apr. 1.5. Identifica, analitza i comenta les següents escultures gregues: <i>Kouros d'Anavyssos</i> , <i>Auriga de Delfos</i> , <i>Discòbol</i> (Miró), <i>Dorífor</i> (Policlet), <i>una mètopa del Partenó</i> (Fidias), <i>Hermes amb Dionís infant</i> (Praxíteles), <i>Apoxiòmenos</i> (Lisip), <i>Victòria de Samotràcia</i> , <i>Venus de Milo</i> , <i>fris de l'altar de Zeus a Pèrgam</i> (detall d'Atena i Gea).	T. 02	P. 048-057 F. 005-014
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art. Est. Apr. 1.7. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques romanes següents: Maison Carrée de Nimes, Panteó de Roma, teatre de Mèrida, Colosseu de Roma, basílica de Maxenci i Constantí a Roma, pont d'Alcàntara, aqüeducte de Segòvia, arc de Titus a Roma, columna de Trajà a Roma.	T. 03	P. 076-084 F. 015-023
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art. Est. Apr. 1.8. Identifica, analitza i comenta les escultures romanes següents: August de Prima Porta, estàtua equestre de Marc Aureli, relleu de l'Arc de Titus (detall dels soldats amb el canelobre i altres objectes del Temple de Jerusalem), relleu de la columna de Trajà.	T. 03	P. 084-087 F. 023-026
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.1. Especifica les aportacions de l'arquitectura romana amb relació a la grega.	T. 03	P. 065-067

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.3. Especifica les innovacions de l'escultura romana amb relació a la grega.	T. 03	P. 068-069
4. Apr. a Apr.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.2. Compara el temple i el teatre romans amb els seus respectius grecs.	T. 03	P.066
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.4. Explica l'evolució de la pintura i el mosaic en l'art paleocristià, amb especial referència a la iconografia.	T. 03	P. 074-075
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.8. Identifica, analitza i comenta el mosaic del seguici de l'emperadriu Teodora a San Vitale de Ravenna.	T. 04	P. 099 F. 029
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.6. Explica l'arquitectura bizantina a través de l'església de Santa Sofia de Constantinoble.	T. 04	P.091-092, P. 096-097 F. 027
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.22. Explica l'evolució de l'art hispanomusulmà.	T. 05	P. 107-109
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.24. Identifica, analitza i comenta les següents obres hispanomusulmanes: Mesquita de Còrdova, Aljaferia de Saragossa, Giralda de Sevilla, Alhambra de Granada.	T. 05	P. 110-115 F.030-033
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.10. Identifica i classifica enraonadament en el seu estil les següents obres: San Pedro de la Nave (Zamora), Santa María del Naranco (Oviedo) i San Miguel de la Escalada (Lleó).	T. 06	P. 126-129 F. 034-036
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.11. Explica les característiques de l'escultura i la pintura romàniques, amb especial referència a la iconografia.	T. 07	P. 138-141
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.12. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques romàniques: Sant Vicenç de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista, Catedral de Santiago de Compostel·la.	T. 07	P. 142-144 F. 037-039
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.13. Identifica, analitza i comenta les següents escultures romàniques: El dubte de sant Tomàs en l'angle del claustre de Santo Domingo de Silos (Burgos), Judici Final en el timpà de Santa Fe de Conques (França), Últim Sopar del capítell del claustre de Sant Joan de la Penya (Osca), Pòrtic de la Glòria de la catedral de Santiago.	T. 07	P. 145-148 F. 040-043

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.14. Identifica, analitza i comenta les següents pintures murals romàniques: volta de l'Anunciació als pastors en el <i>Panteón de los Reyes de San Isidoro</i> de Lleó; absis de Sant Climent de Taüll (Lleida).	T. 07	P. 149-151 F. 044-045
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.16. Explica les característiques i evolució de l'arquitectura gòtica a Espanya.	T. 08	P. 158-159, P. 166-168 F. 046, 048-049
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.18. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gòtiques: façana occidental de la catedral de Reims, interior de la planta superior de la Sainte-Chapelle de París, façana occidental i interior de la catedral de Lleó, interior de la catedral de Barcelona, interior de l'església de San Juan de los Reyes de Toledo.	T. 08	P. 166-170 F. 046-050
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.19. Identifica, analitza i comenta les següents escultures gòtiques: Grup de l'Anunciació i la Visitació de la catedral de Reims, timpà de la Puerta del Sarmental de la catedral de Burgos, Retaule de Gil de Siloé de la Cartoixa de Miraflores (Burgos).	T. 08	P. 171-173 F. 051-053
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Reconèixer les innovacions de la pintura del segle XIV en el nord d'Itàlia (Giotto) i la del segle XV a Flandes (Van Eyck, El Bosch, Van der Weyden) com a resultat de les corresponents tradicions artístiques i com l'anunci d'alguns trets de la pintura moderna per mitjà de la comparació de l'obra d'estos artistes amb la pintura gòtica i argumentar el valor d'estes innovacions en la història de l'art. Est. Apr. 3.1. Reconeix i explica les innovacions de la pintura de Giotto i del <i>Trecento</i> italià respecte a la pintura romànica i bizantina.	T. 08	P. 163, P. 174 F. 054
4. Apr. a Apr.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Reconèixer les innovacions de la pintura del segle XIV en el nord d'Itàlia (Giotto) i la del segle XV a Flandes (Van Eyck, El Bosch, Van der Weyden) com a resultat de les corresponents tradicions artístiques i com l'anunci d'alguns trets de la pintura moderna per mitjà de la comparació de l'obra d'estos artistes amb la pintura gòtica i argumentar el valor d'estes innovacions en la història de l'art. Est. Apr. 3.3. Identifica, analitza i comenta les següents pintures gòtiques: escena de <i>La fugida a Egipte</i> , de Giotto, a la <i>Capella degli Scrovegni</i> de Pàdua; el <i>Matrimoni Arnolfini</i> , de Jan van Eyck; <i>El davallament de la creu</i> , de Rogier van der Weyden; <i>El Jardí de les Delícies</i> , d'El Bosch.	T. 08	P. 174-177 F. 054-056
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.1. Especifica les característiques de l'arquitectura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del <i>Quattrocento</i> al Manierisme.	T. 09	P. 182-183
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.11. Compara l'arquitectura barroca amb la renaixentista.	T. 09	P. 182-185
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.6. Especifica les característiques peculiars del Renaixement espanyol, que compara amb les de l'Itàlia.	T. 09	P. 182-187, P. 190-195
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.2. Especifica les característiques de l'escultura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del <i>Quattrocento</i> al Manierisme.	T. 09	P. 188-190

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.13. Compara l'escultura barroca amb la renaixentista a través de la representació de David per Miquel Àngel i per Bernini.	T. 09	P. 188-190, P. 212 F. 74
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.3. Especifica les característiques de la pintura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del <i>Quattrocento</i> al Manierisme.	T. 09	P. 190-193
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.9. Explica les característiques essencials del Barroc.	T. 10	P. 242
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.12. Explica les característiques generals de l'urbanisme barroc.	T. 10	P. 244-245
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.11. Compara l'arquitectura barroca amb la renaixentista.	T. 10	P. 244-249
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.17. Explica les característiques de l'urbanisme barroc a Espanya i l'evolució de l'arquitectura durant el segle XVII.	T. 10	P. 244-249, P. 265 F. 103
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.13. Compara l'escultura barroca amb la renaixentista a través de la representació de David per Miquel Àngel i per Bernini.	T. 10	P. 250-252, P. 270 F. 108
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.14. Descriu les característiques generals de la pintura barroca i especifica les diferències entre l'Europa catòlica i la protestant.	T. 10	P. 254-258
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.19. Explica les característiques generals de la pintura espanyola del segle XVII.	T. 10	P. 259-261
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.21. Explica les raons del sorgiment del Neoclassicisme i les seves característiques generals en arquitectura, escultura i pintura.	T. 11	P. 303-304
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produeixen. Est. Apr. 2.4. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Renaixement italià següents: cúpula de Santa Maria del Fiore i interior de l'església de San Lorenzo, de Brunelleschi, a Florència; Palau Medici-Riccardi, de Michelozzo, a Florència; façanes de Santa Maria Novella i del Palau Rucellai, d'Alberti, a Florència; tement de San Pietro in Montorio, de Bramante, a Roma; cúpula i projecte de planta de Sant Pere del Vaticà, de Miquel Àngel; Il Gesù, de Giacomo della Porta i Jacopo Barozzi da Vignola, a Roma; Villa Capra (Villa Rotonda), de Palladio, a Vicenza.	T. 09	P. 196-204 F. 058-066

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.7. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Renaixement espanyol següents: façana de la Universitat de Salamanca; Palau de Carles V a l'Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; Monestir de San Lorenzo d'El Escorial, de Juan de Herrera.	T. 09	P. 205-207 F. 067-069
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.5. Identifica, analitza i comenta les escultures del Renaixement italià següents: primer panell de la <i>Porta del Paradís</i> (de la creació del món a l'expulsió del Paradís), de Ghiberti; <i>David i Gattamelata</i> , de Donatello; <i>Pietat del Vaticà</i> , <i>David</i> , <i>Moisés</i> i <i>Tombes medicees</i> , de Miquel Àngel; <i>El rapte de les sabines</i> , de Giambologna.	T. 09	P. 208-215 F. 070-077
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr.2.8. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del Renaixement espanyol següents: <i>Sacrifici d'Isaac</i> del retaule de San Benito de Valladolid, d'Alonso Berruguete; <i>Sant enterrament</i> , de Juan de Juni.	T. 09	P. 216-217 F. 078-079
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.6. Identifica, analitza i comenta les pintures del Renaixement italià següents: <i>El tribut de la moneda</i> i <i>La Trinitat</i> , de Masaccio; <i>Anunciació</i> del convent de San Marc, a Florència, de Fra Angelico; <i>Madonna del Duc d'Urbino</i> , de Piero della Francesca; <i>Mare de Déu de les roques</i> , <i>L'últim sopar</i> i <i>La Gioconda</i> , de Leonardo da Vinci; <i>L'escola d'Atenes</i> , de Rafael; la volta i el <i>Judici Final</i> de la Capella Sixtina, de Miquel Àngel; <i>La tempesta</i> , de Giorgione; <i>Venus d'Urbino</i> i <i>Carles V a Mühlberg</i> , de Tiziano; <i>El lavatori</i> , de Tintoretto; <i>Noces de Canà</i> , de Veronese.	T. 09	P. 218-232 F. 080-093
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.9. Identifica, analitza i comenta les següents pintures d'El Greco: <i>L'espoliació</i> , <i>La Santa Lliga</i> o <i>Adoració del nom de Jesús</i> , <i>El martiri de Sant Maurici</i> , <i>L'enterrament del senyor d'Orgaz</i> , <i>L'adoració dels pastors</i> , <i>El cavaller de la mà al pit</i> .	T. 09	P. 233-239 F. 094-099
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.10. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Barroc europeu del segle XVII següents: façana de Sant Pere del Vaticà, de Carlo Maderno; columnata de la plaça de Sant Pere del Vaticà, de Bernini; Sant Carles de les Quatre Fonts, a Roma, de Borromini; Palau de Versalles, de Le Vau, J. H. Mansart i Le Nôtre.	T. 10	P. 262-264 F. 100-102
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.3. Distingeix entre els corrents tradicional i classicista de l'arquitectura barroca espanyola del segle XVIII.	T. 10	P. 265 F. 103
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.13. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Barroc espanyol del segle XVII següents: Plaza Mayor de Madrid, de Juan Gómez de Mora; Retaule de San Esteban de Salamanca, de José Benito de Churriguera.	T. 10	P. 265-266 F. 103-104

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.11. Identifica, analitza i comenta les escultures de Bernini següents: <i>David</i> , <i>Apol·lo i Dafne</i> , <i>L'èxtasi de Santa Teresa</i> , <i>Càtedra de Sant Pere</i> .	T. 10	P. 266 F. 104, P. 269- 271 F. 107- 109
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.16. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del segle XVIII següents: façana del Real Hospicio del Ave María y San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; façana de l'Obradoiro de la catedral de Santiago de Compostel·la, de Casas i Novoa; Palau Reial de Madrid, de Juvara i Sachetti; Panteó de París, de Soufflot; Museo del Prado de Madrid, de Juan de Villanueva.	T. 10	P. 267- 268 F. 105- 106
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.14. Identifica, analitza i comenta les escultures del Barroc espanyol del segle XVII següents: <i>Pietat</i> , de Gregorio Fernández, <i>Inmaculada Concepció</i> , d'Alonso Cano; <i>Magdalena penitent</i> , de Pedro de Mena.	T. 10	P. 272 F. 110, P. 274- 275 F. 112- 113
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.17. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del segle XVIII següents: <i>L'oració a l'hort</i> , de Salzillo; <i>Eros i Psique</i> i <i>Paulina Bonaparte</i> , de Canova.	T. 10	P. 273 F. 111
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr.2.12. Identifica, analitza i comenta les pintures del Barroc europeu del segle XVII següents: <i>Vocació de Sant Mateu</i> i <i>Mort de la Verge</i> , de Caravaggio; <i>Triomf de Bacus</i> i <i>Ariadna</i> , a la volta del Palau Farnese de Roma, d'Annibale Carraccio; <i>Adoració del nom de Jesús</i> , volta d'II Gesù a Roma, de Gaulli (II Baciccia); <i>Adoració dels Mags</i> , <i>Les tres Gràcies</i> i <i>El jardí de l'Amor</i> , de Rubens; <i>La lliçó d'anatomia del Dr. Nicolaes Tulp</i> , <i>La ronda de nit</i> , de Rembrandt.	T. 10	P. 276- 284 F. 114- 123
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.15. Identifica, analitza i comenta les pintures espanyoles del Barroc espanyol del segle XVII següents: <i>Martiri de Sant Felip</i> , <i>El somni de Jacob</i> i <i>El sancallós</i> , de Ribera; <i>Bodegó</i> del Museo del Prado, de Zurbarán; <i>L'aiguader de Sevilla</i> , <i>Els borratxos</i> , <i>La farga de Vulcà</i> , <i>La rendició de Breda</i> , <i>El Príncep Baltasar Carles a cavall</i> , <i>La Venus del mirall</i> , <i>Las meninas</i> , <i>Les filadores</i> , de Velázquez; <i>La Sagrada Família de l'ocellet</i> , <i>La Inmaculada d'El Escorial</i> , <i>Els nens de la petxina</i> , <i>Nens jugant als daus</i> , de Murillo.	T. 10	P. 285- 301 F. 123- 138
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.16. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del segle XVIII següents: façana del Real Hospicio del Ave María y San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; façana de l'Obradoiro de la catedral de Santiago de Compostel·la, de Casas i Novoa; Palau Reial de Madrid, de Juvara i Sachetti; Panteó de París, de Soufflot; Museo del Prado de Madrid, de Juan de Villanueva.	T. 11	P. 314- 316 F. 139- 141
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.17. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del segle XVIII següents: <i>L'oració a l'hort</i> , de Salzillo; <i>Eros i Psique</i> i <i>Paulina Bonaparte</i> , de Canova.	T. 11	P. 318 F. 143
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.18. Identifica, analitza i comenta les obres de David següents: <i>El jurament dels Horacis</i> i <i>La mort de Marat</i> .	T. 11	P. 320- 321 F. 145- 146

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produïxen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística. Est. Apr. 3.5. Comenta l'escultura neoclàssica a través de l'obra de Canova.	T. 11	P. 306, P. 318-319 F. 143-144
4. Apr. a Apr.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produïxen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística. Est. Apr. 3.6. Especifica les possibles coincidències entre el Neoclassicisme i el Romanticisme en la pintura de David.	T. 11	P. 320-321 F. 145-146
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.11. Compara les visions romàntiques del paisatge en Constable i Turner.	T. 11	P. 312, P. 325 F. 150
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.7. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques: Temple de la Magdalena a París, de Vignon; Houses of Parliament de Londres, de Barry i Pugin; Auditori de Chicago, de Sullivan i Adler; Torre Eiffel de París; Temple de la Sagrada Família a Barcelona, de Gaudí.	T. 11	P. 317 F. 142
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.18. Identifica, analitza i comenta les pintures del segle XIX següents: <i>El bany turc</i> , d'Ingres; <i>El rai de la Medusa</i> , de Gericault; <i>La llibertat guia el poble</i> , de Delacroix; <i>El carro de fenc</i> , de Constable; <i>Pluja, vapor i velocitat</i> , de Turner; <i>Un enterrament a Ornans</i> , de Courbet; <i>L'àngelus</i> , de Millet; <i>Dinar sobre l'herba</i> , de Manet; <i>Impressió, sol naixent</i> i la sèrie sobre la <i>Catedral de Rouen</i> , de Monet; <i>Le moulin de la Galette</i> , de Renoir; <i>Una tarda de diumenge a la Grande Jatte</i> , de Seurat; <i>Els jugadors de cartes</i> i <i>Taronges i pomes</i> , de Cézanne; <i>La nit estelada</i> i <i>El segador</i> , de Van Gogh; <i>Visió després del sermó</i> i <i>Avui no anirem al mercat / Ta Matete</i> , de Gauguin.	T. 11	P. 322-325 F. 147-150
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.17. Identifica, analitza i comenta les obres de Goya següents: <i>El para-sol</i> , La família de Carles IV, <i>El 2 de maig de 1808 a Madrid</i> , <i>Els afusellaments del 3 de maig de 1808</i> ; Desastre núm. 15, <i>I no hi ha remei</i> , de la sèrie <i>Els desastres de la guerra</i> ; <i>Saturn devora el seu fill</i> i <i>La lletera de Bordeus</i> .	T. 11	P. 326-333 F. 151-157
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.3. Explica les característiques de l'historicisme en arquitectura i la seva evolució cap a l'eclecticisme.	T. 12	P. 338-339
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.5. Especifica les aportacions de l'Escola de Chicago a l'arquitectura.	T. 12	P. 341

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.13. Compara el Realisme amb el Romanticisme.	T. 12	P. 342-345
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.8. Explica les característiques de la renovació escultòrica empresa per Rodin.	T. 12	P. 342, P. 358-359 F. 162-163
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.4. Explica les característiques i principals tendències de l'arquitectura modernista.	T. 12	P. 351-353
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.7. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques: Temple de la Magdalena a París, de Vignon; Houses of Parliament de Londres, de Barry i Pugin; Auditori de Chicago, de Sullivan i Adler; Torre Eiffel de París; Temple de la Sagrada Família a Barcelona, de Gaudí.	T. 12	P. 354-357 F. 158-161
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.9. Identifica, analitza i comenta les obres de Rodin següents: <i>El pensador</i> i <i>Els burgesos de Calais</i> .	T. 12	P. 358-359 F. 162-163
4. Apr. a Apr.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.18. Identifica, analitza i comenta les pintures del segle XIX següents: <i>El bany turc</i> , d'Ingres; <i>El rai de la Medusa</i> , de Gericault; <i>La llibertat guia el poble</i> , de Delacroix; <i>El carro de fenc</i> , de Constable; <i>Pluja, vapor i velocitat</i> , de Turner; <i>Un enterrament a Ornans</i> , de Courbet; <i>L'àngelus</i> , de Millet; <i>Dinar sobre l'herba</i> , de Manet; <i>Impressió, sol naixent</i> i la sèrie sobre la <i>Catedral de Rouen</i> , de Monet; <i>Le moulin de la Galette</i> , de Renoir; <i>Una tarda de diumenge a la Grande Jatte</i> , de Seurat; <i>Els jugadors de cartes</i> i <i>Taronges i pomes</i> , de Cézanne; <i>La nit estelada</i> i <i>El segador</i> , de Van Gogh; <i>Visió després del sermó</i> i <i>Avui no anirem al mercat</i> ("Ta Matete"), de Gauguin.	T. 12	P. 360-373 F. 164-177
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arreglen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.9. Explica el procés de configuració i els trets essencials del Moviment Modern en l'arquitectura.	T. 13	P. 377-379
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arreglen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.10. Especifica les aportacions de l'arquitectura orgànica al Moviment Modern.	T. 13	P. 378

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arregen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.4. Identifica els antecedents de l'Expressionisme al segle XIX, explica les característiques generals del moviment i especifica les diferències entre els grups alemanys <i>El pont</i> i <i>El genet blau</i> .	T. 13	P. 381
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arregen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.7. Explica l'origen, característiques i objectius del Surrealisme.	T. 13	P. 385
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arregen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.8. Explica la importància dels pintors espanyols Picasso, Miró i Dalí en el desenvolupament de les avantguardes artístiques.	T. 13	P. 387-389
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Analitzar les distintes tendències i moviments artístics atenent la seua concepció de l'art (funcional, objectiu... o bé subjectiu, expressionista fantàstic, etc.) i a les seues formes de llenguatge (figuració, abstracció, etc.) a partir de documents i textos històrics, exemples d'obres d'art i plantilles que continguin criteris de classificació. Est. Apr. 3.4. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques següents: Escola de la Bauhaus a Dessau (Alemanya), de Gropius; Pavelló alemany a Barcelona, de Mies van der Rohe; Vil·la Savoia a Poissy (França), de Le Corbusier; Casa Kaufman o casa de la Cascada, de Frank Lloyd Wright.	T. 13	P. 390-393 F. 178-181
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Analitzar les distintes tendències i moviments artístics atenent la seua concepció de l'art (funcional, objectiu... o bé subjectiu, expressionista fantàstic, etc.) i a les seues formes de llenguatge (figuració, abstracció, etc.) a partir de documents i textos històrics, exemples d'obres d'art i plantilles que continguin criteris de classificació. Est. Apr. 3.1. Explica la renovació temàtica, tècnica i formal de l'escultura a la primera meitat del segle XX, i distingeix les obres que estan relacionades amb les avantguardes pictòriques i les que utilitzen recursos o llenguatges independents.	T. 13	P. 394-400 F. 182-188
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Analitzar les distintes tendències i moviments artístics atenent la seua concepció de l'art (funcional, objectiu... o bé subjectiu, expressionista fantàstic, etc.) i a les seues formes de llenguatge (figuració, abstracció, etc.) a partir de documents i textos històrics, exemples d'obres d'art i plantilles que continguin criteris de classificació. Est. Apr. 3.3. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques següents: <i>El profeta</i> , de Gargallo; <i>Formes úniques de continuïtat en l'espai</i> , de Boccioni; <i>Font</i> , de Duchamp; <i>Dona davant el mirall</i> , de Juli González; <i>Mademoiselle Pogany I</i> , de Brancusi; <i>Llagosta, nansa i cua de peix</i> , de Calder; <i>Figura reclinada</i> , de Henry Moore.	T. 13	P. 394-400 F. 182-188
4. Apr. a Apr.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Analitzar les distintes tendències i moviments artístics atenent la seua concepció de l'art (funcional, objectiu... o bé subjectiu, expressionista fantàstic, etc.) i a les seues formes de llenguatge (figuració, abstracció, etc.) a partir de documents i textos històrics, exemples d'obres d'art i plantilles que continguin criteris de classificació. Est. Apr. 3.2. Identifica, analitza i comenta les obres següents: <i>L'alegria de viure</i> , de Matisse; <i>Les senyorettes d'Avinyó</i> , <i>Retrat d'Ambroise Vollard</i> , <i>Natura morta amb cadira de reixeta</i> i <i>Guernica</i> , de Picasso; <i>La ciutat que emergeix</i> , de Boccioni; <i>El crit</i> , de Munch; <i>El carrer</i> , de Kirchner; <i>Lírica</i> i <i>Sobre blanc II</i> , de Kandinsky; <i>Quadrat negre</i> , de Malevitch; <i>Composició II</i> , de Mondrian; <i>L.H.O.O.Q.</i> , de Duchamp; <i>L'elefant de les Cèlebes</i> , d'Ernst; <i>La clau dels camps</i> , de Magritte; <i>El carnaval de l'Arlequí</i> i <i>Dona i ocell a la llum de la lluna</i> , de Miró; <i>El joc lúgubre</i> i <i>La persistència de la memòria</i> , de Dalí.	T. 13	P.401-421 F. 189-207
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.2. Distingeix i descriu les característiques d'altres tendències arquitectòniques al marge del Moviment Modern o Estil Internacional, en particular la <i>high tech</i> , la postmoderna i la desconstrucció.	T. 14	P. 427-429
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.3. Explica i compara l'Informalisme europeu i l'Expressionisme abstracte nord-americà.	T. 14	P. 430-431

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.9. Distingeix i explica algunes de les principals corrents figuratives: <i>Pop art</i> , nova figuració, hiperrealisme.	T. 14	P. 432, 437
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.4. Explica l'abstracció postpictòrica.	T. 14	P. 433
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.5. Explica el Minimalisme.	T. 14	P. 433
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.7. Explica l'art conceptual.	T. 14	P. 434
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.10. Explica en què consisteixen les següents manifestacions d'art no durador: <i>happening</i> , <i>body art</i> i <i>land art</i> .	T. 14	P. 435
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.6. Explica l'art cinètic i l' <i>op art</i> .	T. 14	P. 436
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.8. Explica l' <i>Arte povera</i> .	T. 14	P. 436
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.12. Identifica, analitza i comenta les següents obres: Unitat d'habitació a Marsella, de Le Corbusier; el Seagram Building a Nova York, de M. van der Rohe i Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; la Sydney Opera House, de J. Utzon; el Centre Pompidou de París, de R. Piano i R. Rogers; l'AT&T Building de Nova York, de Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	T. 14	P. 444-450 F. 208-214
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.13. Identifica l'autor i el corrent artístic (no necessàriament el títol), analitza i comenta les obres següents: <i>Pintura</i> (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tàpies; <i>Crit núm. 7</i> , d'Antonio Saura; <i>One: number 31</i> , 1950, de J. Pollock; <i>Ctesiphon III</i> , de F. Stella; <i>Equivalent VIII</i> , de Carl André; <i>Vega 200</i> , de Vasarely; <i>Una i tres cadires</i> , de J. Kosuth; <i>Iglú amb arbre</i> , de Mario Merz; <i>Marilyn Monroe</i> (serigrafia de 1967), d'Andy Warhol; <i>Estudi del retrat d'Innocenci X de Velázquez</i> , de Francis Bacon; <i>La Gran Via de Madrid</i> , d'Antonio López.	T. 14	P. 451-461 F. 215-225

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
4. Apr. a Apr.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.3. Identificar el llenguatge expressiu particular en els productes audiovisuals (cine, televisió, còmic, cartells...) i en alguns objectes de la vida quotidiana (roba, útils domèstics, mobiliari urbà...) i exemplificar a partir de casos concrets l'aplicació dels llenguatges de les tendències artístiques estudiades. Est. Apr. 3.1. Explica breument el desenvolupament dels nous sistemes visuals i les característiques del seu llenguatge expressiu: fotografia, cartell, cine, còmic, produccions televisives, videoart, art per ordinador.	T. 01	P. 022-023
5. Soc. i cíviques.	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.6. Argumentar la necessitat de conservació del patrimoni artístic i cultural i de conèixer els criteris utilitzats per a la seua restauració aportant raons, fets i evidències sobre el valor social de les obres d'art, la seua consideració i conservació en la història, el paper de la normativa legal, de les institucions i dels mecenes i aplicar esta argumentació a casos concrets de conservació o restauració que siguen o hagen sigut objecte de debat social. Est. Apr. 6.1. Explica l'origen i els objectius del Patrimoni Mundial de la UNESCO.	T. 01	P. 004
5. Soc. i cíviques.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.4. Explica les característiques essencials de l'art grec i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 02	P. 029, P. 032-033
5. Soc. i cíviques.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.8. Especifica qui eren els principals clients de l'art grec, i la consideració social de l'art i dels artistes.	T. 02	P. 029, P. 032-033
5. Soc. i cíviques.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.5. Explica les característiques essencials de l'art romà i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 03	P. 059, P. 064
5. Soc. i cíviques.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.9. Especifica qui eren els principals clients de l'art romà, i la consideració social de l'art i dels artistes.	T. 03	P. 059, P. 064
5. Soc. i cíviques.	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.6. Explica els trets principals de la ciutat romana a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 03	P. 065
5. Soc. i cíviques.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.1. Explica les característiques essencials de l'art paleocristià i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 03	P. 073-075
5. Soc. i cíviques.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.5. Explica les característiques essencials de l'art bizantí a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 04	P. 089-090
5. Soc. i cíviques.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals. Est. Apr. 1.20. Explica les característiques generals de l'art islàmic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 05	P. 101-103
5. Soc. i cíviques.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant diverses fonts històriques. Est. Apr. 2.4. Especifica les relacions entre els artistes i els clients de l'art romànic.	T. 07	P. 131-132

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
5. Soc. i cíviques.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant diverses fonts històriques. Est. Apr. 2.6. Explica la importància de l'art romànic al camí de Santiago.	T. 07	P. 144 F. 039
5. Soc. i cíviques.	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant diverses fonts històriques. Est. Apr. 2.5. Especifica les relacions entre els artistes i els clients de l'art gòtic, i la seva variació respecte al romànic.	T. 08	P. 153
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.4. Compara la pintura italiana del <i>Quattrocento</i> amb la dels pintors gòtics flamencs contemporanis.	T. 08	P. 165
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.8. Explica la peculiaritat de l'escultura renaixentista espanyola.	T. 09	P. 190
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.4. Compara la pintura italiana del <i>Quattrocento</i> amb la dels pintors gòtics flamencs contemporanis.	T. 09	P. 190-192, 194
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.20. Compara el Barroc tardà i el Rococó i especifica les diferents concepcions de la vida i de l'art que representen un i altre.	T. 10	P. 242-243
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.1. Explica les característiques essencials del Renaixement italià i la seva periodització a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 09	P. 179-181
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.2. Explica el segle XVIII com una època en què coexisteixen vells i nous estils artístics en un context històric de canvis profunds.	T. 10	P. 241
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produïxen. Est. Apr. 2.2. Explica el segle XVIII com una època en què coexisteixen vells i nous estils artístics en un context històric de canvis profunds.	T. 11	P. 303
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produïxen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística. Est. Apr. 3.1. Descriu la pràctica del mecenatge en el Renaixement italià, i les noves reivindicacions dels artistes en relació amb el seu reconeixement social i la naturalesa de la seva feina.	T. 09	P. 180
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produïxen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística. Est. Apr. 3.7. Explica la figura de Salzillo com a últim representant de la imatgeria religiosa espanyola en fusta policromada.	T. 10	P. 273 F. 111

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produïxen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística. Est. Apr. 3.2. Descriu el paper desenvolupat al segle XVIII per les acadèmies a tot Europa i, en particular, pel Saló de París.	T. 11	P. 304
5. Soc. i cíviques.	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produïxen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística. Est. Apr. 3.8. Analitza l'evolució de l'obra de Goya com a pintor i com a gravador, des de la seva arribada a la Cort fins al seu exili final a Bordeus.	T. 11	P. 307-308
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.1. Explica les característiques del neoclassicisme arquitectònic durant l'Imperi de Napoleó.	T. 11	P. 305
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.12. Explica el Realisme i la seva aparició en el context dels canvis socials i culturals de mitjans del segle XIX.	T. 12	P. 335, P. 343-345
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques i objectius de les remodelacions urbanes de París, Barcelona i Madrid en la segona meitat del segle XIX.	T. 12	P. 336-337
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.2. Descriu les característiques i evolució de l'arquitectura del ferro al segle XIX, en relació amb els avenços i necessitats de la revolució industrial.	T. 12	P. 340-341
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric. Est. Apr. 1.16. Explica el Simbolisme de finals del segle XIX com a reacció davant el Realisme i l'Impressionisme.	T. 12	P. 350
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Argumentar el nou concepte d'obra d'art sorgit de la tensió entre tradició (concepte d'obra d'art, convencionalismes expressius) i innovació (nous materials i usos, modificació del codi lingüístic) i contrastar les raons, opinions i creacions dels partidaris de la tradició acadèmica i les dels que defenen les novetats en l'ús de materials i formes de llenguatge artístic per mitjà de l'anàlisi d'obres, textos i documents significatius (epistolaris, manifestos, crítiques d'art, etc.). Est. Apr. 2.1. Relaciona la producció i l'academicisme dominant en l'escultura del segle XIX amb les transformacions portades a terme a les ciutats (monuments commemoratius en places, parcs i avingudes, i escultures funeràries en els nous cementiris).	T. 11	P. 305-306
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Argumentar el nou concepte d'obra d'art sorgit de la tensió entre tradició (concepte d'obra d'art, convencionalismes expressius) i innovació (nous materials i usos, modificació del codi lingüístic) i contrastar les raons, opinions i creacions dels partidaris de la tradició acadèmica i les dels que defenen les novetats en l'ús de materials i formes de llenguatge artístic per mitjà de l'anàlisi d'obres, textos i documents significatius (epistolaris, manifestos, crítiques d'art, etc.). Est. Apr. 2.1. Relaciona la producció i l'academicisme dominant en l'escultura del segle XIX amb les transformacions portades a terme en les ciutats (monuments commemoratius en places, parcs i avingudes, i escultures funeràries en els nous cementiris).	T. 12	P. 336-342

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Explicar les transformacions en l'activitat creadora dels artistes i en els interessos dels clients que es produïxen per l'aparició d'un nou mercat de l'art, els canvis en la consideració social de l'art i dels artistes, el seu procés d'aprenentatge de l'ofici i exemplificar-les fent referència a obres d'art, dades biogràfiques i esdeveniments rellevants. Est. Apr. 3.2. Explica els canvis que es produeixen al segle XIX en les relacions entre artistes i clients, referits a la pintura.	T. 12	P. 335, P. 343-345
5. Soc. i cíviques.	Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Explicar les transformacions en l'activitat creadora dels artistes i en els interessos dels clients que es produïxen per l'aparició d'un nou mercat de l'art, els canvis en la consideració social de l'art i dels artistes, el seu procés d'aprenentatge de l'ofici i exemplificar-les fent referència a obres d'art, dades biogràfiques i esdeveniments rellevants. Est. Apr. 3.1. Explica les diferències entre enginyers i arquitectes a la primera meitat del segle XIX.	T. 12	P. 340
5. Soc. i cíviques.	Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arpleguen la duració aproximada i de diagrames. Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques del Dadanisme com a actitud provocadora en un context de crisi.	T. 13	P. 383
5. Soc. i cíviques.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona mitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet. Est. Apr. 1.1. Explica les raons de la pervivència i difusió internacional del Moviment Modern.	T. 14	P. 425-426
5. Soc. i cíviques.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Inferir els efectes que tenen les noves tecnologies per a la creació artística i per a la difusió de l'art a partir de l'estudi i anàlisi de de textos i obres d'art. Est. Apr. 2.1. Explica el paper desenvolupat en el procés d'universalització de l'art pels mitjans de comunicació de masses i les exposicions i fires internacionals d'art.	T. 14	P. 443
5. Soc. i cíviques.	Bloc 7 Crit. Aval. BL7.3. Identificar el llenguatge expressiu particular en els productes audiovisuals (cine, televisió, còmic, cartells...) i en alguns objectes de la vida quotidiana (roba, útils domèstics, mobiliari urbà...) i exemplificar a partir de casos concrets l'aplicació dels llenguatges de les tendències artístiques estudiades. Est. Apr. 3.3. Identifica l'art en els diferents àmbits de la vida quotidiana.	T. 01	P. 022-023
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre l'evolució en la història del concepte d'art i dels objectes artístics, per mitjà de la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i elaborar un pla ordenat i flexible d'accions, que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal de forma autònoma. Est. Apr. 1.1. Realitza un treball d'investigació sobre Fídies.	T. 02	P. 038-039
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre l'evolució en la història del concepte d'art i dels objectes artístics, per mitjà de la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i elaborar un pla ordenat i flexible d'accions, que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal de forma autònoma. Est. Apr. 1.1. Realitza un treball d'investigació sobre Fídies.	T. 02	P. 052 F. 009
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre l'evolució en la història del concepte d'art i dels objectes artístics, per mitjà de la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i elaborar un pla ordenat i flexible d'accions, que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal de forma autònoma. Est. Apr. 1.2. Realitza un treball d'investigació sobre el procés de construcció de la nova basílica de Sant Pere del Vaticà al llarg dels segles XVI i XVII.	T. 09	P. 202 F. 064
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre l'evolució en la història del concepte d'art i dels objectes artístics, per mitjà de la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i elaborar un pla ordenat i flexible d'accions, que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal de forma autònoma. Est. Apr. 1.2. Realitza un treball d'investigació sobre el procés de construcció de la nova basílica de Sant Pere del Vaticà al llarg dels segles XVI i XVII.	T. 10	P. 262 F. 100
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.1. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art antic que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 02	P. 042-057 F. 001-014

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.1. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art antic que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 03	P. 076-087 F. 015-026
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 05	P. 110-115 F. 030-033
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 06	P. 126-129 F. 034-036
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 07	P. 142-151 F. 037-045
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 08	P. 166-177 F. 046-057
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.3. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art dels segles XVI al XVIII que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 09	P. 196-239 F. 058-099
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.3. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art dels segles XVI al XVIII que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 10	P. 262-301 F. 100-137
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.3. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art dels segles XVI al XVIII que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 11	P. 314-333 F. 139-157

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació. Est. Apr. 2.4. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants de l'art del segle XIX que es conserven a la seua comunitat autònoma.	T. 12	P. 354-373 F. 158-177
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.3. Interpretar i analitzar les dades, evidències i informació directament de l'obra d'art o presentades en forma d'imatges, gràfiques, diagrames, taules, mapes conceptuals o esquemes i evitar juís sobre el passat en termes exclusius dels valors del present. Est. Apr. 3.1. Realitza un treball d'investigació sobre el tractament iconogràfic i el significat de la visió apocalíptica de Crist i del Judici Final en l'art medieval.	T. 07	P. 144 F. 039
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.3. Interpretar i analitzar les dades, evidències i informació directament de l'obra d'art o presentades en forma d'imatges, gràfiques, diagrames, taules, mapes conceptuals o esquemes i evitar juís sobre el passat en termes exclusius dels valors del present. Est. Apr. 3.1. Realitza un treball d'investigació sobre el tractament iconogràfic i el significat de la visió apocalíptica de Crist i del Judici Final en l'art medieval.	T. 08	P. 162-165
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada. Est. Apr. 4.1. Realitza un treball d'investigació sobre les exposicions universals del segle XIX i la seua importància des del punt de vista arquitectònic.	T. 12	P. 340-341
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.5. Usar diferents ferramentes informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint la informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques. Est. Apr. 5.1. Realitza un treball d'investigació sobre la influència de la fotografia i el gravat japonès en el desenvolupament de l'Impressionisme, amb referències a obres concretes.	T. 12	P. 345-349
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.6. Argumentar la necessitat de conservació del patrimoni artístic i cultural i de conèixer els criteris utilitzats per a la seua restauració aportant raons, fets i evidències sobre el valor social de les obres d'art, la seua consideració i conservació en la història, el paper de la normativa legal, de les institucions i dels mecenes i aplicar esta argumentació a casos concrets de conservació o restauració que siguen o hagen sigut objecte de debat social. Est. Apr. 6.2. Realitza un treball d'investigació relacionat amb els béns artístics d'Espanya inscrits en el catàleg del Patrimoni Mundial de la UNESCO.	T. 01	P. 004
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.7. Organitzar un equip de treball distribuint responsabilitats i gestionant recursos perquè tots els seus membres participen i arriben a les metes comunes, influir positivament en els altres i generar implicació en la tasca i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies actuant amb responsabilitat i sentit ètic. Est. Apr. 7.1. Realitza un treball d'investigació sobre el GATEPAC (Grup d'Artistes i Tècnics Espanyols Per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània).	T. 13	P. 378
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.8. Gestionar de forma eficaç tasques o projectes, fer propostes creatives i confiar en les seues possibilitats, mostrar energia i entusiasme durant el seu desenvolupament, prendre decisions raonades assumint riscos i responsabilitzar-se de les pròpies accions i de les seues conseqüències. Est. Apr. 8.1. Selecciona una obra arquitectònica, una escultura o una pintura de la primera meitat del segle XX de les existents a la seua comunitat autònoma i justifica la seua elecció.	T. 13	P. 390-421 F. 178-207
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.8. Gestionar de forma eficaç tasques o projectes, fer propostes creatives i confiar en les seues possibilitats, mostrar energia i entusiasme durant el seu desenvolupament, prendre decisions raonades assumint riscos i responsabilitzar-se de les pròpies accions i de les seues conseqüències. Est. Apr. 8.1. Selecciona una obra arquitectònica, una escultura o una pintura de la primera meitat del segle XX de les existents a la seua comunitat autònoma i justifica la seua elecció.	T. 14	P. 444-461 F. 208-225
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.9. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb la història de l'art i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenvolupament i compararles amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional. Est. Apr. 9.1. Realitza un treball d'investigació sobre el debat al voltant de l'autoria grega o romana del grup escultòric <i>Laocoont i els seus fills</i> .	T. 02	P. 038-039
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 1 Crit. Aval. BL1.9. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb la història de l'art i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenvolupament i compararles amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional. Est. Apr. 9.1. Realitza un treball d'investigació sobre el debat al voltant de l'autoria grega o romana del grup escultòric <i>Laocoont i els seus fills</i> .	T. 03	P. 068-069

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEM.	ACTI.
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses. Est. Apr. 3.7. Descriu les característiques generals dels mosaics i la pintura a Roma a partir d'una font històrica o historiogràfica.	T. 03	P. 070-072
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuais. Est. Apr. 1.23. Explica les característiques de l'art mudèjar i específica, amb exemples d'obres concretes, les diferències entre el mudèjar popular i el cortesà.	T. 05	P. 107-109, P. 110-115 F. 030-033
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Reconèixer les innovacions de la pintura del segle XIV en el nord d'Itàlia (Giotto) i la del segle XV a Flandes (Van Eyck, El Bosch, Van der Weyden) com a resultat de les corresponents tradicions artístiques i com l'anunci d'alguns trets de la pintura moderna per mitjà de la comparació de l'obra d'estos artistes amb la pintura gòtica i argumentar el valor d'estes innovacions en la història de l'art. Est. Apr. 3.2. Explica les innovacions de la pintura flamenca del segle XV i cita algunes obres dels seus principals representants.	T. 08	P. 165, P. 175-177 F. 055-057
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.10. Especifica les diferències entre la concepció de l'art barroca i la renaixentista.	T. 09	P. 190-194
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.5. Explica la peculiaritat de la pintura veneciana del <i>Cinquecento</i> i en cita els artistes més representatius.	T. 09	P. 192-193
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.10. Especifica les diferències entre la concepció de l'art barroca i la renaixentista.	T. 10	P. 242
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.18. Explica les característiques de la imatgeria barroca espanyola del segle XVII i compara l'escola castellana amb l'andalusa.	T. 10	P. 252-253
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.15. Distingeix i caracteritza les grans tendències de la pintura barroca a Itàlia i els seus principals representants.	T. 10	P. 255, 257
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos. Est. Apr. 1.16. Especifica les peculiaritats de la pintura barroca flamenca i holandesa.	T. 10	P. 256-257
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produeixen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística. Est. Apr. 3.3. Explica les característiques de la pintura del Greco a través d'algunes de les seves obres més representatives.	T. 09	P. 195, P. 233-238 F. 94-99
6. Sent. iniciat. i esp. empr	Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produeixen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística. Est. Apr. 3.4. Descriu les característiques i l'evolució de la pintura de Velázquez a través d'algunes de les seves obres més significatives.	T. 10	P. 259-260, P.289-297 F. 127-134

COMP. CL.	CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEM.	ACTI.
6. Sent. iniciat. i esp. empr	<p>Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Argumentar el nou concepte d'obra d'art sorgit de la tensió entre tradició (concepte d'obra d'art, convencionalismes expressius) i innovació (nous materials i usos, modificació del codi lingüístic) i contrastar les raons, opinions i creacions dels partidaris de la tradició acadèmica i les dels que defenen les novetats en l'ús de materials i formes de llenguatge artístic per mitjà de l'anàlisi d'obres, textos i documents significatius (epistolaris, manifestos, crítiques d'art, etc.).</p> <p>Est. Apr. 2.2. Compara la visió de Goya en les sèries de gravats <i>Els capritxos</i> i <i>Els disbarats o proverbis</i>.</p>	T. 11	P. 331 F. 155

5. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

5.1. METODOLOGIA GENERAL I ESPECÍFICA

En el marc de la seva programació didàctica els centres han de precisar en cada curs els objectius que garanteixen l'assoliment de les competències clau, segons el currículum, assumir-los com a objectius de centre i determinar la participació de cadascuna de les àrees del currículum en la consecució de les competències.

El caràcter multidisciplinari de moltes de les competències s'allunya de la concepció del currículum com un conjunt de compartiments estancs entre les diverses matèries i això requereix una coordinació d'actuacions docents on la feina en equip ha de ser una constant.

Així, el desenvolupament de la programació didàctica de centre requereix tant processos de formació i elaboració reflexiva i intel·lectual per part de l'equip docent com diverses formes de treball cooperatiu. Aquestes formes han de ser respectuoses amb la diversitat de perfils dels professors i professores i, alhora, han de generar il·lusió per col·laborar en un projecte comú al qual cadascú aporta el seu millor saber fer professional i aprèn i comparteix aquest saber fer amb els companys i companyes.

El currículum de cada centre no es limitarà a les competències clau, per bé que les inclogui. Al currículum hi haurà competències clau fonamentals i d'altres que no ho seran tant perquè cada alumne pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats a partir dels estàndards d'aprenentatge propis de cada matèria. A més a més, en l'àmbit del batxillerat haurem de prestar una especial atenció a les competències i capacitats més rellevants per al posterior desenvolupament acadèmic i, si s'escau, laboral de l'alumnat.

El desenvolupament de competències va acompanyat d'una pràctica pedagògica exigent tant per a l'alumnat com per al professorat. Per a l'alumnat, perquè s'ha d'implicar en l'aprenentatge i ha d'adquirir les habilitats que li permetin construir els seus propis esquemes explicatius per comprendre el món en el qual viu, construir la seva identitat personal, interactuar en situacions variades i continuar aprenent. Per al docent, perquè haurà de desplegar els recursos didàctics necessaris que permetin desenvolupar els estàndards d'aprenentatge propis de la matèria, inclòs el desenvolupament de les competències clau, per poder així assolir els objectius del currículum. No obstant això, malgrat que les competències tenen un caràcter transversal i interdisciplinari respecte a les disciplines acadèmiques, això no ha d'impedir que des de cada matèria es determinin aprenentatges específics que resultin rellevants en la consecució de competències concretes.

El docent haurà de buscar situacions pròximes als alumnes perquè aquests puguin aplicar en diferents contextos els continguts dels quatre sabers que conformen cadascuna de les competències (saber, saber fer, saber ser i saber estar). Així mateix, crearà contextos i situacions que representin reptes per als alumnes, que els convidin a qüestionar els seus sabers actuals, que els obliguin ampliar la seva perspectiva i a contrastar els seus parers amb el dels seus companys i companyes i, també, a justificar i a interpretar amb rigor i sentit crític.

Per treballar les competències clau relacionades amb el domini emocional i les habilitats socials tindran un especial protagonisme les activitats de planificació i execució de feines en grup que afavoreixin el diàleg, l'escolta, la cooperació i la confrontació d'opinions.

La forma d'avaluar el nivell de competència assolit serà a través de l'aplicació dels coneixements i les habilitats treballades. Ara bé, les competències suposen un domini complet de l'activitat en qüestió; no són només habilitats, encara que aquestes sempre hi siguin presents. Per tant, a més a més de les habilitats, es tindran en compte també les actituds i els elements cognitius.

En el marc de la seva programació didàctica els centres han de precisar en cada curs els objectius que garanteixen les competències clau, segons el currículum, assumir-los com a objectius de centre i determinar la participació de cadascuna de les àrees del currículum en la consecució de les competències.

5. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

5.2. RECURSOS DIDÀCTICS I ORGANITZATIUS

Recursos didàctics

Per a cada tema els recursos didàctics dels quals es disposa són els següents:

1. Llibre de l'alumne i de l'alumna

El Llibre de l'alumne i de l'alumna per a la matèria d'Història de l'Art consta de 14 temes.

2. Recursos didàctics

Enllaços d'Internet. Cada tema disposa d'enllaços d'Internet que serveixen per reforçar i complementar els continguts, habilitats i competències treballades en cada tema.

Activitats d'avaluació inicial. Una pàgina d'activitats dissenyades per avaluar els coneixements previs de l'alumnat abans de començar l'estudi de cadascun dels temes.

Activitats de Reforç i Ampliació. Una pàgina d'activitats de reforç i una altra d'ampliació permeten consolidar els coneixements dels continguts del tema i ampliar alguns aspectes importants.

Activitats d'avaluació final. Una prova estructurada en deu preguntes que segueix models propis del batxillerat els quals permeten avaluar l'adquisició dels coneixements treballats al llarg de cada unitat.

Recursos organitzatius

L'organització dels recursos materials i personals són un element bàsic per fer possible el desenvolupament del procés d'aprenentatge i ensenyament. Algunes de les decisions més rellevants en l'ús dels recursos didàctics i organitzatius seran:

- Establir els mecanismes de coordinació de responsabilitats educatives (els instruments, els espais i temps d'aquesta coordinació). S'establiran les responsabilitats de la comissió de coordinació pedagògica, dels departaments didàctics i dels equips docents en totes les mesures d'atenció a la diversitat.
- Definició dels principis generals sobre metodologia i didàctica (tal com hem vist en la secció anterior).
- Definició dels criteris per a l'assignació dels espais i per a la distribució dels temps en l'organització de les mesures d'atenció a la diversitat.

En relació amb l'organització dels espais: s'atendrà tant els processos educatius que afavoreixen la individualització de l'aprenentatge com aquells que són més socialitzadors. Primer, en relació amb els espais comuns (passadissos, patis, biblioteca, aules d'usos múltiples, laboratoris...) es procurarà que siguin accessibles per a tots els alumnes i les alumnes que presentin diversitats funcionals de qualsevol tipus. Segon, l'interior de l'aula habitual haurà de facilitar la realització d'una diversitat d'activitats. El mobiliari serà adaptat, lleuger i funcional.

En relació amb la distribució dels temps, i pel que fa a l'horari de l'alumnat: tot respectant les normes imposades des de l'Administració educativa, l'atenció a la diversitat exigeix una certa flexibilitat per agrupar hores de classe diferents de les ordinàries. D'aquesta manera es facilita la realització d'activitats interdisciplinàries, agrupaments flexibles de reforç, sessions d'aprofundiment, etc. Amb relació a l'horari dels professors, han d'establir-se uns temps per a la coordinació entre professors d'àrees diferents i entre professors de cursos diferents.

- Establir els criteris per a l'organització i la selecció dels materials curriculars i altres recursos didàctics. Amb relació a l'organització dels materials curriculars per a l'alumnat (llibres cartogràfics, material de laboratori, instruments musicals, material per l'educació física...) cal tenir en compte alguns criteris com: l'ús compartit per part de tots els alumnes i les alumnes, que no siguin discriminatoris, que no siguin perjudicials per al medi ambient...

Amb relació als materials curriculars per al professorat: han de ser recursos útils i pràctics per a l'elaboració i el desenvolupament del projecte curricular i per a l'elaboració de les programacions d'aula. S'ha de tenir en compte que aquests materials respectin la pluralitat d'opcions didàctiques que pot seguir el professorat.

5. METODOLOGIA. ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

5.3 ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES Y EXTRAESCOLARS

Podem definir les activitats complementàries i extraescolars com aquelles que contribueixen de manera important al desenvolupament integral de la personalitat de l'alumne o alumna i que constitueixen un camp específic per a la iniciativa i la capacitat d'organització del centre.

Les activitats complementàries i extraescolars han de considerar-se accions complementàries que tenen com a finalitat primordial propiciar el ple desenvolupament de la personalitat de l'alumne o alumna. És imprescindible que aquestes transcendeixin l'àmbit purament acadèmic i que s'estengui l'acció formativa dels alumnes i les alumnes a tot el medi en què el centre educatiu es trobi inserit per tal d'incidir en els aspectes econòmics, culturals, sociolaborals, etc., de la formació. Per això no s'han de plantejar com activitats imprescindibles per a la consecució dels objectius específics assignats a determinades matèries, sinó com un complement de la seva acció instructiva i formativa.

En l'àmbit del batxillerat les activitats extraescolars seran, a més, una eina de gran utilitat per aproximar l'alumnat a diferents aspectes de la vida social, acadèmica i laboral. Constituiran, en aquest sentit, un àmbit ideal perquè l'alumnat anticipi, s'aproximi o reflexioni sobre els seus projectes vitals o possibles vocacions.

Prestarem, per això, especial atenció a les activitats complementàries que puguin aproximar l'alumnat a nous àmbits acadèmics o laborals. També, potenciarem l'ús de les activitats complementàries com a mitjà per afavorir la socialització de l'alumnat i la cohesió del grup classe.

Els objectius a assolir amb la realització d'activitats complementàries i extraescolars són:

- Afavorir el desenvolupament personal dels alumnes i les alumnes i el seu accés al patrimoni cultural, sense cap discriminació per raons de sexe, raça, capacitat o origen social.
- Adaptar-se a les peculiaritats i interessos individuals dels alumnes i les alumnes.
- Respondre a les exigències d'una societat democràtica, complexa i tecnificada.
- Compensar les desigualtats socials, culturals o per raó de sexe sense incórrer en el favoritisme, però tenint en compte les diverses capacitats de cada alumne o alumna.
- Facilitar que l'alumnat es familiaritzi amb diferents àmbits relatius a la vida acadèmica, social i laboral.
- Preparar la inserció en la vida activa, per a l'acompliment de les responsabilitats socials i professionals pròpies de la vida adulta.

Assenyalarem alguns dels aspectes que caracteritzen les activitats considerades com a extraescolars en els centres públics d'ensenyament:

- Completen la formació mínima que han de rebre tots els ciutadans i ciutadanes.
- Són activitats que no poden formar part de l'horari lectiu, és a dir, de l'horari que comprèn la jornada escolar, inclosos els períodes de descans que s'estableixen entre dues classes consecutives.
- Tenen caràcter voluntari, per la qual cosa cap alumne o alumna pot ser obligat a assistir a aquestes activitats.
- No formen part del procés d'avaluació individual pel qual passa l'alumnat per a la superació de les diferents etapes d'ensenyament que integren els plans d'estudis, encara que el projecte ha de ser avaluat com a part del pla anual d'actuació del centre educatiu.
- No poden constituir motiu ni mitjà de cap mena de discriminació per part de cap membre de la comunitat educativa.
- No poden tenir caràcter lucratiu

Per al curs 2016 / 17 estan previstes dues activitats extraescolars programables durant la 2^a i la 3ª avaluació però que es confirmaran i es concretaran al llarg del curs.

1. Visita a València durant un cap de setmana per a visitar diversos monuments i museus.
2. Visita a Barcelona durant els dies previs a les vacances de Pasqua per a visitar la ciutat, edificis singulars i museus.
3. Altres visites compreses en l'apartat de visites a l'entorn es realitzaran durant el curs i en hores lectives.

6. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

6.1. CRITERIS D'AVALUACIÓ I ESTÀNDARDS D'APRENTATGE

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.1. Planificar la realització d'una indagació sobre l'evolució en la història del concepte d'art i dels objectes artístics, per mitjà de la formulació de problemes a partir de preguntes i hipòtesis i elaborar un pla ordenat i flexible d'accions, que facilite la selecció d'informació i recursos a partir de fonts diverses, l'organització del temps necessari i del treball individual i grupal de forma autònoma.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 1.1. Realitza un treball d'investigació sobre Fídies.	T. 02	P. 038-039
Est. Apr. 1.2. Realitza un treball d'investigació sobre el procés de construcció de la nova basílica de Sant Pere del Vaticà al llarg dels segles XVI i XVII.	T. 09	P. 202 F. 064

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.2. Seleccionar i organitzar informació rellevant d'acord amb uns objectius previs sobre els factors de la producció artística a partir de diverses textos orals i escrits, continus i discontinus utilitzats com a fonts per mitjà de busques en biblioteques; visites a museus, monuments i altres llocs d'interès per a l'art; llocs d'Internet amb especial atenció als museus i visites virtuals i aplicar estratègies, segons el seu nivell, de busca, registre, selecció i organització de la informació i decidir si estes fonts són adequades, fiables, suficients i si tenen algun biaix per la seua procedència i context de creació.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 2.1. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art antic que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 02	P. 042-057 F. 001-014
Est. Apr. 2.1. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art antic que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 03	P. 076-087 F. 015-026
Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 05	P. 110-115 F. 030-033
Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 06	P. 126-129 F. 034-036
Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 07	P. 142-151 F. 037-045
Est. Apr. 2.2. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art medieval que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 08	P. 166-177 F. 046-057
Est. Apr. 2.3. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art dels segles XVI al XVIII que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 09	P. 196-239 F. 058-099
Est. Apr. 2.3. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art dels segles XVI al XVIII que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 10	P. 262-301 F. 100-137
Est. Apr. 2.3. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants d'art dels segles XVI al XVIII que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 11	P. 314-333 F. 139-157
Est. Apr. 2.4. Confecciona un catàleg, amb breus cometaris, de les obres més rellevants de l'art del segle XIX que es conserven a la seva comunitat autònoma.	T. 12	P. 354-373 F. 158-177

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.3. Interpretar i analitzar les dades, evidències i informació directament de l'obra d'art o presentades en forma d'imatges, gràfiques, diagrames, taules, mapes conceptuals o esquemes i evitar juís sobre el passat en termes exclusius dels valors del present.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 3.1. Realitza un treball d'investigació sobre el tractament iconogràfic i el significat de la visió apocalíptica de Crist i del Judici Final en l'art medieval.	T. 07	P. 144 F. 039
Est. Apr. 3.1. Realitza un treball d'investigació sobre el tractament iconogràfic i el significat de la visió apocalíptica de Crist i del Judici Final en l'art medieval.	T. 08	P. 162-165

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.4. Comunicar de forma oral o per escrit el procés d'aprenentatge i els seus resultats per mitjà de textos corresponents a diversos gèneres, complir els requisits formals, l'adequació, la coherència i la correcció gramatical corresponent al seu nivell educatiu per a transmetre de forma organitzada els seus coneixements, interactuar en diversos àmbits amb un llenguatge no discriminatori i utilitzar la terminologia conceptual adequada.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 4.1. Realitza un treball d'investigació sobre les exposicions universals del segle XIX i la seva importància des del punt de vista arquitectònic.	T. 12	P. 340-341

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.5. Usar diferents ferramentes informàtiques per a buscar, seleccionar i emmagatzemar diversos documents, considerats com a fonts, de forma contrastada en mitjans digitals i col·laborar i comunicar-se per a elaborar continguts i interpretar-los compartint la informació en entorns virtuals d'aprenentatge i adoptar un comportament que previnga males pràctiques.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 5.1. Realitza un treball d'investigació sobre la influència de la fotografia i el gravat japonès en el desenvolupament de l'Impressionisme, amb referències a obres concretes.	T. 12	P. 345-349

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.6. Argumentar la necessitat de conservació del patrimoni artístic i cultural i de conèixer els criteris utilitzats per a la seua restauració aportant raons, fets i evidències sobre el valor social de les obres d'art, la seua consideració i conservació en la història, el paper de la normativa legal, de les institucions i dels mecenes i aplicar esta argumentació a casos concrets de conservació o restauració que siguen o hagen sigut objecte de debat social.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 6.1. Explica l'origen i els objectius del Patrimoni Mundial de la UNESCO.	T. 01	P. 004
Est. Apr. 6.2. Realitza un treball d'investigació relacionat amb els béns artístics d'Espanya inscrits en el catàleg del Patrimoni Mundial de la UNESCO.	T. 01	P. 004

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.7. Organitzar un equip de treball distribuint responsabilitats i gestionant recursos perquè tots els seus membres participen i arriben a les metes comunes, influir positivament en els altres i generar implicació en la tasca i utilitzar el diàleg igualitari per a resoldre conflictes i discrepàncies actuant amb responsabilitat i sentit ètic.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 7.1. Realitza un treball d'investigació sobre el GATEPAC (Grup d'Artistes i Tècnics Espanyols Per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània).	T. 13	P. 378

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.8. Gestionar de forma eficaç tasques o projectes, fer propostes creatives i confiar en les seues possibilitats, mostrar energia i entusiasme durant el seu desenrotllament, prendre decisions raonades assumint riscos i responsabilitzar-se de les pròpies accions i de les seues conseqüències.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 8.1. Selecciona una obra arquitectònica, una escultura o una pintura de la primera meitat del segle XX de les existents a la seua comunitat autònoma i justifica la seua elecció.	T. 13	P. 390-421 F. 178-207
Est. Apr. 8.1. Selecciona una obra arquitectònica, una escultura o una pintura de la primera meitat del segle XX de les existents a la seua comunitat autònoma i justifica la seua elecció.	T. 14	P. 444-461 F. 208-225

Bloc 1 Crit. Aval. BL1.9. Buscar i seleccionar informació sobre entorns acadèmics i professionals vinculats amb la història de l'art i analitzar els coneixements, habilitats i competències necessàries per al seu desenrotllament i compararles amb les pròpies aptituds i interessos per a generar alternatives davant de la presa de decisions vocacional.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 9.1. Realitza un treball d'investigació sobre el debat al voltant de l'autoria grega o romana del grup escultòric <i>Laocoont i els seus fills</i> .	T. 02	P. 038-039
Est. Apr. 9.1. Realitza un treball d'investigació sobre el debat al voltant de l'autoria grega o romana del grup escultòric <i>Laocoont i els seus fills</i> .	T. 03	P. 068-069

Bloc 2 Crit. Aval. BL2.1. Reconèixer els canvis evolutius en els conceptes bàsics i els continguts semàntics de la producció artística utilitzant com a model obres de les cultures grega i romana i aplicar este coneixement a la selecció, classificació, anàlisi i interpretació de les obres d'art.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 1.1. Descriu els diferents tipus de temple grec, amb referència a les característiques arquitectòniques i la decoració escultòrica.	T. 02	P. 036
Est. Apr. 1.2. Descriu les característiques del teatre grec i la funció de cadascuna de les seves parts.	T. 02	P. 037
Est. Apr. 1.3. Explica l'evolució de la figura humana masculina en l'escultura grega a partir del <i>Kouros d'Anavyssos</i> , <i>el Dorífor</i> (Policlet) i <i>l'Apoxiòmenos</i> (Lisip).	T. 02	P. 048 F. 005, P. 051 F. 007, P. 054 F. 011
Est. Apr. 1.4. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gregues: Partenó, tribuna de les cariàtides de l'Erectèon, temple d'Atena Nike, teatre d'Epidaure.	T. 02	P. 042-047 F. 001-004
Est. Apr. 1.5. Identifica, analitza i comenta les següents escultures gregues: <i>Kouros d'Anavyssos</i> , <i>Auriga de Delfos</i> , <i>Discòbol</i> (Miró), <i>Dorífor</i> (Policlet), <i>una mètopa del Partenó</i> (Fidias), <i>Hermes amb Dionís infant</i> (Praxíteles), <i>Apoxiòmenos</i> (Lisip), <i>Victòria de Samotràcia</i> , <i>Venus de Milo</i> , <i>fris de l'altar de Zeus a Pèrgam</i> (detall d'Atena i Gea).	T. 02	P. 048-057 F. 005-014
Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques i funcions dels principals tipus d'edifici romans.	T. 03	P. 066-067
Est. Apr. 1.7. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques romanes següents: Maison Carrée de Nîmes, Panteó de Roma, teatre de Mèrida, Colosseu de Roma, basílica de Maxenci i Constantí a Roma, pont d'Alcàntara, aqüeducte de Segòvia, arc de Titus a Roma, columna de Trajà a Roma.	T. 03	P. 076-084 F. 015-023
Est. Apr. 1.8. Identifica, analitza i comenta les escultures romanes següents: August de Prima Porta, estàtua eqüestre de Marc Aureli, relleu de l'Arc de Titus (detall dels soldats amb el canelobre i altres objectes del Temple de Jerusalem), relleu de la columna de Trajà.	T. 03	P. 084-087 F. 023-026

Bloc 2 Crit. Aval. BL2.2. Reconèixer els conceptes d'orde i cànon en les manifestacions artístiques clàssiques i en les posteriors, exemplificar amb obres d'art i altres documents la seua evolució i comprovar la influència formal i conceptual de l'art grec en els moviments artístics posteriors.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 2.1. Defineix el concepte d'ordre arquitectònic i compara els tres ordres de l'arquitectura grega.	T. 02	P. 034-035

Bloc 2 Crit. Aval. BL2.3. Comparar la producció artística de Grècia i Roma tenint en compte el tipus d'obres, tècniques, formes i concepcions estètiques i explicar la correspondència entre els canvis en la producció artística i el context historicocultural (funció social de l'art i relació entre clients i artistes) a través de fonts diverses.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 3.1. Especifica les aportacions de l'arquitectura romana amb relació a la grega.	T. 03	P. 065-067
Est. Apr. 3.2. Compara el temple i el teatre romans amb els seus respectius grecs.	T. 03	P.066
Est. Apr. 3.3. Especifica les innovacions de l'escultura romana amb relació a la grega.	T. 03	P. 068-069
Est. Apr. 3.4. Explica les característiques essencials de l'art grec i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 02	P. 029, P. 032-033
Est. Apr. 3.5. Explica les característiques essencials de l'art romà i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 03	P. 059, P. 064
Est. Apr. 3.6. Explica els trets principals de la ciutat romana a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 03	P. 065
Est. Apr. 3.7. Descriu les característiques generals dels mosaics i la pintura a Roma a partir d'una font històrica o historiogràfica.	T. 03	P. 070-072
Est. Apr. 3.8. Especifica qui eren els principals clients de l'art grec, i la consideració social de l'art i dels artistes.	T. 02	P. 029, P. 032-033
Est. Apr. 3.9. Especifica qui eren els principals clients de l'art romà, i la consideració social de l'art i dels artistes.	T. 03	P. 059, P. 064

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.1. Identificar les continuïtats i les novetats que es donen en l'art occidental entre els segles IV i XV (paleocristià, bizantí, preromànic, romànic, gòtic i hispanomusulmà) i establir els elements bàsics de l'evolució artística (les tècniques, les formes, els tipus d'obres, la utilitat i el valor simbòlic) per mitjà de la comparació i anàlisi d'obres i l'ús d'altres fonts textuals.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 1.1. Explica les característiques essencials de l'art paleocristià i la seva evolució en el temps a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 03	P. 073-075
Est. Apr. 1.2. Descriu l'origen, característiques i funció de la basílica paleocristiana.	T. 03	P. 073-074
Est. Apr. 1.3. Descriu les característiques i funció dels baptisteris, mausoleus i <i>martyria</i> paleocristians. Funció de cadascuna de les seves parts.	T. 03	P. 074
Est. Apr. 1.4. Explica l'evolució de la pintura i el mosaic en l'art paleocristià, amb especial referència a la iconografia.	T. 03	P. 074-075
Est. Apr. 1.5. Explica les característiques essencials de l'art bizantí a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 04	P. 089-090
Est. Apr. 1.6. Explica l'arquitectura bizantina a través de l'església de Santa Sofia de Constantinoble.	T. 04	P.091-092, P. 096-097 F. 027
Est. Apr. 1.7. Descriu les característiques del mosaic bizantí i dels temes iconogràfics del <i>Pantocràtor</i> , la Verge i la <i>Deisi</i> , així com la seva influència en l'art occidental.	T. 04	P. 090, P. 094-95, P. 098 F. 028
Est. Apr. 1.8. Identifica, analitza i comenta el mosaic del seguici de l'emperadriu Teodora a San Vitale de Ravenna.	T. 04	P. 099 F. 029
Est. Apr. 1.9. Defineix el concepte d'art preromànic i especifica les seves manifestacions a Espanya.	T. 06	P.118, P. 122-123
Est. Apr. 1.10. Identifica i classifica enraonadament en el seu estil les següents obres: San Pedro de la Nave (Zamora), Santa María del Naranco (Oviedo) i San Miguel de la Escalada (Lleó).	T. 06	P. 126-129 F. 034-036
Est. Apr. 1.11. Explica les característiques de l'escultura i la pintura romàniques, amb especial referència a la iconografia.	T. 07	P. 138-141
Est. Apr. 1.12. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques romàniques: Sant Vicenç de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista, Catedral de Santiago de Compostel·la.	T. 07	P. 142-144 F. 037-039
Est. Apr. 1.13. Identifica, analitza i comenta les següents escultures romàniques: El dubte de sant Tomàs en l'angle del claustre de Santo Domingo de Silos (Burgos), Judici Final en el timpà de Santa Fe de Conques (França), Últim Sopar del capitell del claustre de Sant Joan de la Peña (Osca), Pòrtic de la Glòria de la catedral de Santiago.	T. 07	P. 145-148 F. 040-043

Est. Apr. 1.14. Identifica, analitza i comenta les següents pintures murals romàniques: volta de l'Anunciació als pastors en el <i>Panteón de los Reyes de San Isidoro</i> de Lleó; absis de Sant Climent de Taüll (Lleida).	T. 07	P. 149-151 F. 044-045
Est. Apr. 1.15. Descriu les característiques i evolució de l'arquitectura gòtica i especifica els canvis introduïts respecte a la romànica.	T. 08	P. 155-159
Est. Apr. 1.16. Explica les característiques i evolució de l'arquitectura gòtica a Espanya.	T. 08	P. 158-159, P. 166-168 F. 046, 048-049
Est. Apr. 1.17. Descriu les característiques i evolució de l'escultura gòtica i especifica les seves diferències tipològiques, formals i iconogràfiques respecte a l'escultura romànica.	T. 08	P. 160-161, P. 171-172 F. 051-052
Est. Apr. 1.18. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques gòtiques: façana occidental de la catedral de Reims, interior de la planta superior de la Sainte-Chapelle de París, façana occidental i interior de la catedral de Lleó, interior de la catedral de Barcelona, interior de l'església de San Juan de los Reyes de Toledo.	T. 08	P. 166-170 F. 046-050
Est. Apr. 1.19. Identifica, analitza i comenta les següents escultures gòtiques: Grup de l'Anunciació i la Visitació de la catedral de Reims, timpà de la Puerta del Sarmetal de la catedral de Burgos, Retaule de Gil de Siloé de la Cartoixa de Miraflores (Burgos).	T. 08	P. 171-173 F. 051-053
Est. Apr. 1.20. Explica les característiques generals de l'art islàmic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 05	P. 101-103
Est. Apr. 1.21. Descriu els trets essencials de la mesquita i el palau islàmics.	T. 05	P. 104-106
Est. Apr. 1.22. Explica l'evolució de l'art hispanomusulmà.	T. 05	P. 107-109
Est. Apr. 1.23. Explica les característiques de l'art mudèjar i especifica, amb exemples d'obres concretes, les diferències entre el mudèjar popular i el cortesà.	T. 05	P. 107-109, P. 110-115 F. 030-033
Est. Apr. 1.24. Identifica, analitza i comenta les següents obres hispanomusulmanes: Mesquita de Còrdova, Aljaferia de Saragossa, Giralda de Sevilla, Alhambra de Granada.	T. 05	P. 110-115 F.030-033

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.2. Explicar les relacions entre les formes característiques, les tècniques utilitzades i el llenguatge simbòlic de les imatges i els espais arquitectònics de l'art medieval occidental (romànic i gòtic) amb el seu context històric i cultural prestant especial atenció a la producció a la península Ibèrica i destacar la funció social de l'art i les relacions entre artistes i clients utilitzant diverses fonts històriques.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 2.1. Descriu les característiques generals de l'art romànic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 07	P. 131-132
Est. Apr. 2.2. Descriu les característiques i funció de les esglésies i monestirs en l'art romànic.	T. 07	P. 133-136
Est. Apr. 2.3. Descriu les característiques generals de l'art gòtic a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 08	P. 153-154
Est. Apr. 2.4. Especifica les relacions entre els artistes i els clients de l'art romànic.	T. 07	P. 131-132
Est. Apr. 2.5. Especifica les relacions entre els artistes i els clients de l'art gòtic, i la seva variació respecte al romànic.	T. 08	P. 153
Est. Apr. 2.6. Explica la importància de l'art romànic al camí de Santiago.	T. 07	P. 144 F. 039

Bloc 3 Crit. Aval. BL3.3. Reconèixer les innovacions de la pintura del segle XIV en el nord d'Itàlia (Giotto) i la del segle XV a Flandes (Van Eyck, El Bosch, Van der Weyden) com a resultat de les corresponents tradicions artístiques i com l'anunci d'alguns trets de la pintura moderna per mitjà de la comparació de l'obra d'estos artistes amb la pintura gòtica i argumentar el valor d'estes innovacions en la història de l'art.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 3.1. Reconeix i explica les innovacions de la pintura de Giotto i del <i>Trecento</i> italià respecte a la pintura romànica i bizantina.	T. 08	P. 163, P. 174 F. 054
Est. Apr. 3.2. Explica les innovacions de la pintura flamenca del segle XV i cita algunes obres dels seus principals representants.	T. 08	P. 165, P. 175-177 F. 055-057
Est. Apr. 3.3. Identifica, analitza i comenta les següents pintures gòtiques: escena de <i>La fugida a Egipte</i> , de Giotto, a la <i>Capella degli Scrovegni</i> de Pàdua; el <i>Matrimoni Arnolfini</i> , de Jan van Eyck; <i>El davallament de la creu</i> , de Rogier van der Weyden; <i>El Jardí de les Delícies</i> , d'El Bosch.	T. 08	P. 174-177 F. 054-056

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.1. Explicar els canvis i continuïtats que es donen en el llenguatge artístic des del segle XV fins al XVIII i detectar les modificacions que s'introdueixen en este període en el concepte d'art, la seua finalitat i les formes artístiques per mitjà d'esquemes o sistemes gràfics que permeten representar estos processos.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 1.1. Especifica les característiques de l'arquitectura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del <i>Quattrocento</i> al Manierisme.	T. 09	P. 182-183
Est. Apr. 1.2. Especifica les característiques de l'escultura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del <i>Quattrocento</i> al Manierisme.	T. 09	P. 188-190
Est. Apr. 1.3. Especifica les característiques de la pintura renaixentista italiana i explica la seva evolució, des del <i>Quattrocento</i> al Manierisme.	T. 09	P. 190-193
Est. Apr. 1.4. Compara la pintura italiana del <i>Quattrocento</i> amb la dels pintors gòtics flamencs contemporanis.	T. 09	P. 190-192, 194
Est. Apr. 1.4. Compara la pintura italiana del <i>Quattrocento</i> amb la dels pintors gòtics flamencs contemporanis.	T. 08	P. 165
Est. Apr. 1.5. Explica la peculiaritat de la pintura veneciana del <i>Cinquecento</i> i en cita els artistes més representatius.	T. 09	P. 192-193
Est. Apr. 1.6. Especifica les característiques peculiars del Renaixement espanyol, que compara amb les de l'italià.	T. 09	P. 182-187, P. 190-195
Est. Apr. 1.7. Descriu l'evolució de l'arquitectura renaixentista espanyola.	T. 09	P. 186-187
Est. Apr. 1.8. Explica la peculiaritat de l'escultura renaixentista espanyola.	T. 09	P. 190
Est. Apr. 1.9. Explica les característiques essencials del Barroc.	T. 10	P. 242
Est. Apr. 1.10. Especifica les diferències entre la concepció de l'art barroca i la renaixentista.	T. 10	P. 242
Est. Apr. 1.10. Especifica les diferències entre la concepció de l'art barroca i la renaixentista.	T. 09	P. 190-194
Est. Apr. 1.11. Compara l'arquitectura barroca amb la renaixentista.	T. 10	P. 244-249
Est. Apr. 1.11. Compara l'arquitectura barroca amb la renaixentista.	T. 09	P. 182-185
Est. Apr. 1.12. Explica les característiques generals de l'urbanisme barroc.	T. 10	P. 244- 245
Est. Apr. 1.13. Compara l'escultura barroca amb la renaixentista a través de la representació de David per Miquel Àngel i per Bernini.	T. 10	P. 250-252, P. 270 F. 108
Est. Apr. 1.13. Compara l'escultura barroca amb la renaixentista a través de la representació de David per Miquel Àngel i per Bernini.	T. 09	P. 188-190, P. 212 F. 74
Est. Apr. 1.14. Descriu les característiques generals de la pintura barroca i especifica les diferències entre l'Europa catòlica i la protestant.	T. 10	P. 254-258
Est. Apr. 1.15. Distingeix i caracteritza les grans tendències de la pintura barroca a Itàlia i els seus principals representants.	T. 10	P. 255, 257
Est. Apr. 1.16. Especifica les peculiaritats de la pintura barroca flamenca i holandesa.	T. 10	P. 256-257
Est. Apr. 1.17. Explica les característiques de l'urbanisme barroc a Espanya i l'evolució de l'arquitectura durant el segle XVII.	T. 10	P. 244-249, P. 265 F. 103
Est. Apr. 1.18. Explica les característiques de la imatgeria barroca espanyola del segle XVII i compara l'escola castellana amb l'andalusa.	T. 10	P. 252-253
Est. Apr. 1.19. Explica les característiques generals de la pintura espanyola del segle XVII.	T. 10	P. 259-261
Est. Apr. 1.20. Compara el Barroc tardà i el Rococó i especifica les diferents concepcions de la vida i de l'art que representen un i altre.	T. 10	P. 242-243
Est. Apr. 1.21. Explica les raons del sorgiment del Neoclassicisme i les seves característiques generals en arquitectura, escultura i pintura.	T. 11	P. 303-304

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.2. Situar en el seu context històric i social els estils artístics del període estudiat (renaixentista, manierista, barroc i rococó), classificar la producció artística a partir de les seues característiques formals i la destinació que es dona a les obres d'art i detectar la diversitat de resultats i les influències encreuades que es produeixen.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 2.1. Explica les característiques essencials del Renaixement italià i la seva periodització a partir de fonts històriques o historiogràfiques.	T. 09	P. 179-181
Est. Apr. 2.2. Explica el segle XVIII com una època en què coexisteixen vells i nous estils artístics en un context històric de canvis profunds.	T. 10	P. 241
Est. Apr. 2.2. Explica el segle XVIII com una època en què coexisteixen vells i nous estils artístics en un context històric de canvis profunds.	T. 11	P. 303
Est. Apr. 2.3. Distingeix entre els corrents tradicional i classicista de l'arquitectura barroca espanyola del segle XVIII.	T. 10	P. 265 F. 103
Est. Apr. 2.4. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Renaixement italià següents: cúpula de Santa Maria del Fiore i interior de l'església de San Lorenzo, de Brunelleschi, a Florència; Palau Medici-Riccardi, de Michelozzo, a Florència; façanes de Santa Maria Novella i del Palau Rucellai, d'Alberti, a Florència; temple de San Pietro in Montorio, de Bramante, a Roma; cúpula i projecte de planta de Sant Pere del Vaticà, de Miquel Àngel; Il Gesù, de Giacomo della Porta i Jacopo Barozzi da Vignola, a Roma; Villa Capra (Villa Rotonda), de Palladio, a Vicenza.	T. 09	P. 196-204 F. 058-066

Est. Apr. 2.5. Identifica, analitza i comenta les escultures del Renaixement italià següents: primer panell de la <i>Porta del Paradís</i> (de la creació del món a l'expulsió del Paradís), de Ghiberti; <i>David</i> i <i>Gattamelata</i> , de Donatello; <i>Pietat del Vaticà</i> , <i>David</i> , <i>Moisés</i> i <i>Tombes medicees</i> , de Miquel Àngel; <i>El rapte de les sabines</i> , de Giambologna.	T. 09	P. 208-215 F. 070-077
Est. Apr. 2.6. Identifica, analitza i comenta les pintures del Renaixement italià següents: <i>El tribut de la moneda</i> i <i>La Trinitat</i> , de Masaccio; <i>Anunciació</i> del convent de San Marc, a Florència, de Fra Angelico; <i>Madonna del Duc d'Urbino</i> , de Piero della Francesca; <i>Mare de Déu de les roques</i> , <i>L'últim sopar</i> i <i>La Gioconda</i> , de Leonardo da Vinci; <i>L'escola d'Atenes</i> , de Rafael; la volta i el <i>Judici Final</i> de la Capella Sixtina, de Miquel Àngel; <i>La tempesta</i> , de Giorgione; <i>Venus d'Urbino</i> i <i>Carles V a Mühlberg</i> , de Tiziano; <i>El lavatori</i> , de Tintoretto; <i>Noces de Canà</i> , de Veronese.	T. 09	P. 218-232 F. 080-093
Est. Apr. 2.7. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Renaixement espanyol següents: façana de la Universitat de Salamanca; Palau de Carles V a l'Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; Monestir de San Lorenzo d'El Escorial, de Juan de Herrera.	T. 09	P. 205-207 F. 067-069
Est. Apr.2.8. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del Renaixement espanyol següents: <i>Sacrifici d'Isaac</i> del retaule de San Benito de Valladolid, d'Alonso Berruguete; <i>Sant enterrament</i> , de Juan de Juni.	T. 09	P. 216-217 F. 078-079
Est. Apr. 2.9. Identifica, analitza i comenta les següents pintures d'El Greco: <i>L'espoliació</i> , <i>La Santa Lliga</i> o <i>Adoració del nom de Jesús</i> , <i>El martiri de Sant Maurici</i> , <i>L'enterrament del senyor d'Orgaz</i> , <i>L'adoració dels pastors</i> , <i>El cavaller de la mà al pit</i> .	T. 09	P. 233-239 F. 094-099
Est. Apr. 2.10. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Barroc europeu del segle XVII següents: façana de Sant Pere del Vaticà, de Carlo Maderno; columnata de la plaça de Sant Pere del Vaticà, de Bernini; Sant Carles de les Quatre Fonts, a Roma, de Borromini; Palau de Versalles, de Le Vau, J. H. Mansart i Le Nôtre.	T. 10	P. 262-264 F. 100-102
Est. Apr. 2.11. Identifica, analitza i comenta les escultures de Bernini següents: <i>David</i> , <i>Apol·lo i Dafne</i> , <i>L'èxtasi de Santa Teresa</i> , <i>Càtedra de Sant Pere</i> .	T. 10	P. 266 F. 104, P. 269- 271 F. 107- 109
Est. Apr.2.12. Identifica, analitza i comenta les pintures del Barroc europeu del segle XVII següents: <i>Vocació de Sant Mateu</i> i <i>Mort de la Verge</i> , de Caravaggio; <i>Triomf de Bacus</i> i <i>Ariadna</i> , a la volta del Palau Farnese de Roma, d'Annibale Carraccio; <i>Adoració del nom de Jesús</i> , volta d'Il Gesù a Roma, de Gaulli (Il Baciccia); <i>Adoració dels Mags</i> , <i>Les tres Gràcies</i> i <i>El jardí de l'Amor</i> , de Rubens; <i>La lliçó d'anatomia del Dr. Nicolaes Tulp</i> , <i>La ronda de nit</i> , de Rembrandt.	T. 10	P. 276-284 F. 114-123
Est. Apr. 2.13. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del Barroc espanyol del segle XVII següents: Plaza Mayor de Madrid, de Juan Gómez de Mora; Retaule de San Esteban de Salamanca, de José Benito de Churriguera.	T. 10	P. 265-266 F. 103-104
Est. Apr. 2.14. Identifica, analitza i comenta les escultures del Barroc espanyol del segle XVII següents: <i>Pietat</i> , de Gregorio Fernández, <i>Inmaculada Concepció</i> , d'Alonso Cano; <i>Magdalena penitent</i> , de Pedro de Mena.	T. 10	P. 272 F. 110, P. 274- 275 F. 112- 113
Est. Apr. 2.15. Identifica, analitza i comenta les pintures espanyoles del Barroc espanyol del segle XVII següents: <i>Martiri de Sant Felip</i> , <i>El somni de Jacob</i> i <i>El sancallós</i> , de Ribera; <i>Bodegó</i> del Museo del Prado, de Zurbarán; <i>L'aiguader de Sevilla</i> , <i>Els borratxos</i> , <i>La farga de Vulcà</i> , <i>La rendició de Breda</i> , <i>El Príncep Baltasar Carles a cavall</i> , <i>La Venus del mirall</i> , <i>Las meninas</i> , <i>Les filadores</i> , de Velázquez; <i>La Sagrada Família de l'ocellet</i> , <i>La Inmaculada d'El Escorial</i> , <i>Els nens de la petxina</i> , <i>Nens jugant als daus</i> , de Murillo.	T. 10	P. 285-301 F. 123-138
Est. Apr. 2.16. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del segle XVIII següents: façana del Real Hospicio del Ave María y San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; façana de l'Obradoiro de la catedral de Santiago de Compostel·la, de Casas i Novoa; Palau Reial de Madrid, de Juvara i Sachetti; Panteó de París, de Soufflot; Museo del Prado de Madrid, de Juan de Villanueva.	T. 10	P. 267-268 F. 105-106
Est. Apr. 2.16. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques del segle XVIII següents: façana del Real Hospicio del Ave María y San Fernando de Madrid, de Pedro de Ribera; façana de l'Obradoiro de la catedral de Santiago de Compostel·la, de Casas i Novoa; Palau Reial de Madrid, de Juvara i Sachetti; Panteó de París, de Soufflot; Museo del Prado de Madrid, de Juan de Villanueva.	T. 11	P. 314-316 F. 139-141
Est. Apr. 2.17. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del segle XVIII següents: <i>L'oració a l'hort</i> , de Salzillo; <i>Eros i Psique</i> i <i>Paulina Bonaparte</i> , de Canova.	T. 10	P. 273 F. 111
Est. Apr. 2.17. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques del segle XVIII següents: <i>L'oració a l'hort</i> , de Salzillo; <i>Eros i Psique</i> i <i>Paulina Bonaparte</i> , de Canova.	T. 11	P. 318 F. 143
Est. Apr. 2.18. Identifica, analitza i comenta les obres de David següents: <i>El jurament dels Horacis</i> i <i>La mort de Marat</i> .	T. 11	P. 320-321 F. 145-146

Bloc 4 Crit. Aval. BL4.3. Destacar els canvis que es produïxen durant el període estudiat en la consideració social de l'art i dels artistes i exemplificar-los a través de la biografia d'alguns artistes significatius tenint en compte les modificacions en el procés creatiu (el paper dels mecenes, l'ús de coneixements científics i el treball intel·lectual) i la influència en el desenrotllament posterior de l'activitat artística.

ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 3.1. Descriu la pràctica del mecenatge en el Renaixement italià, i les noves reivindicacions dels artistes en relació amb el seu reconeixement social i la naturalesa de la seva feina.	T. 09	P. 180

Est. Apr. 3.2. Descriu el paper desenvolupat al segle XVIII per les acadèmies a tot Europa i, en particular, pel Saló de París.	T. 11	P. 304
Est. Apr. 3.3. Explica les característiques de la pintura del Greco a través d'algunes de les seves obres més representatives.	T. 09	P. 195, P. 233-238 F. 94-99
Est. Apr. 3.4. Descriu les característiques i l'evolució de la pintura de Velázquez a través d'algunes de les seves obres més significatives.	T. 10	P. 259-260, P.289-297 F. 127-134
Est. Apr. 3.5. Comenta l'escultura neoclàssica a través de l'obra de Canova.	T. 11	P. 306, P. 318-319 F. 143-144
Est. Apr. 3.6. Especifica les possibles coincidències entre el Neoclassicisme i el Romanticisme en la pintura de David.	T. 11	P. 320-321 F. 145-146
Est. Apr. 3.7. Explica la figura de Salzillo com a últim representant de la imatgeria religiosa espanyola en fusta policromada.	T. 10	P. 273 F. 111
Est. Apr. 3.8. Analitza l'evolució de l'obra de Goya com a pintor i com a gravador, des de la seva arribada a la Cort fins al seu exili final a Bordeus.	T. 11	P. 307-308

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.1. Representar la continuïtat i les innovacions en el llenguatge artístic que es donen en el segle XIX per mitjà de l'elaboració de línies de temps o un altre sistema gràfic on es representen la seua duració, el moment de la creació de les obres més significatives, la seua sincronia o la seua asincronia i la seua simultaneïtat amb fets o processos històrics significatius i detectar les modificacions en els elements que el configuren (tema, volum, composició utilitat, color, materials...), les influències mútues entre les tendències artístiques del període i la relació amb el seu context històric.		
ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 1.1. Explica les característiques del neoclassicisme arquitectònic durant l'Imperi de Napoleó.	T. 11	P. 305
Est. Apr. 1.2. Descriu les característiques i evolució de l'arquitectura del ferro al segle XIX, en relació amb els avenços i necessitats de la revolució industrial.	T. 12	P. 340-341
Est. Apr. 1.3. Explica les característiques de l'historicisme en arquitectura i la seva evolució cap a l'eclecticisme.	T. 12	P. 338-339
Est. Apr. 1.4. Explica les característiques i principals tendències de l'arquitectura modernista.	T. 12	P. 351-353
Est. Apr. 1.5. Especifica les aportacions de l'Escola de Chicago a l'arquitectura.	T. 12	P. 341
Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques i objectius de les remodelacions urbanes de París, Barcelona i Madrid en la segona meitat del segle XIX.	T. 12	P. 336-337
Est. Apr. 1.7. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques: Temple de la Magdalena a París, de Vignon; Houses of Parliament de Londres, de Barry i Pugin; Auditori de Chicago, de Sullivan i Adler; Torre Eiffel de París; Temple de la Sagrada Família a Barcelona, de Gaudí.	T. 11	P. 317 F. 142
Est. Apr. 1.7. Identifica, analitza i comenta les següents obres arquitectòniques: Temple de la Magdalena a París, de Vignon; Houses of Parliament de Londres, de Barry i Pugin; Auditori de Chicago, de Sullivan i Adler; Torre Eiffel de París; Temple de la Sagrada Família a Barcelona, de Gaudí.	T. 12	P. 354-357 F. 158-161
Est. Apr. 1.8. Explica les característiques de la renovació escultòrica empresa per Rodin.	T. 12	P. 342, P. 358-359 F. 162-163
Est. Apr. 1.9. Identifica, analitza i comenta les obres de Rodin següents: <i>El pensador</i> i <i>Els burgesos de Calais</i> .	T. 12	P. 358-359 F. 162-163
Est. Apr. 1.10. Descriu les característiques del Romanticisme en la pintura i distingeix entre el romanticisme de la línia d'Ingres i el romanticisme del color de Gericault i Delacroix.	T. 11	P. 311
Est. Apr. 1.11. Compara les visions romàntiques del paisatge en Constable i Turner.	T. 11	P. 312, P. 325 F. 150
Est. Apr. 1.12. Explica el Realisme i la seva aparició en el context dels canvis socials i culturals de mitjans del segle XIX.	T. 12	P. 335, P. 343-345
Est. Apr. 1.13. Compara el Realisme amb el Romanticisme.	T. 12	P. 342- 345
Est. Apr. 1.14. Descriu les característiques generals de l'Impressionisme i el Neoimpressionisme.	T. 12	P. 345-348
Est. Apr. 1.15. Defineix el concepte de postimpressionisme i especifica les aportacions de Cézanne i Van Gogh com a precursors dels grans corrents artístics del segle XX.	T. 12	P. 348-349
Est. Apr. 1.16. Explica el Simbolisme de finals del segle XIX com a reacció davant el Realisme i l'Impressionisme.	T. 12	P. 350
Est. Apr. 1.17. Identifica, analitza i comenta les obres de Goya següents: <i>El para-sol</i> , <i>La família de Carles IV</i> , <i>El 2 de maig de 1808 a Madrid</i> , <i>Els afusellaments del 3 de maig de 1808</i> ; <i>Desastre núm. 15</i> , <i>I no hi ha remei</i> , de la sèrie <i>Els desastres de la guerra</i> ; <i>Saturn devora el seu fill</i> i <i>La lletera de Bordeus</i> .	T. 11	P. 326-333 F. 151-157

Est. Apr. 1.18. Identifica, analitza i comenta les pintures del segle XIX següents: <i>El bany turc</i> , d'Ingres; <i>El rai de la Medusa</i> , de Gericault; <i>La llibertat guia el poble</i> , de Delacroix; <i>El carro de fenc</i> , de Constable; <i>Pluja, vapor i velocitat</i> , de Turner; <i>Un enterrament a Ornans</i> , de Courbet; <i>L'àngelus</i> , de Millet; <i>Dinar sobre l'herba</i> , de Manet; <i>Impressió, sol naixent</i> i la sèrie sobre la <i>Catedral de Rouen</i> , de Monet; <i>Le moulin de la Galette</i> , de Renoir; <i>Una tarda de diumenge a la Grande Jatte</i> , de Seurat; <i>Els jugadors de cartes</i> i <i>Taronges i pomes</i> , de Cézanne; <i>La nit estelada</i> i <i>El segador</i> , de Van Gogh; <i>Visió després del sermó</i> i <i>Avui no anirem al mercat / Ta Matete</i> , de Gauguin.	T. 11	P. 322-325 F. 147-150
Est. Apr. 1.18. Identifica, analitza i comenta les pintures del segle XIX següents: <i>El bany turc</i> , d'Ingres; <i>El rai de la Medusa</i> , de Gericault; <i>La llibertat guia el poble</i> , de Delacroix; <i>El carro de fenc</i> , de Constable; <i>Pluja, vapor i velocitat</i> , de Turner; <i>Un enterrament a Ornans</i> , de Courbet; <i>L'àngelus</i> , de Millet; <i>Dinar sobre l'herba</i> , de Manet; <i>Impressió, sol naixent</i> i la sèrie sobre la <i>Catedral de Rouen</i> , de Monet; <i>Le moulin de la Galette</i> , de Renoir; <i>Una tarda de diumenge a la Grande Jatte</i> , de Seurat; <i>Els jugadors de cartes</i> i <i>Taronges i pomes</i> , de Cézanne; <i>La nit estelada</i> i <i>El segador</i> , de Van Gogh; <i>Visió després del sermó</i> i <i>Avui no anirem al mercat ("Ta Matete")</i> , de Gauguin.	T. 12	P. 360-373 F. 164-177

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.2. Argumentar el nou concepte d'obra d'art sorgit de la tensió entre tradició (concepte d'obra d'art, convencionalismes expressius) i innovació (nous materials i usos, modificació del codi lingüístic) i contrastar les raons, opinions i creacions dels partidaris de la tradició acadèmica i les dels que defenen les novetats en l'ús de materials i formes de llenguatge artístic per mitjà de l'anàlisi d'obres, textos i documents significatius (epistolaris, manifestos, crítiques d'art, etc.).		
ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 2.1. Relaciona la producció i l'academicisme dominant en l'escultura del segle XIX amb les transformacions portades a terme a les ciutats (monuments commemoratius en places, parcs i avingudes, i escultures funeràries en els nous cementiris).	T. 11	P. 305-306
Est. Apr. 2.1. Relaciona la producció i l'academicisme dominant en l'escultura del segle XIX amb les transformacions portades a terme en les ciutats (monuments commemoratius en places, parcs i avingudes, i escultures funeràries en els nous cementiris).	T. 12	P. 336-342
Est. Apr. 2.2. Compara la visió de Goya en les sèries de gravats <i>Els capritxos</i> i <i>Els disbarats o proverbis</i> .	T. 11	P. 331 F. 155

Bloc 5 Crit. Aval. BL5.3. Explicar les transformacions en l'activitat creadora dels artistes i en els interessos dels clients que es produïren per l'aparició d'un nou mercat de l'art, els canvis en la consideració social de l'art i dels artistes, el seu procés d'aprenentatge de l'ofici i exemplificar-les fent referència a obres d'art, dades biogràfiques i esdeveniments rellevants.		
ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 3.1. Explica les diferències entre enginyers i arquitectes a la primera meitat del segle XIX.	T. 12	P. 340
Est. Apr. 3.2. Explica els canvis que es produeixen al segle XIX en les relacions entre artistes i clients, referits a la pintura.	T. 12	P. 335, P. 343-345

Bloc 6 Crit. Aval. BL6.1. Exemplificar l'evolució del llenguatge artístic en la primera mitat del S. XX i la seua relació amb el context històric en què es produïx i detectar les continuïtats, les aportacions rellevants de cada moviment artístic d'este període, les seues formes d'expressió més destacades i les influències que es donen entre estes a partir de l'anàlisi de documents i de l'elaboració de línies de temps que arpleguen la duració aproximada i de diagrames.		
ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 1.1. Descriu l'origen i característiques del Fauvisme.	T. 13	P. 380
Est. Apr. 1.2. Descriu el procés de gestació i les característiques del Cubisme, tot distingint entre el Cubisme analític i el sintètic.	T. 13	P. 382
Est. Apr. 1.3. Descriu l'ideari i principis bàsics del Futurisme.	T. 13	P. 383
Est. Apr. 1.4. Identifica els antecedents de l'Expressionisme al segle XIX, explica les característiques generals del moviment i especifica les diferències entre els grups alemanys <i>El pont</i> i <i>El genet blau</i> .	T. 13	P. 381
Est. Apr. 1.5. Descriu el procés de gestació i les característiques la pintura abstracta, en distingeix el vessant cromàtic i el geomètric, i especifica alguns dels seus corrents més significatius, com el Suprematisme rus o el Neoplasticisme.	T. 13	P. 384
Est. Apr. 1.6. Descriu les característiques del Dadanisme com a actitud provocadora en un context de crisi.	T. 13	P. 383
Est. Apr. 1.7. Explica l'origen, característiques i objectius del Surrealisme.	T. 13	P. 385
Est. Apr. 1.8. Explica la importància dels pintors espanyols Picasso, Miró i Dalí en el desenvolupament de les avantguardes artístiques.	T. 13	P. 387-389
Est. Apr. 1.9. Explica el procés de configuració i els trets essencials del Moviment Modern en l'arquitectura.	T. 13	P. 377-379
Est. Apr. 1.10. Especifica les aportacions de l'arquitectura orgànica al Moviment Modern.	T. 13	P. 378

Bloc 6 Crit. Aval. BL6.2. Debatre sobre les relacions que hi ha entre la producció artística i el paper que s'assigna a l'art en el model de societat que defenen els creadors o els clients, per mitjà de l'anàlisi d'algunes obres, biografies d'artistes, manifestos, textos teòrics i altres documents rellevants i constatar la seua influència en l'evolució de l'activitat artística.		
ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 2.1. Defineix el concepte d'avantguarda artística en relació amb l'accelerat ritme de canvis a la societat de l'època i la llibertat creativa dels artistes iniciada en la centúria anterior.	T. 13	P. 376

Bloc 6 Crit. Aval. BL6.3. Analitzar les distintes tendències i moviments artístics atenent la seua concepció de l'art (funcional, objectiu... o bé subjectiu, expressionista fantàstic, etc.) i a les seues formes de llenguatge (figuració, abstracció, etc.) a partir de documents i textos històrics, exemples d'obres d'art i plantilles que continguin criteris de classificació.		
ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 3.1. Explica la renovació temàtica, tècnica i formal de l'escultura a la primera meitat del segle XX, i distingeix les obres que estan relacionades amb les avantguardes pictòriques i les que utilitzen recursos o llenguatges independents.	T. 13	P. 394-400 F. 182-188
Est. Apr. 3.2. Identifica, analitza i comenta les obres següents: <i>L'alegria de viure</i> , de Matisse; <i>Les senyorettes d'Avinyó</i> , <i>Retrat d'Ambroise Vollard</i> , <i>Natura morta amb cadira de reixeta</i> i <i>Guernica</i> , de Picasso; <i>La ciutat que emergeix</i> , de Boccioni; <i>El crit</i> , de Munch; <i>El carrer</i> , de Kirchner; <i>Lírica</i> i <i>Sobre blanc II</i> , de Kandinsky; <i>Quadrat negre</i> , de Malevitch; <i>Composició II</i> , de Mondrian; <i>L.H.O.O.Q.</i> , de Duchamp; <i>L'elefant de les Cèlebes</i> , d'Ernst; <i>La clau dels camps</i> , de Magritte; <i>El carnaval de l'Arlequí</i> i <i>Dona i ocell a la llum de la lluna</i> , de Miró; <i>El joc lúgubre</i> i <i>La persistència de la memòria</i> , de Dalí.	T. 13	P.401-421 F. 189-207
Est. Apr. 3.3. Identifica, analitza i comenta les obres escultòriques següents: <i>El profeta</i> , de Gargallo; <i>Formes úniques de continuïtat en l'espai</i> , de Boccioni; <i>Font</i> , de Duchamp; <i>Dona davant el mirall</i> , de Juli González; <i>Mademoiselle Pogany I</i> , de Brancusi; <i>Llagosta, nansa i cua de peix</i> , de Calder; <i>Figura reclinada</i> , de Henry Moore.	T. 13	P. 394-400 F. 182-188
Est. Apr. 3.4. Identifica, analitza i comenta les obres arquitectòniques següents: Escola de la Bauhaus a Dessau (Alemanya), de Gropius; Pavelló alemany a Barcelona, de Mies van der Rohe; Vil·la Savoia a Poissy (França), de Le Corbusier; Casa Kaufman o casa de la Cascada, de Frank Lloyd Wright.	T. 13	P. 390-393 F. 178-181

Bloc 7 Crit. Aval. BL7.1. Analitzar les novetats que introduïxen els moviments artístics de la segona meitat del segle XX, les relacions que tenen amb les formes expressives del període anterior i els nous usos a què es destinen les obres d'art i relacionar estos elements entre si i amb el seu context històric i cultural per mitjà de l'elaboració d'un esquema gràfic a partir de l'anàlisi d'obres d'art i documents obtinguts en Internet.		
ESTÀNDARDS D'APRENENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 1.1. Explica les raons de la pervivència i difusió internacional del Moviment Modern.	T. 14	P. 425-426
Est. Apr. 1.2. Distingeix i descriu les característiques d'altres tendències arquitectòniques al marge del Moviment Modern o Estil Internacional, en particular la <i>high tech</i> , la postmoderna i la desconstrucció.	T. 14	P. 427-429
Est. Apr. 1.3. Explica i compara l'Informalisme europeu i l'Expressionisme abstracte nord-americà.	T. 14	P. 430-431
Est. Apr. 1.4. Explica l'abstracció postpictòrica.	T. 14	P. 433
Est. Apr. 1.5. Explica el Minimalisme.	T. 14	P. 433
Est. Apr. 1.6. Explica l'art cinètic i l' <i>op art</i> .	T. 14	P. 436
Est. Apr. 1.7. Explica l'art conceptual.	T. 14	P. 434
Est. Apr. 1.8. Explica l' <i>Arte povera</i> .	T. 14	P. 436
Est. Apr. 1.9. Distingeix i explica algunes de les principals corrents figuratives: <i>Pop art</i> , nova figuració, hiperrealisme.	T. 14	P. 432, 437
Est. Apr. 1.10. Explica en què consisteixen les següents manifestacions d'art no durador: <i>happening</i> , <i>body art</i> i <i>land art</i> .	T. 14	P. 435
Est. Apr. 1.11. Descriu els plantejaments generals de la postmodernitat, referida a les arts plàstiques.	T. 14	P. 438-440
Est. Apr. 1.12. Identifica, analitza i comenta les següents obres: Unitat d'habitació a Marsella, de Le Corbusier; el Seagram Building a Nova York, de M. van der Rohe i Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; la Sydney Opera House, de J. Utzon; el Centre Pompidou de París, de R. Piano i R. Rogers; l'AT&T Building de Nova York, de Philip Johnson; el Museu Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.	T. 14	P. 444-450 F. 208-214
Est. Apr. 1.13. Identifica l'autor i el corrent artístic (no necessàriament el títol), analitza i comenta les obres següents: <i>Pintura</i> (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tàpies; <i>Crit núm. 7</i> , d'Antonio Saura; <i>One: number 31</i> , 1950, de J. Pollock; <i>Ctesiphon III</i> , de F. Stella; <i>Equivalent VIII</i> , de Carl André; <i>Vega 200</i> , de Vasarely; <i>Una i tres cadires</i> , de J. Kosuth; <i>Iglú amb arbre</i> , de Mario Merz; <i>Marilyn Monroe</i> (serigrafia de 1967), d'Andy Warhol; <i>Estudi del retrat d'Innocenci X de Velázquez</i> , de Francis Bacon; <i>La Gran Via de Madrid</i> , d'Antonio López.	T. 14	P. 451- 461 F. 215-225

Bloc 7 Crit. Aval. BL7.2. Inferir els efectes que tenen les noves tecnologies per a la creació artística i per a la difusió de l'art a partir de l'estudi i anàlisi de de textos i obres d'art.

ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 2.1. Explica el paper desenvolupat en el procés d'universalització de l'art pels mitjans de comunicació de masses i les exposicions i fires internacionals d'art.	T. 14	P. 443
Est. Apr. 2.1. Explica el paper desenvolupat en el procés d'universalització de l'art pels mitjans de comunicació de masses i les exposicions i fires internacionals d'art.	T. 14	P. 443

Bloc 7 Crit. Aval. BL7.3. Identificar el llenguatge expressiu particular en els productes audiovisuals (cine, televisió, còmic, cartells...) i en alguns objectes de la vida quotidiana (roba, útils domèstics, mobiliari urbà...) i exemplificar a partir de casos concrets l'aplicació dels llenguatges de les tendències artístiques estudiades.		
ESTÀNDARDS D'APRENTATGE	TEMES	ACTIVITATS
Est. Apr. 3.1. Explica breument el desenvolupament dels nous sistemes visuals i les característiques del seu llenguatge expressiu: fotografia, cartell, cine, còmic, produccions televisives, videoart, art per ordinador.	T. 01	P. 022-023
Bloc 7 Crit. Aval. BL7.3. Identificar el llenguatge expressiu particular en els productes audiovisuals (cine, televisió, còmic, cartells...) i en alguns objectes de la vida quotidiana (roba, útils domèstics, mobiliari urbà...) i exemplificar a partir de casos concrets l'aplicació dels llenguatges de les tendències artístiques estudiades. Est. Apr. 3.2. Defineix el concepte de cultura visual de masses i descriu els seus trets essencials.	T. 01	P. 022-023
Bloc 7 Crit. Aval. BL7.3. Identificar el llenguatge expressiu particular en els productes audiovisuals (cine, televisió, còmic, cartells...) i en alguns objectes de la vida quotidiana (roba, útils domèstics, mobiliari urbà...) i exemplificar a partir de casos concrets l'aplicació dels llenguatges de les tendències artístiques estudiades. Est. Apr. 3.3. Identifica l'art en els diferents àmbits de la vida quotidiana.	T. 01	P. 022-023

6. AVALUACIÓ DE L'ALUMNAT

6. 2. PROCEDIMENTS D' AVALUACIÓ I CRITERIS DE QUALIFICACIÓ

L'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat de batxillerat serà contínua i diferenciada, d'acord amb les diferents matèries del currículum. Es diferenciaran dos procediments bàsics d'avaluació.

- L'avaluació contínua.
- L'avaluació a través de proves escrites.

En el cas de l'avaluació contínua, els procediments i instruments d'avaluació seran l'observació i el seguiment sistemàtic de l'alumnat, és a dir, es prendran en consideració totes les produccions que l'alumne o alumna desenvolupi, tant de caràcter individual com grupal: treballs escrits, exposicions orals i debats, activitats de classe, investigacions, actitud davant l'aprenentatge, precisió en l'expressió, autoavaluació...

Pel que fa a l'avaluació a través de proves escrites, el projecte didàctic Vicens Vives incorpora una sèrie de proves que faciliten l'avaluació de l'alumnat:

- Les avaluacions inicials, en les quals es valoraran els coneixements previs que es tenen sobre cadascun dels aspectes avaluats abans de començar un tema o unitat didàctica. Es valorarà si els coneixements són suficients, si s'han de millorar o si es desconeixen.
- Les avaluacions finals permetran realitzar una avaluació dels coneixements que l'alumnat ha adquirit en acabar cadascuna de les unitats.

En tot cas, els procediments d'avaluació seran variats, de forma que puguin adaptar-se a la flexibilitat que exigeix el mateix procés d'avaluació.

L'avaluació es realitzarà igualment a partir dels criteris d'avaluació i els estàndards d'aprenentatge que el docent podrà avaluar a través de la rúbrica d'avaluació que aquest projecte educatiu facilita en l'apartat 6. 1. *Criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge*. Igualment es podrà dur a terme una avaluació competencial a partir de la rúbrica proposada en l'apartat 4.4 *Avaluació de les competències clau*.

El grau d'adquisició dels objectius a assolir tant respecte als estàndards d'aprenentatge com de les competències clau es valorarà, al seu torn, a partir de quatre nivells d'assoliment:

- ASSOLIMENT – NIVELL 1: Objectiu no assolit.
- ASSOLIMENT – NIVELL 2: Assoliment bàsic.
- ASSOLIMENT – NIVELL 3: Assoliment mitjà.
- ASSOLIMENT – NIVELL 4: Assoliment avançat.

Com a criteris generals o de referència de qualificació per establir les notes en cadascuna de les tres avaluacions trimestrals, en l'avaluació final de curs i en l'extraordinària de juliol es proposa que les proves escrites ponderin un 50% els treballs un altre 40% i les activitats diàries de classe un 10%. És a dir, es tindran sempre en compte les qualificacions de les activitats realitzades per l'alumne al llarg de tot el curs escolar: l'avaluació contínua.

7. RECUPERACIONS I PROVES EXTRAORDINÀRIES

RECUPERACIÓ D'AVALUACIONS PENDENTS

Per tal de facilitar als alumnes i a les alumnes la recuperació de les matèries en les quals van obtenir un resultat negatiu durant el desenvolupament de l'avaluació contínua del corresponent trimestre, es podrà facilitar la recuperació de l'avaluació suspesa tot afavorint que:

- si l'alumne ha suspès la primera avaluació, que tingui l'oportunitat de realitzar un examen de recuperació en la segona avaluació.
- si l'alumne ha suspès la segona avaluació, que tingui l'oportunitat de realitzar un examen de recuperació en la tercera avaluació.

Els alumnes i les alumnes que no hagin aconseguit aprovar, tindran l'oportunitat de recuperar l'assignatura en la prova extraordinària de juny.

RECUPERACIÓ PER ALS ALUMNES DE SEGON AMB MATÈRIES PENDENTS DE PRIMER

Tal com estableix l'apartat 32.1 del Reial Decret 1105/2014, de 26 de desembre; els alumnes i les alumnes promocionaran de primer a segon de batxillerat quan hagin superat les matèries cursades o tinguin avaluació negativa en dues matèries com a màxim. En tot cas, hauran de matricular-se al segon curs de les matèries pendents de primer.

Els centres organitzaran les activitats de recuperació i avaluació per als alumnes i les alumnes que promocionin a segon curs amb avaluació negativa en una o dues matèries. Les activitats de recuperació tindran en compte:

- els aspectes relacionats amb les expectatives de recuperació de les matèries pendents per part de l'alumnat.
- els criteris d'avaluació establerts pel centre i el docent de la matèria.
- els estàndards d'aprenentatge que desenvolupen aquests criteris d'avaluació.
- els recursos i l'equip docent disponibles per dur a terme les activitats de recuperació per als alumnes amb matèries pendents d'altres cursos.

Encara que la planificació de les activitats de recuperació d'alumnes amb matèries pendents de cursos anteriors es decidirà des de cada centre docent. S'aconsella que aquests alumnes i aquestes alumnes rebin classes de recuperació d'aquestes matèries, a raó d'una hora de classe setmanal, sempre que la disponibilitat horària del professorat ho permeti.

Els departaments de coordinació didàctica corresponents s'encarregaran de programar les activitats i, si s'escau, les proves parcials que preparin als alumnes i a les alumnes per assolir una avaluació positiva. De l'avaluació en serà responsable el departament corresponent.

PROVES EXTRAORDINÀRIES DE JUNY

Els alumnes podran realitzar una prova extraordinària de les matèries que no hagin superat en l'avaluació contínua. Aquesta prova, que se celebrarà en els primers dies de setembre, serà elaborada pels departaments de coordinació didàctica responsables de cada matèria, que també n'establiran els criteris de qualificació.

8. COMUNICACIÓ AMB L'ALUMNAT I LES FAMÍLIES: OBJECTIUS, CONTINGUTS I CRITERIS D'AVALUACIÓ

Els docents del departament informaran l'alumnat de la programació durant la primera setmana de curs. Es mantindrà una programació completa del departament a la direcció del centre que podrà ser utilitzada i coneguda pels alumnes i per les seves famílies.

Els alumnes i les alumnes rebran per part del docent responsable de la matèria una informació verbal en la qual s'indicarà, com a mínim:

- El nombre d'avaluacions.
- El procediment d'avaluació en cadascuna de les proves escrites, avaluació contínua, etc.
- Els criteris de qualificació.
- Les proves de recuperació de cada avaluació i les dates aproximades d'aquestes.
- Els materials necessaris per al curs.
- Els procediments de recuperació per a l'alumnat que cursa segon amb matèries pendents de primer.
- Els continguts mínims exigibles en cada avaluació.
- Les dates de les proves de recuperació.
- El calendari dels continguts.
- La comunicació que tota aquesta informació és a disposició de l'alumnat i de les seves famílies tant al departament de la matèria com a la direcció d'estudis del centre.

A més a més, es podrà fer pública tota aquesta informació als taulons d'anuncis del centre educatiu o a la seva pàgina web.

9. MESURES D'ATENCIÓ A L'ALUMNAT AMB NECESSITAT ESPECÍFICA DE SUPORT EDUCATIU O AMB NECESSITAT DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

Hauran de diferenciar-se els alumnes i les alumnes que requereixen necessitats específiques de suport educatiu en funció de les seves particularitats, que poden agrupar-se en aquests tres àmbits:

- En primer lloc, hauran de cobrir-se les necessitats educatives especials.
- En segon lloc, es tindran en compte aquells casos que representen una incorporació tardana al sistema educatiu.
- En tercer lloc, haurà de prestar-se una atenció especial a aquells alumnes i a aquelles alumnes que disposin d'unes altes capacitats intel·lectuals.
- Finalment, es prestarà igualment una atenció especial a aquells alumnes i a aquelles alumnes amb Trastorn per Dèficit d'Atenció i Hiperactivitat (TDAH).

Cal assenyalar que l'atenció a aquests quatre grups d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu no ha de desvirtuar el que ha de ser la intenció fonamental del centre educatiu, en general i de cada curs en particular, que persegueix l'educació integral de tots els alumnes i les alumnes i que es materialitza en la necessària integració del conjunt de l'alumnat.

L'orientació és una activitat educativa que consta de diferents àmbits o dimensions. D'una banda, es dirigeix a la millora dels processos d'ensenyament i, en particular, a l'adaptació de la resposta escolar a la diversitat de necessitats de l'alumnat; d'altra banda, es dirigeix a garantir el desenvolupament de les capacitats que faciliten la maduresa dels alumnes i les alumnes, i que els permeten adquirir una progressiva autonomia cognitiva, personal i social, tant en l'etapa del batxillerat com, particularment, en el desenvolupament de la seva posterior activitat acadèmica i laboral.

Dins dels instruments de planificació institucional hauran d'establir-se els mecanismes necessaris per facilitar una resposta adequada a les necessitats educatives de l'alumnat. Aquestes respostes poden ser de dos tipus:

- Les respostes de tipus curricular, que es concreten en l'elaboració, desenvolupament i avaluació de les adaptacions curriculars amb diferents graus de significativitat.
- Les respostes organitzatives, que tenen a veure amb l'organització dels recursos humans i materials del centre per atendre aquest alumnat i amb la planificació de les mesures educatives més adequades.

L'orientació educativa s'organitza en tres nivells, que van des de l'acció tutorial, desenvolupada a l'aula, i les tasques orientadores que realitzen els departaments d'orientació, fins a les actuacions complementàries dels equips de suport extern. Encara que cadascun d'aquests nivells té funcions específiques, es complementen entre si, atès que comparteixen la mateixa finalitat i tenen uns objectius generals comuns: la personalització de l'educació i la contribució al desenvolupament dels objectius establerts en aquesta etapa educativa.

La intervenció educativa ha de contemplar com a principi la diversitat de l'alumnat, entenent que d'aquesta manera es garanteix el desenvolupament de tots els alumnes i les alumnes, alhora que es presta una atenció personalitzada en funció de les necessitats de cadascun.

Per tal que l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu –d'acord amb el que estableix a l'article 71 de la Llei orgànica d'educació 2/2006, de 3 de maig, i les modificacions que incorpora la LOMQE (Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa) amb relació a l'esmentat article en els seus apartats 1 i 2– pugui assolir el màxim desenvolupament de les seves capacitats personals i els objectius de l'etapa, s'establiran les mesures curriculars i organitzatives oportunes que n'assegurin un progrés adequat.

Es podran prendre mesures de reforç com el suport en el grup ordinari, els agrupaments flexibles o les adaptacions del currículum. Aquestes adaptacions es realitzaran cercant el màxim desenvolupament possible de les competències clau.

L'escolarització de l'alumnat que s'incorpora tardanament al sistema educatiu es realitzarà atenent a les seves circumstàncies, coneixements, edat i historial acadèmic.

Quan un alumne o alumna presenti greus carències en la llengua d'escolarització del centre, rebrà una atenció específica que serà, en tot cas, simultània a la seva escolarització en els grups ordinaris, amb els quals compartirà el màxim de temps possible de l'horari setmanal.

L'escolarització de l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals, identificat com a tal pel personal amb la deguda qualificació i en els termes que determinin les administracions educatives, es flexibilitzarà de manera que pugui anticipar-se un curs l'inici de l'etapa, o bé reduir-ne la durada, quan es prevegi que són aquestes les mesures més adequades per al desenvolupament del seu equilibri personal i la seva socialització.

L'acció tutorial està lligada a una visió integral de l'educació, la finalitat de la qual és la formació de persones que, a més de disposar de coneixements, desenvolupin el conjunt de les seves potencialitats i sàpiguen desenvolupar-se en el món actual.

El Pla d'acció tutorial tendirà a afavorir el seguiment personalitzat del procés d'aprenentatge de l'alumnat i establirà mesures que permetin mantenir una comunicació fluida amb les famílies, tant amb la finalitat d'intercanviar informacions sobre aquells aspectes que puguin resultar rellevants per millorar el procés d'aprenentatge dels alumnes i les alumnes com per orientar-los i promoure la seva cooperació.

Així mateix, assegurarà la coherència educativa en el desenvolupament de les programacions mitjançant procediments de coordinació de l'equip educatiu que permetin adoptar acords sobre l'avaluació i sobre les mesures que han de posar-se en marxa per donar resposta a les necessitats detectades.

Els principis que regeixen l'orientació i l'acció tutorial es concreten en els objectius següents:

- a) Facilitar la integració dels alumnes i les alumnes en el seu grup i en el conjunt de la dinàmica del centre.
- b) Potenciar l'esforç individual i la feina en equip.
- c) Afavorir els processos de maduresa personal, de desenvolupament de la pròpia identitat i sistema de valors; i la progressiva presa de decisions.
- d) Proporcionar als alumnes i a les alumnes una orientació educativa adequada, d'acord amb les aptituds, necessitats i interessos d'aquests a través d'una actuació tutorial individualitzada i planificada.
- e) Efectuar un seguiment global de l'aprenentatge dels alumnes i les alumnes per detectar dificultats i necessitats especials i recórrer als suports o activitats adequades.
- f) Promoure el desenvolupament d'habilitats socials bàsiques, fomentar activitats de cooperació i solidaritat amb els altres i aprendre a resoldre pacíficament els conflictes entre iguals.
- g) Afavorir processos de millora educativa a través de la programació d'activitats formatives per part dels equips docents, i la coordinació amb l'equip de suport, introduint les adaptacions curriculars necessàries.
- h) Contribuir a l'adequada interacció entre els integrants de la comunitat educativa i establir els canals de col·laboració, suport i assessorament amb les famílies per a l'assoliment d'un desenvolupament integral dels seus fills i filles.

10. ELEMENTS TRANSVERSALS

FOMENT DE LA LECTURA. COMPENSIÓ LECTORA. EXPRESSIÓ ORAL I ESCRITA. ACTIVITATS EXTRAESCOLARS.

Foment de la Lectura. Comprensió lectora

Els objectius del nostre projecte de lectura per al Batxillerat són:

- Consolidar l'hàbit de lectura i potenciar el gust per la lectura i les habilitats de lectoescritura des de la certesa que són el pilar de qualsevol aprenentatge significatiu.
- Sumar i coordinar els esforços de les diferents àrees curriculars i de les famílies per fer possible l'esmentat propòsit.
- Fer lectures crítiques de textos diversos i complexos.
- Crear ambients que afavoreixin el desig de llegir i ajudin a concebre la lectura com una activitat agradable.
- Reconèixer els trets centrals (comunicatius, lèxics, d'estil) de diversos tipus de text, així com la seva intenció comunicativa principal (convèncer, explicar, argumentar...).
- Comprendre i valorar críticament textos complexos dels àmbits científic, tècnic, acadèmic, legal, humanístic, etc.
- Estimular l'elaboració pròpia de textos mitjançant la lectura comprensiva de models, així com l'interès per compartir i comentar aquestes creacions individuals.
- Promoure la sensibilitat, la imaginació, la creativitat i les habilitats crítiques i interpretatives des d'enfocaments individuals que parteixin d'un diàleg obert amb les obres i amb els altres lectors.

1. El foment de la lectura en el Batxillerat

Partim de la base que al llarg de l'Educació Secundària Obligatòria s'ha anat transmetent el gust per llegir i que els alumnes i les alumnes comencen la nova etapa amb un nivell de lectura comprensiva adequat. Partint d'aquest punt d'inici, el nostre objectiu fonamental se centrarà a promoure el gust per la lectura i a utilitzar la lectura com un recurs de desenvolupament personal i de progrés acadèmic.

Un desenvolupament òptim del foment de la lectura exigeix que els docents, particularment els de les matèries relacionades amb l'àmbit lingüístic, o en el seu cas un mediador de lectura escollit dins del claustre docent, promogui la lectura tenint en compte els següents eixos d'actuació:

- **VOLER LLEGIR** → Incentivar la motivació per afavorir hàbits constants i autònoms de lectura.
- **SABER LLEGIR** → Desenvolupar aptituds lectores, especialment el vessant crític i interpretatiu.
- **PODER LLEGIR** → Generar ambients propicis a la lectura que permetin interioritzar els dos punts anteriors.

Per desenvolupar aquests tres eixos d'actuació, articularem les activitats següents al llarg de l'etapa de Batxillerat:

- a) En l'inici de cada curs, i especialment en el primer curs de Batxillerat, provarem de descobrir les habilitats de lectura que dominen els estudiants i la relació que mantenen amb els llibres per poder incidir en les seves possibles carències.
- b) Després, orientarem l'elecció de les obres segons les seves preferències, necessitats formatives i capacitats. Així establim diversos nivells per atendre diversos ritmes d'aprenentatge i no descuidar els qui es mostrin reticents a obrir un llibre o tinguin més dificultats lectores. Evidentment, en aquest punt tindrem en compte les aficions, els gustos literaris, els interessos acadèmics, etc., del nostre alumnat.
- c) Tot seguit, treballarem l'autonomia i el pensament crític. El nostre afany serà que l'alumnat conclougui el Batxillerat sent capaç d'aprofundir les obres des d'una comprensió global que no se sustenti només en l'argument, i que dominin les tècniques que els permetin la detecció i el processament d'informacions concretes dels textos, distingint les rellevants de les secundàries, i també les altres fonts accessibles, com les biblioteques existents en el propi entorn o Internet.
- d) Enllaçant-ho en aquest últim punt, tractarem d'insistir en l'ús de la lectura com un instrument que l'alumnat pot emprar per afavorir l'autoconeixement, la reflexió sobre el seu entorn social i, de manera molt especial, com una eina imprescindible a l'hora de desenvolupar les seves inclinacions acadèmiques o laborals. Així mateix, incidirem en la dimensió lúdica que té la lectura.

2. Obres de Vicens Vives proposades per al foment de la lectura

Vicens Vives presta una atenció especial a la lectura literària, la comprensió i l'anàlisi d'aquesta, durant l'etapa de Batxillerat. Per això, proposem una sèrie d'amplis col·leccions centrades en la lectura i l'anàlisi d'obres corresponents a diferents gèneres literaris i moments de la història de la literatura, entre les quals destaquem: Aula de Literatura, Clásicos Hispánicos i Clàssics Universals.

2.1 Aula de Literatura.

Aquesta col·lecció reuneix una sèrie de llibres que captivaran l'interès de l'estudiant, tant pels seus temes com pel seu valor literari. Al costat d'autors d'obligada presència (Poe, London, Stevenson, Baroja...), Aula de Literatura ofereix opcions innovadores com ara seleccions de relats policíacs, d'humor o de narracions fantàstiques. Aquesta col·lecció aspira així mateix a familiaritzar l'alumne amb tots els gèneres literaris, i això no tan sols en el terreny de la literatura estrangera (en cuidades traduccions), sinó també en el de les lletres espanyoles.

A més de ponderades introduccions, cada edició incorpora una útil doble anotació (lèxica i explicativa) i, sobretot, un ampli ventall de propostes de treball en què el text s'analitza no només des del punt de vista literari, sinó amb altres enfocaments que el contingut de cada llibre exigeix: històric, ètic, etc.

2.2 Clásicos Hispánicos i Clàssics Universals.

La col·lecció «Clásicos Hispánicos» acull els textos fonamentals de la tradició literària espanyola i hispanoamericana, mentre que en la sèrie paral·lela de «Clàssics Universals» aniran apareixent aquells autors i títols de la literatura mundial el coneixement dels quals resulta indispensable per a un estudiant de literatura.

Hereves de principis didàctics desenvolupats en la col·lecció «Aula de Literatura», aquestes dues sèries de clàssics publiquen els textos més fiables o autoritzats (o, en el seu cas, acurades traduccions), i l'edició està encomanada a destacats especialistes. L'anotació aporta les dades necessàries que aclareixen complidament el sentit del text, sense perdre's en detalls que poguessin obstaculitzar en excés la lectura.

Conjugant rigor i amenitat, la introducció presenta un actualitzat "estat de la qüestió" que no exclou la visió personal del mateix especialista. El detallat "Estudi de l'obra", en fi, valora el llibre des d'un punt de vista estrictament literari, i incorpora, quan l'obra ho permet, una anàlisi sociològica i un repàs succint de la seva tradició literària.

Expressió Oral i Escrita

El desenvolupament de les capacitats d'expressió oral i escrita és un aspecte fonamental per al desenvolupament tant cognitiu com competencial i social de l'alumnat. Més enllà del seu tractament específic en algunes de les assignatures de cada etapa, l'expressió oral i escrita, el desenvolupament de l'habilitat per comunicar coneixements de forma escrites o orals, és un eix clau per al desenvolupament personal de l'alumnat.

Al llarg dels dos cursos de Batxillerat i en les diferents matèries, l'alumnat aprendrà a elaborar diferents tipus de text oral o escrit amb la finalitat de poder aplicar els coneixements que adquireix i poder transmetre'ls de forma correcta.

El desenvolupament de les capacitats d'expressió oral i escrita ha d'aportar-li també les eines i els coneixements necessaris per desenvolupar-se satisfactòriament en qualsevol situació comunicativa de la vida familiar, social i professional. Aquests coneixements són els que articulen els processos de comprensió i expressió oral, per un costat, i de comprensió i expressió escrita, per un altre. L'estructuració del pensament de l'ésser humà es fa mitjançant el llenguatge, i és per això que aquesta capacitat de comprendre i d'expressar-se sigui el millor i el més eficaç instrument d'aprenentatge.

El desenvolupament de l'expressió oral i escrita, com a eix transversal educatiu, té com a finalitat el desenvolupament de les destreses bàsiques en l'ús de la llengua: escoltar, parlar, llegir i escriure, de forma integrada. L'adquisició d'aquestes destreses comunicatives només es pot aconseguir a través de la lectura i audició de diferents classes de textos, de la comprensió i la reflexió sobre aquests, tenint present que la lectura no ha d'organitzar-se al voltant de sabers disciplinaris estancs i descontextualitzats que prolonguen la separació entre la reflexió lingüística i l'ús de la llengua.

El desenvolupament de l'expressió oral no pot, en aquest sentit, circumscriure's a les àrees o matèries lingüístiques. Ha d'estar estretament vinculat a les diferents àrees o matèries del currículum educatiu. D'aquesta manera es potencia el desenvolupament competencial de l'alumnat, implicant-lo en la utilització, aplicació i transmissió dels coneixements i habilitats que va adquirint al llarg del seu ensenyament.

La feina dels diferents continguts i competències treballats en les diferents matèries incorporarà en aquest sentit l'ensenyament de pautes, indicacions i estratègies per aprendre a escriure, explicar oralment, aplicar en l'elaboració de diferents tipus de treballs escrits o d'exposicions orals...

Així mateix, els estàndards d'avaluació i els indicadors de progrés que avaluen l'aprenentatge de l'alumnat avaluaran o valoraran també elements de l'expressió oral i escrita de l'alumnat com a part integrant de l'aprenentatge de l'alumnat.

A més a més, és fonamental ensenyar l'alumnat a fer un ús social de la llengua oral i escrita adequat en diferents àmbits: privats i públics, familiars i escolars. La manera de parlar i d'escoltar d'una persona determina la percepció que els altres tenen de cada persona. És per tant imprescindible dotar l'alumnat d'estratègies que afavoreixin un aprenentatge correcte d'aquesta dimensió oral de la competència comunicativa i que li assegurin un maneig efectiu de les situacions de comunicació en els àmbits personal, social, acadèmic i professional al llarg de la seva vida.

Per acabar, és fonamental personalitzar, en la mesura del que és possible, la feina de comprensió i expressió oral i escrita en funció dels projectes vitals i acadèmics de cada alumne o alumna i de les seves competències, capacitats i habilitats. És fonamental que l'alumnat sigui capaç d'expressar-se per escrit i de forma oral davant eventuais situacions que amb tota probabilitat afrontarà en un futur pròxim.

En aquest sentit, la realització de debats, exposicions o diàlegs serà clau per al posterior desenvolupament acadèmic, laboral i personal de l'alumnat. També ens haurem d'assegurar que l'alumnat ha assimilat les principals tipologies textuais d'ús comú i que sap emprar-les eficaçment en diferents contextos acadèmics, laborals i socials.

10. ELEMENTS TRANSVERSALS

10.2 COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL. TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LA COMUNICACIÓ

En l'actualitat la introducció i generalització de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació tant a l'entorn social de l'alumnat com, específicament, en l'àmbit acadèmic fan necessari que els educands es familiaritzin amb aquesta nova realitat com un element essencial de la seva formació en pràcticament tots els nivells i totes les àrees acadèmiques.

En el cas del batxillerat, el domini de les TIC adquireix una especial rellevància en constituir un instrument que l'alumnat haurà de fer servir sense por en els diferents contextos acadèmics, laborals i socials propis de la vida adulta.

Per tot plegat, i per estructurar adequadament la feina educativa de les TIC en el batxillerat, afrontarem aquest nou repte educatiu a partir d'aquests tres objectius:

- a) Treballar l'adquisició de les habilitats i destreses primàries relacionades amb les eines informàtiques.
- b) Potenciar l'ús social, acadèmic i laboral d'aquestes eines en diferents contextos i amb diferents fins o objectius.
- c) Desenvolupar la pròpia tasca educativa i ampliar coneixements de forma autònoma a través de l'ús dels nous mitjans i de les eines que aporten les TIC.

El primer d'aquests tres objectius seria de caràcter instrumental. L'alumnat aprendrà a utilitzar els entorns informàtics i, molt especialment, les eines i sistemes informàtics més habituals: processadors de textos, sistemes operatius, fulls de càlcul, bases de dades, programes de presentacions...

El segon objectiu se centrarà en l'ús acadèmic, laboral i social que podem donar a les diferents eines i entorns informàtics que hem après a utilitzar en el punt anterior. Aquesta tasca englobaria feines diverses: realitzar una presentació oral utilitzant el powerpoint o altres programes de presentacions, elaborar treballs acadèmics utilitzant processadors de textos, realitzar gràfics amb un full de càlcul excel amb una finalitat prèviament establerta, etc.

Un tercer objectiu, i no menys ambiciós, se centraria en la transformació dels processos d'aprenentatge a partir de l'ús de les noves eines i realitats tecnològiques. Per tant, no es tractaria únicament d'introduir canvis menors o puntuals en les activitats formatives, sinó d'iniciar la capacitació de l'alumnat en l'aplicació dels coneixements i competències bàsiques que vagi adquirint en l'entorn de les TIC.

La finalitat que perseguiríem amb aquest últim objectiu se centraria a desenvolupar la capacitat de l'alumnat per dur a terme investigacions, analitzar els seus coneixements i adquirir-ne de nous al llarg de la seva vida adulta a través de l'ús de les TIC.

Igualment, ja en l'àmbit de la comunicació audiovisual, també aspirem al fet que els alumnes i les alumnes s'aproximin als mitjans de comunicació de forma crítica, que analitzin la informació que constantment els arriba des dels mitjans de forma autònoma i que això reforci el seu desenvolupament com a ciutadans i consumidors responsables.

10. ELEMENTS TRANSVERSALS

10.3 EMPRENEDORIA

La Programació Didàctica Història de l'Art -VICENS VIVES- per Batxillerat aborda també l'Emprenedoria, el desenvolupament de la capacitat emprenedora de l'alumnat tenint present el model d'Emprenedoria suggerit per Martha STONE-WISKE a *Vinculació entre la investigació y la pràctica* (Buenos Aires - Paidós, 2003). Una adaptació i una proposta d'aquest model s'han publicat recentment a *La evaluación de las competencias básicas* de Carmen PELLICER i María ORTEGA (Madrid - PPC, 2009), d'on també hem recollit alguns suggeriments i bones idees sobre avaluació de competències educatives.

Les bases teòriques del projecte de l'Ensenyament per a la Comprensió, compilat per Martha STONE, es fonamenten en dècades de treball dirigit per David PERKINS, Howard GARDNER i Vito PERRONE. Entre 1988 i 1995, un grup d'investigadors de l'Escola de Graduats d'Educació de Harvard va col·laborar amb uns 50 docents de 10 escoles dels Estats Units.

Tal com expressa Marta STONE “els alumnes que van a l'escola han de desenvolupar la comprensió, no tan sols memoritzar fets i xifres. Els líders empresaris adopten aquestes metes perquè la majoria dels treballadors han de saber com aprendre i com pensar per tindre èxit en aquesta època de canvi constant i de desenvolupament tecnològic... En les últimes dècades, els teòrics de l'aprenentatge han demostrat que els alumnes no recorden ni comprenen gran part del que se'ls ensenya” (STONE, M., 2003, pàg. 23). La comprensió consisteix en un tipus de coneixement flexible en el qual l'alumne/a relaciona el que sap amb experiències, valors i actituds, produeix alguna cosa nova a partir del que sap, és a dir, utilitza la informació de manera innovadora, i aquesta flexibilitat mental és una condició que està molt relacionada amb la competència emprenedora.

No s'ha de confondre la comprensió tal com l'entenen aquests autors, amb la comprensió lectora o altres tipus de comprensió com l'han emprat els educadors de manera habitual. El concepte de comprensió que manejarem es refereix a processos més amplis que simple memorització i enteniment. D'altra banda, no es refereix tan sols a conceptes i teories, sinó també a marcs conceptuals, actituds i valors. És difícil portar a la pràctica un valor i adquirir-lo si no se'n comprén bé el significat en un camp ampli de situacions i experiències.

L'emprenedoria, la competència per emprendre, es pot definir com un conjunt de subcompetències, categories o dimensions bàsiques, les especificitats de les quals serien determinades pels valors i les actituds que impregnen el projecte educatiu de Vicens Vives. Seguint els autors citats abans, el desenvolupament de l'Emprenedoria se centra en el treball de cinc dimensions o capacitats de l'alumnat:

1. Dimensió de la interacció social. Som éssers en relació, en comunicació amb els altres. Cap projecte d'emprenedoria té sentit en solitari; la xarxa de persones i contactes amb clients, proveïdors i altres professionals és essencial. La cooperació amb altres persones en projectes de talent compartit en multiplica els resultats.
2. Dimensió de la motivació i la força interior. La motivació d'assoliment, les emocions proactives, les creences positives, la realització personal, el desenvolupament dels talents propis i l'autonomia personal són essencials per a l'emprenedoria, per eixir de la zona de confort i afrontar els reptes amb il·lusió i valentia.
3. Dimensió de la millora-innovació. La creativitat és una eina bàsica en l'emprenedor, la capacitat de satisfer noves necessitats, millorar processos i aportar valor. Això implica obertura i curiositat, perseverança, imaginació i també rigor.
4. Dimensió eticohumanista. Els bons negocis els fan les bones persones. Un negoci dolent, des del punt de vista ètic, acaba sent un mal negoci. Per desgràcia cada dia veiem notícies i exemples de mals negocis. L'emprenedor/a necessita una ètica com a principi personal i també com a estratègia a llarg termini de la sostenibilitat del seu negoci, amb la construcció de relacions de confiança amb els seus clients.
5. Dimensió simbolicocomunicativa. La capacitat d'expressar les idees en diversos formats comunicatius, com dibuixos, mapes, narracions, maneres de parlar tant verbals com no verbals, és fonamental per a l'emprenedoria, perquè no serveix de res tindre bones idees i projectes si no els sabem vendre, si no en convencem la societat, si no persuadim.

10. ELEMENTS TRANSVERSALS

10.4 EDUCACIÓ CÍVICA I CONSTITUCIONAL

En l'educació actual és cada vegada més necessari disposar d'un currículum en el qual valors, sabers, pràctiques i comportaments tinguin com a finalitat comuna aconseguir que en el futur les alumnes i els alumnes participin plenament en una societat tolerant, solidària, responsable i dialogant. L'educació cívica i constitucional contribueix a desenvolupar aquest nou repte educatiu i propicia l'adquisició d'habilitats i virtuts cíviques per exercir la ciutadania democràtica mitjançant el coneixement de les nostres institucions i del nostre ordenament jurídic bàsic tot afavorint la convivència en societat.

Així, aquest element educatiu transversal pretén el desenvolupament dels alumnes i les alumnes com a persones dignes i íntegres, la qual cosa exigeix reforçar l'autonomia, l'autoestima i l'afany de superació, i afavorir l'esperit crític per ajudar a la construcció de projectes personals de vida. També, es contribueix a millorar les relacions interpersonals en la mesura que l'educació cívica i constitucional afavoreix la pràctica sistemàtica del diàleg. Amb aquesta finalitat, es proposen activitats que afavoreixen la convivència, la participació, el coneixement de la diversitat i de les situacions de discriminació i injustícia, les quals han de permetre consolidar les virtuts cíviques necessàries per a una societat democràtica.

Així mateix, es contribueix a adquirir el coneixement dels fonaments i les formes d'organització de les societats democràtiques, a valorar positivament la conquesta dels drets humans i a rebutjar els conflictes entre els grups humans i les situacions d'injustícia.

La identificació dels deures ciutadans i l'assumpció i l'exercici d'hàbits i virtuts cíviques adequades a la seva edat i a l'entorn escolar i social permetrà que els futurs adults s'iniciïn en la construcció de societats més cohesionades, lliures, pròsperes, equitatives i justes.

L'educació cívica i constitucional proposa, a més a més, l'estímul de les virtuts i habilitats socials, l'impuls del treball en equip, la participació i l'ús sistemàtic de l'argumentació, que requereix el desenvolupament d'un pensament propi. La síntesi de les idees pròpies i alienes, la presentació raonada del propi criteri i la confrontació ordenada i crítica de coneixement, informació i opinió afavoreixen també els aprenentatges posteriors.

Des de l'educació cívica i constitucional es desenvolupen així mateix iniciatives de planificació, presa de decisions, participació, organització i assumpció de responsabilitats. L'educació cívica i constitucional prepara els alumnes i les alumnes en el diàleg i el debat, en la participació, en l'aproximació respectuosa a les diferències socials, culturals i econòmiques i en la valoració crítica d'aquestes diferències, així com de les idees. El currículum atén la construcció d'un pensament propi i la presa de posicionaments sobre problemes i les seves possibles solucions. Amb això s'enforteix l'autonomia de les alumnes i els alumnes per analitzar, valorar i decidir, des de la confiança en si mateixos i el respecte envers els altres.

S'afavoreix, així mateix, el coneixement i l'ús de termes i conceptes relacionats amb la societat i la vida democràtica. A més a més, l'ús sistemàtic del debat contribueix específicament a aquesta competència, perquè exigeix exercitar-se en l'escolta, l'exposició i l'argumentació.

Finalment, des de l'educació cívica i constitucional, en l'àmbit de l'ensenyament del batxillerat, es prestarà una especial atenció a les diferents situacions de conflicte, dilemes ètics o problemes morals que previsiblement l'alumnat haurà d'afrontar en la vida adulta. Desenvoluparem aquesta tasca mitjançant simulacions o jocs de rol, analitzant situacions de la vida real extretes dels mitjans de comunicació i reflexionant sobre dilemes morals propis de l'àmbit de la vida laboral, empresarial o social.

Amb això, pretenem tant proveir a l'alumnat les eines per encarar de forma satisfactòria la seva futura vida personal i acadèmica o laboral com desenvolupar el seu esperit cívic i la seva capacitat per actuar com un adult responsable en una societat democràtica.

10. ELEMENTS TRANSVERSALS

10.5 ALTRES ELEMENTS TRANSVERSALS

A més a més dels elements transversals específicament treballats en els anteriors epígrafs de l'apartat 9 d'aquesta Programació Didàctica, i tal com s'estableix en el Reial Decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatoria i del Batxillerat, es treballaran de forma específica els següents elements transversals:

- a) El desenvolupament de la igualtat efectiva entre homes i dones, la prevenció de la violència de gènere o contra persones amb discapacitat, i els valors inherents al principi d'igualtat de tracte i no discriminació envers qualsevol condició o circumstància personal o social.
- b) L'aprenentatge de la prevenció i resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, així com dels valors que sustenten la llibertat, la justícia, la igualtat, el pluralisme polític, la pau, la democràcia, el respecte als drets humans, el respecte als homes i dones per igual, a les persones amb discapacitat i el rebuig a la violència terrorista, la pluralitat, el respecte a l'estat de dret, el respecte i consideració a les víctimes del terrorisme, i la prevenció del terrorisme i de qualsevol mena de violència.
- c) La prevenció de la violència de gènere, de la violència contra les persones amb discapacitat, de la violència terrorista i de qualsevol forma de violència, racisme o xenofòbia, inclòs l'estudi de l'holocaust jueu com a fet històric. S'evitaran, en tot cas, comportaments sexistes i estereotips que suposin discriminació.
- d) Elements curriculars relacionats amb el desenvolupament sostenible i el medi ambient, els riscos d'explotació i abús sexual, l'abús i maltractament de persones amb discapacitat, les situacions de risc derivades de la inadequada utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació, així com la protecció davant d'emergències i catàstrofes.
- d) Foment de l'alimentació equilibrada i l'activitat física moderada com a fonts de salut.

11. AVALUACIÓ DE LA PRÀCTICA DOCENT

Els docents avaluen tant els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent, a través dels Estàndards d'Aprenentatge incorporats en la programació docent.

Els Estàndards d'Aprenentatge, considerats com concrecions dels Criteris d'Avaluació del Currículum de cada àrea o matèria, ens permeten definir els resultats d'aprenentatge i concretar el que l'alumnat alumne ha de saber, comprendre i saber fer en cada assignatura. Al seu torn, aquests Estàndards es valoren a partir dels indicadors dels assoliments, que ens permeten avaluar en quatre nivells els aprenentatges que l'alumnat ha consolidat respecte als objectius marcats en cada Estàndard.

Aquest fet permet al docent, al seu torn, avaluar els resultats de les estratègies i mesures educatives que ha adoptat al llarg de la seva pràctica educativa per facilitar que l'alumnat aconsegueixi els objectius establerts en cada Estàndard d'Aprenentatge.

L'avaluació tant dels processos d'aprenentatge de l'alumnat com de la pròpia pràctica docent serà continuada. L'avaluació docent tindrà com a objectiu, al seu torn, adaptar les estratègies educatives adoptades al llarg del curs a les necessitats específiques de l'alumnat.

Els Estàndards d'Aprenentatge i, en el seu cas, els indicadors d'assoliments permeten, en aquest sentit, identificar els coneixements, capacitats, competències..., que amb relació a un alumne individual o al conjunt del grup classe han de ser consolidats, i que han de permetre adaptar la pràctica educativa a les necessitats específiques dels alumnes perquè puguin assolir els coneixements establerts en els corresponents Estàndards d'Aprenentatge.

Amb relació a la pràctica docent, els indicadors d'assoliments permeten valorar:

- Si s'està complint amb la planificació: activitats, temps, responsabilitats,...
- Si existeix desviació entre l'objectiu definit i l'acció o accions dissenyades per assolir-lo.
- Si s'estan assolint altres coses diferents a les planificades intencionadament.
- Si s'està progressant en la línia definida en l'objectiu.
- Si els resultats obtinguts generen satisfacció en els implicats

Dins del procés d'ensenyament i aprenentatge, l'equip docent de cada grup d'alumnes celebrarà sessions d'avaluació per valorar tant els aprenentatges de l'alumnat, com els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent.

L'equip docent haurà d'adoptar les mesures ordinàries o extraordinàries més adequades. Aquestes mesures es fixaran en plans de millora de resultats col·lectius o individuals que permetin solucionar les dificultats, en col·laboració amb les famílies i mitjançant recursos de suport educatiu.

Com eina auxiliar per reflexionar i valorar l'activitat docent oferim a continuació una Rúbrica de la Pràctica docent en què es valoren els següents aspectes:

- Calendarització de les unitats i els continguts. Planificació de les unitats didàctiques al llarg del curs i calendarització dels continguts a abordar en cada unitat.
- Exposició de la informació. Claredat en les explicacions docents, amb una recepció i una interacció adequada amb l'alumnat per comprovar l'assimilació de les informacions transmeses.
- Eficàcia de les activitats i recursos. Elecció i ús adequats de les activitats i recursos emprats per a la consecució dels objectius didàctics i els criteris d'avaluació plantejats.
- Diversitat de recursos. Ús de gran diversitat de recursos i materials, incloent-hi les TIC i l'ús educatiu dels mitjans de comunicació, per fomentar un aprenentatge ampli i una bona motivació de l'alumnat.
- Estratègies de motivació de l'alumnat. Elaboració de propostes que animin a l'alumnat a desenvolupar les seves capacitats en funció dels seus propis interessos i a mantenir l'interès i l'esforç durant el seu aprenentatge.
- Interacció amb l'alumnat. Relació fluida del docent amb l'alumnat afavorint amb això el desenvolupament de les activitats d'aprenentatge.
- Avaluació dels aprenentatges. Avaluació dels continguts i les competències adquirits a través dels Estàndards d'Aprenentatge.
- Resultats acadèmics de la matèria. Percentatge d'alumnes que han superat la matèria i que han obtingut nivells d'excel·lència.

Rúbrica d'Avaluació: Programació i Pràctica Docent	P o c S a t i s	S a t i s f a c t	M o l t S a t i s	Aspectes positius a destacar	Aspectes a millorar	Plans o propostes de millora
Planificar les unitats i els continguts						
Exposició de la informació						
Eficàcia de les activitats i recursos						
Diversitat de recursos						
Estratègies de motivació de l'alumnat						
Interacció amb l'alumnat						
Avaluació dels aprenentatges						
Resultats acadèmics en la matèria						